

Univerzita Pardubice
Fakulta zdravotnických studií

Proměna rolí žen a mužů v českých rodinách a kvalita vztahů v rodině

Edita Dvořáková

2021

Bakalářská práce

Univerzita Pardubice
Fakulta zdravotnických studií
Akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Edita Dvořáková**
Osobní číslo: **Z17443**
Studijní program: **B5350 Zdravotně sociální péče**
Studijní obor: **Zdravotně-sociální pracovník**
Téma práce: **Proměna rolí žen a mužů v českých rodinách a kvalita vztahů v rodině**
Zadávací katedra: **Katedra porodní asistence a zdravotně sociální práce**

Zásady pro vypracování

1. Studium literatury, sběr informací a popis současného stavu řešené problematiky.
 2. Stanovení cílů a metodiky práce.
 3. Příprava a realizace průzkumného šetření dle stanovené metodiky.
 4. Analýza a interpretace získaných dat.
 5. Zhodnocení výsledků práce.
-

Rozsah pracovní zprávy: **35 stran**
Rozsah grafických prací: **dle doporučení vedoucího**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. 1. vyd. Praha: Argo, 2013. 1052 s. ISBN 978-80-257-0807-1.
2. HOLÁ, Lenka a kol. *Rodinná mediace v České republice*. 1. vyd. Praha: Leges, 2014. 256 s. ISBN 978-80-7502-015-4.
3. KRAUS, Blahoslav a kol. *Životní styl současné české rodiny*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. 247 s. ISBN 978-80-7435-544-8.
4. KUCHAROVÁ, Věra a kol. *Česká rodina na počátku 21. století: životní podmínky, vztahy a potřeby*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství v koedici s Výzkumným ústavem práce a sociálních věcí, 2019. 300 s. ISBN 978-80-7419-275-3.
5. MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Podpora rodiny: manuál pro pomáhající profese*. 1. vyd. Praha: Portál, 2014. 176 s. ISBN 978-80-262-0697-2.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Lenka Pišová**
Katedra porodní asistence a zdravotně sociální práce

Datum zadání bakalářské práce: **1. prosince 2018**
Termín odevzdání bakalářské práce: **29. dubna 2021**

L.S.

doc. Ing. Jana Holá, Ph.D. v.r.
děkanka

Mgr. Helena Poláčková v.r.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 1. března 2021

PROHLÁŠENÍ AUTORA

Prohlašuji:

Práci s názvem Proměna rolí žen a mužů v českých rodinách a kvalita vztahů v rodině jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše. Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 29. 4. 2021

Edita Dvořáková v. r.

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych ráda poděkovala své vedoucí bakalářské práce Mgr. Lence Píšové za odborné vedení práce, věcné připomínky a čas, který mi věnovala. Mé poděkování patří také všem respondentům z Fakulty zdravotnických studií, kteří se podíleli na průzkumu této bakalářské práce.

ANOTACE

Bakalářská práce se věnuje problematice proměny rolí žen a mužů v českých rodinách a kvalitě vztahů v rodině. Teoretická část práce se zabývá historií rodiny, charakteristikou současné rodiny, proměnou rodiny, proměnou rolí v rodině, dělbou práce v rodině a vztahům v rodině. Část práce se také věnuje odborným službám, ve kterých lidé mohou najít odbornou pomoc při řešení vztahových problémů nebo konfliktů v rodině. Praktická část práce má za cíl zjistit, jaké postoje zaujímají studenti pomáhajících profesí k rozdělení rolí žen a mužů v českých rodinách a jak vnímají vztahy ve své vlastní rodině. Součástí této části práce je popis metodiky průzkumu a prezentace výsledků, která je doplněna diskusí.

KLÍČOVÁ SLOVA

Rodina, proměna rodiny, proměna rolí žen a mužů, dělba práce v rodině, vztahy v rodině

TITLE

The Transformation of the Roles of Women and Men in the Czech Families and the Quality of Family Relationships

ANNOTATION

This bachelor thesis deals with transformation of roles of women and men in the Czech families and the quality of family relationships. The theoretical part is focused on history of family, features of the current family, transformation of family, transformation of roles in family, division of labour in family and family relationships. The thesis deals also with specialized services, where people can find qualified help with relationship problems and conflicts in family. The practical part is dedicated to find, what attitude hold students of helping professions to division of roles of women and men in the Czech families and how they perceive relationships in their own family. This thesis also contains description of survey methods and interpretation of results, which are also discussed.

KEYWORDS

Family, transformation of family, transformation of roles of women and men, division of labour in family, family relationships

OBSAH

Úvod.....	13
Cíl práce.....	14
Teoretická část	15
1 Rodina.....	15
1.1 Typologie rodin.....	15
1.2 Funkce rodiny.....	15
1.3 Proměny rodiny	16
1.3.1 Tradiční, moderní a postmoderní rodina.....	16
1.3.2 Formy rodinného soužití.....	17
1.3.3 Proměny chápání manželství a rodičovství	18
1.4 Charakteristika současné rodiny	20
1.5 Rodina a soudobá společenská rizika.....	21
2 Role žen a mužů.....	22
2.1 Základní termíny	22
2.2 Proměna rolí	22
3 Dělbá práce v rodině	24
4 Rozdělení péče o dítě	26
4.1 Matka a otec na rodičovské dovolené	26
4.2 Participace otců na péči o malé dítě	27
5 Vztahy v rodině.....	29
5.1 Proměny vztahů v rodině	29
5.2 Mezigenerační vztahy	30
5.3 Kvalita vztahů v rodině	31
5.4 Podstata dobrých vztahů	31
6 Konflikty v rodině.....	33

6.1	Krize rodiny	33
7	Odborná pomoc rodinám	34
7.1	Sociální poradenství	34
7.2	Občanská poradna	35
7.3	Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy	35
7.4	Mediace	36
7.4.1	Rodinná mediace	36
	Praktická část	37
8	Cíl průzkumu	37
8.1	Průzkumné otázky	37
9	Metodika průzkumu	38
9.1	Průzkumná metoda	38
9.2	Sběr dat	38
9.3	Průběh průzkumu	38
9.4	Zpracování dat	39
9.5	Průzkumný soubor	39
10	Prezentace výsledků	43
11	Diskuze	75
11.1	Průzkumná otázka č. 1: Jaký postoj zaujímají studenti k tradičnímu rozdělení rolí v rodině?	75
11.2	Průzkumná otázka č. 2: Jaké rozdělení rolí považují studenti za ideální a jaké je rozdělení rolí v jejich vlastní rodině?	75
11.3	Průzkumná otázka č. 3: Které činnosti z hlediska dělby práce v domácnosti přisuzují studenti k roli ženy a které k roli muže?	77
11.4	Průzkumná otázka č. 4: Jaký postoj zaujímají studenti k rozdělení rolí žen a mužů při zajištění péče o děti?	78
11.5	Průzkumná otázka č. 5: Jaké vztahy panují v orientační rodině studentů?	79

11.6	Průzkumná otázka č. 6: Využili někdy studenti odbornou pomoc kvůli vztahovým problémům nebo konfliktům v rodině?	80
11.7	Průzkumná otázka č. 7: Jaké hodnoty mají studenti spojené s pojmem kvalita vztahu? 81	
12	Závěr	82
13	Použitá literatura	84
14	Seznam příloh	88

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Pohlaví respondentů	40
Obrázek 2 Studovaný obor respondentů	41
Obrázek 3 Rozdělení respondentů dle ročníků	42
Obrázek 4 Postoj k tvrzení: „Péče o domácnost a děti je výhradně doménou ženy“	43
Obrázek 5 Postoj k tvrzení: „Finanční zajištění domácnosti je výhradně doménou muže“	45
Obrázek 6 Preference rozdělení rolí v prokreační rodině respondentů	48
Obrázek 7 Činnosti vykonávané v domácnosti – vaření.....	50
Obrázek 8 Činnosti vykonávané v domácnosti – nakupování	51
Obrázek 9 Činnosti vykonávané v domácnosti – uklízení.....	52
Obrázek 10 Činnosti vykonávané v domácnosti – péče o děti	53
Obrázek 11 Činnosti vykonávané v domácnosti – údržba bytu/domu	54
Obrázek 12 Činnosti vykonávané v domácnosti – finanční zajištění domácnosti.....	55
Obrázek 13 Činnosti vykonávané v domácnosti – organizace času a společenských aktivit...56	
Obrázek 14 Dokážou se muži postarat o své děti stejně jako ženy	57
Obrázek 15 Postoj k mužům na rodičovské dovolené	58
Obrázek 16 Střídání partnerů na rodičovské dovolené	60
Obrázek 17 Ochota mužů k nastoupení na rodičovskou dovolenou.....	61
Obrázek 18 Vztahy mezi respondenty a rodiči, popřípadě sourozenci.....	63
Obrázek 19 Vztah respondentů k rodičům	65
Obrázek 20 Důvod špatného nebo velmi špatného vztahu k rodičům.....	66
Obrázek 21 Proměna vztahu respondentů k rodičům od dětství po současnost	68
Obrázek 22 Důvod zhoršení vztahu k rodičům	69
Obrázek 23 Vyhledání odborné pomoci	71
Obrázek 24 Vyhledaná odborná služba	72

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Národnost respondentů	39
Tabulka 2 Postoj k tvrzení: „Péče o domácnost a děti je výhradně doménou ženy“	43
Tabulka 3 Postoj k tvrzení: „Finanční zajištění domácnosti je výhradně doménou muže“	45
Tabulka 4 Ideální rozdělení rolí	47
Tabulka 5 Ideální rozdělení rolí z pohledu žen a mužů	47
Tabulka 6 Preference rozdělení rolí v prokreační rodině respondentů	48
Tabulka 7 Rozdělení rolí v orientační rodině	49
Tabulka 8 Jiná odpověď na otázku: Jaké rozdělení rolí je ve Vaší orientační rodině?	49
Tabulka 9 Činnosti vykonávané v domácnosti	50
Tabulka 10 Dokážou se muži postarat o své děti stejně jako ženy	57
Tabulka 11 Postoj k mužům na rodičovské dovolené	58
Tabulka 12 Důvod negativního postoje k mužům na rodičovské dovolené	59
Tabulka 13 Střídání partnerů na rodičovské dovolené	60
Tabulka 14 Ochota mužů k nastoupení na rodičovskou dovolenou	61
Tabulka 15 Představy žen o své rodičovské dovolené	62
Tabulka 16 Vztahy mezi respondenty a rodiči, popřípadě sourozenci	63
Tabulka 17 Vztah respondentů k rodičům	65
Tabulka 18 Proměna vztahu respondentů k rodičům od dětství po současnost.....	68
Tabulka 19 Nejdůležitější hodnoty pro kvalitu vztahu	73

SEZNAM ZKRATEK

CVVM	Centrum pro výzkum veřejného mínění
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí

ÚVOD

Tématem této bakalářské práce je Proměna rolí žen a mužů v českých rodinách a kvalita vztahů v rodině. Mojí motivací při výběru tohoto téma byla především jeho zajímavost, rozmanitost a také důležitost. Toto téma se týká každého člověka na světě, neboť téměř každý člověk pochází z nějaké rodiny a později si i většina z nás vlastní rodinu zakládá. Rodina je důležitou součástí mého života a těším se až si jednou v budoucnosti založím svoji vlastní rodinu.

Rodina je centrem a základním prostředím života většiny lidí, ve kterém se formují naše životy. Pro většinu jedinců je rodina součástí jejich životních plánů. (Kuchařová a kol., 2019, s. 11) Jelikož se svět mění, proměňuje se i rodina, protože rodina je neustále se vyvíjející instituce. S tím, jak se mění rodina, se mění i role žen a mužů v ní. (Kraus a kol., 2015, s. 17) Co se také mění jsou vztahy v rodině, mezi partnery, generacemi a dalšími členy rodiny. (Holá a kol., 2014, s. 33)

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části práce cituji názory autorů odborné literatury, které se vztahují k této problematice. Teoretickou část práce tvoří sedm kapitol. V první kapitole se věnuji definici pojmu rodina, problematice proměny rodiny a charakteristice současné rodiny. Rolemi žen a mužů se věnuji ve druhé kapitole, kde v úvodu této kapitoly definuji pojem role. Dále se zde věnuji problematice proměny rolí. Ve třetí kapitole se zaměřuji na problematiku dělby práce v rodině, která je významnou součástí proměny rodiny. Čtvrtou kapitolu věnuji problematice rozdělení péče o děti. V této kapitole se zaměřuji na rozdělení péče o malé děti, se kterými je matka nebo otec na rodičovské dovolené. Problematice vztahů v rodině se věnuji v páté kapitole. V úvodu této kapitoly definuji vztahy v rodině a dále se zde zabývám problematikou proměny vztahů v rodině a kvalitou vztahů v rodině. Jelikož emocionální vztahy provázejí konflikty, věnuji se v šesté kapitole konfliktům v rodině. V poslední sedmé kapitole, která souvisí s předchozí kapitolou, se věnuji vybraným odborným službám, ve kterých mohou nejen rodiče, ale i jejich děti najít odbornou pomoc při řešení konfliktů nebo vztahových problémů v rodině.

Na teoretickou část práce navazuje část praktická, ve které se věnuji prezentaci výsledků mého průzkumu, který probíhal pomocí dotazníkového šetření. Cílem mého průzkumu je zjistit, jaké postoje zaujímají studenti pomáhajících profesí k rozdělení rolí žen a mužů v českých rodinách a jak vnímají vztahy ve své vlastní rodině.

CÍL PRÁCE

Teoretická část

Cílem teoretické části práce je popsat problematiku proměny české rodiny, proměny rolí žen a mužů v českých rodinách a také popsat problematiků vztahů v rodinách.

Praktická část

Cílem praktické části práce je pomocí průzkumu zjistit, jaké postoje zauímají studenti pomáhajících profesí k rozdělení rolí žen a mužů v českých rodinách a jak vnímají vztahy ve své vlastní rodině.

Dílčím cílem mého průzkumu je zjistit, zda studenti využívají odborné služby, které nabízejí odbornou pomoc při řešení vztahových problémů nebo konfliktů v rodině. Druhým dílčím cílem mého průzkumu je zjistit, jaké hodnoty považují studenti za nejdůležitější pro kvalitní vztah.

TEORETICKÁ ČÁST

1 RODINA

Existuje mnoho definic rodiny. Pro svoji práci jsem vybrala dvě definice, které jsou dle mého názoru výstižné a aktuální. První je z oblasti sociologie a druhá je z oblasti psychologie. Slovník sociologických pojmů definuje rodinu jako „*Skupina osob spojená manželstvím, pokrevním příbuzenstvím nebo adopcí, které tvoří jednu domácnost a jsou spolu ve vzájemné interakci.*“ (Jandourek, 2012, s. 194)

Sobotková (2007, s. 24) definuje rodinu následovně. „*Rodina je skupina lidí se společnou historií, současnou realitou a budoucím očekáváním vzájemně propojených transakčních vztahů. Členové jsou často (ale ne nutně) vázáni legálními manželskými svazky, adopcí nebo společným uspořádáním života v určitém úseku jejich životní cesty. Kdykoli mezi blízkými lidmi existují intenzivní a kontinuální psychologické a emocionální vazby, může být užíván pojem rodina, i když jde například o nesezdaný pár, o náhradní rodinu atd.*“

Rodina je nejvýznamnější sociální skupinou, ve které jsou všichni její členové ve vzájemné interakci, vzájemně se ovlivňují a přizpůsobují. (Vágnerová, 2012, s. 17) Pro dítě rodina vytváří nezbytné ochranné a výchovné prostředí. V rodině se dítě vyvíjí po stránce fyzické, duševní i sociální. (Holá a kol., 2014, s. 13)

1.1 Typologie rodin

Nukleární rodina – Nukleární rodinu tvoří dva dospělí, kteří žijí s vlastními nebo adoptovanými dětmi ve společné domácnosti.

Rozšířená rodina – Je rodina, ve které žijí další příbuzní kromě sezdaného páru a dětí ve společné domácnosti nebo udržují blízké vztahy mezi sebou. Tato rodina může zahrnovat prarodiče, bratry a jejich manželky, sestry a jejich manžele, strýce, tety, synovce a neteře. (Giddens, 2013, s. 309)

Orientační rodina – Je rodina, do které se narodíme.

Prokreační rodina – Jedná se o rodinu, kterou dospělý člověk sám zakládá. (Portál, 2004)

1.2 Funkce rodiny

Biologicko-reprodukční funkce – Cílem této funkce je plození potomků. Má velký význam nejen pro jedince, kteří tvoří rodinu, ale také pro společnost jako celek. (Kraus, 2008, s. 81)

Sociálně-ekonomická funkce – Tato funkce chápe rodinu jako významný prvek v ekonomickém rozvoji společnosti. Její členové tvoří prvek výrobní i nevýrobní sféry v rámci svého zaměstnání a současně jsou významným spotřebitelem.

Emocionální funkce rodiny – Rodina vytváří citové zázemí, pocit lásky, bezpečí a jistoty, které žádná jiná instituce nedokáže nahradit.

Socializačně-výchovná funkce – Rodina učí dítě přizpůsobovat se životu, osvojit si základní návyky a chování, které je ve společnosti běžné. Cílem této funkce je příprava dítěte na vstup do praktického života.

Ochranná funkce – Cílem této funkce je zajištění životních potřeb biologických, hygienických a zdravotních nejen dětí, ale všech členů rodiny. (Kraus, 2008, s. 81-83)

1.3 Proměny rodiny

1.3.1 Tradiční, moderní a postmoderní rodina

Tradiční rodina

Tradiční společnost existovala před nástupem průmyslové revoluce. (Keller, 2017) V tradiční společnosti byly rodiny větší než v moderní a postmoderní době. Lidé žili většinou na venkově. Výběr budoucího partnera či partnerky byl v režii rodičů. Manželství se většinou uzavíralo z majetkových důvodů, a ne z lásky, jak je tomu většinou dnes. Láska mezi nimi postupně vznikala nad společnou výchovou dětí a nad tím, jak spolu vedli domácnost a sdíleli životní zkušenosti. Děti už ve věku sedmi nebo osmi let musely často pracovat. Nejčastěji pomáhaly rodičům na poli. Děti v mladém věku, pro které už nebyla práce doma, odcházely od rodin, aby se vyučily řemeslu nebo aby pracovaly v jiných domácnostech. Po odchodu už se jen velmi zřídka setkávaly se svou rodinou. Rodinné svazky v tradiční společnosti trvaly kratší dobu než v moderní společnosti kvůli vysoké úmrtnosti ve všech věkových kategoriích. V této době ženy často umíraly při porodu. Smrt dětí, jednoho či obou manželů byla mnohdy důsledkem zániku či rozptýlení rodiny. Rodina této doby byla otevřená, málo prestižní, neemotivní a autoritářská. (Giddens, 1999, s. 157)

Moderní rodina

Moderní společnost se datuje od vzniku průmyslové revoluce v 18. století. Průmyslová revoluce je charakteristická vynálezy nových strojů, využíváním zdrojů energie k výrobě (hlavně voda a pára) a využitím vědy ke zlepšení výrobních postupů. S rozvojem průmyslové revoluce došlo k rozvoji dělby práce, urbanizace, transportu a komunikace. (Keller, 2017)

V tomto období došlo ke změnám způsobu obživy lidí. V tradiční společnosti bylo typické, že většina lidí pracovala v zemědělství. To se se vznikem průmyslové revoluce změnilo a většina lidí začala pracovat v továrnách nebo na úřadech. Dalším znakem moderní doby je urbanizace, tedy stěhování z vesnic do měst za prací. Většina lidí žije ve městech, které se stále zvětšují.

V moderní společnosti dochází k vytváření manželských vztahů na základě osobní volby, která vychází z lásky nebo sexuální přitažlivosti. Rodina již není tak otevřená a zachovává si své soukromí. Život ve městech je neosobní a anonymnější. Rodina je spjata úzkými citovými vazbami. Domov už není zároveň pracovištěm. Přestal být zdrojem výroby a stal se zdrojem spotřeby. (Giddens, 1999, s. 157-158)

Postmoderní rodina

Postmoderní neboli současná rodina se datuje od 70. let 20. století. Postmoderní rodinu již nelze na modelu popsat tak, jako rodinu tradiční nebo moderní kvůli dnešním různorodým rodinným formám. Mezi charakteristické znaky současné rodiny patří: demokratizace, zmenšování rodiny, dezintegrace, atomizace, výrazné pracovní zatížení obou rodičů, dvoukariérovost, vysoká rozvodovost a diferencovanost rodin podle socioekonomické úrovně. V současné rodině sociální instituce převzaly velké množství funkcí rodiny, mění se celková struktura rodiny, dochází ke změnám v organizaci cyklu rodiny a s tím souvisí i rozvoj plánování rodičovství, prodlužuje se délka života a delší trvání rodiny po odchodu dětí. (Sirovátka, 2003, s. 38)

1.3.2 Formy rodinného soužití

Jelikož se svět mění, proměňují se i formy a funkce rodiny, protože rodina je neustále se vyvíjející instituce. Vznikají tak alternativní formy rodinného soužití. (Kraus a kol., 2015, s. 17) Holá a kol. (2014, s. 24-27) představují následující typy rodinného soužití:

Nesezdané soužití – Lze ho definovat jako formu soužití dvou jedinců opačného pohlaví, kteří žijí ve svazku podobném manželství, avšak nejsou oficiálně sezdáni. Tato forma je stále více preferována. (Rabušic, 2001, s. 193) Mladé páry považují tuto formu soužití za zkoušku volby partnera či partnerky a přípravu na manželství. Většina z nich by v případě otěhotnění vstoupila do manželství. (Možný, 2006 cit. podle Holá a kol., 2014, s. 25)

Rodiny s jedním rodičem – Těchto rodin s jedním rodičem také stále přibývá, a to už od počátku 60. let 20. století, kdy došlo k nárustu rozvodů. Stoupá také počet žen, které mají dítě mimo manželství. Dříve se to týkalo hlavně velmi mladých svobodných matek, které nechtěně otěhotněly. Dnes se to týká i žen střední dospělosti, které chtějí dítě, dokud je na to biologicky

vhodná doba. Tyto ženy bývají zajištěné a s účastí otce dítěte nepočítají. (Sobotková, 2007, s. 170-171) Důvodem, proč je v rodině jenom jeden rodič může být také rozvod nebo úmrtí. (Kraus a kol., 2015, s. 17)

Singles – Z hlediska forem soužití se jedná o nejnovější jev praktikovaný v posledních desetiletích. Singles lze definovat jako osoby kolem 20 až 30 let, kteří se odpoutali od své orientační rodiny, ale svoji vlastní rodinu nezaložili a sami žijí ve vlastní domácnosti. (Holá a kol., 2014, s. 26) Většina singles vnímá svoji situaci jako životní fázi, která se ale v dnešní době prodlužuje a ve starším věku jsou tyto osoby už méně schopné změnit svůj životní styl. Děti plánují nebo chtějí být bezdětní. (Radimská a Tomášek, 2003, s. 10-11) Podle průzkumu Eurostatu žije v ČR 30,4 % lidí jako singles. (Cejpová, 2020)

Nevlastní rodiny – Jedná se o rodiny, které vznikly po druhém či dalším sňatku alespoň jednoho z rodičů. (Matějček, 1994 cit. podle Holá a kol., 2014, s. 27) Těchto forem rodiny stoupá v důsledku narůstajícího počtu rozvodů a zakládání dalších rodin. (Holá a kol., 2014, s. 27)

Rodiny homosexuálních partnerů – Tato forma u nás není rozšířená kvůli počtu partnerů žijících v homosexuálním svazku. V ČR platí od roku 2006 zákon o registrovaném partnerství. (Holá a kol., 2014, s. 27) V současné době roste jejich zájem o možnost legálně vychovávat dítě společně s osobou stejného pohlaví. V ČR se totiž dle nového občanského zákoníku mohou stát osvojiteli pouze manželé, a ne registrovaní partneři. (Holá a kol., 2014, s. 61-62)

K formám rodinného soužití patří i standardní rodiny neboli soužití sezdaných rodičů a jejich dětí. Nejedná se však o alternativní formu rodinného soužití. (Holá a kol., 2014, s. 24-27)

1.3.3 Proměny chápání manželství a rodičovství

V posledních desetiletích se rychleji, než dříve mění formy rodinných soužití, preference a životní plány. S tím souvisí i měnící se chápání a plnění rodinných funkcí. Mění se význam hodnoty manželství a chápání partnerství. Hodnota rodiny jako taková stále přetrvává, ale hodnota manželství pro mladou generaci už tak důležitá není. (Kuchařová a kol., 2019, s. 14) Holá a kol. (2014, s. 21-22) uvádějí, že mladí lidé před manželstvím dávají přednost osobní svobodě, která je nijak neomezuje a individuálnímu rozvoji. Sice se mladá generace sňatkům vyhýbá, ale to neznamená, že manželství mizí, ačkoliv počet uzavřených manželství každoročně klesá. Už od 90. let dochází ke zvyšování věku partnerů uzavírajících první sňatek.

I přes to se ČR v evropském srovnání přiklání k „tradičnějším“ postojům týkajícím se manželství a výchovy dětí. Podle veřejného mínění vyplývá, že Češi jsou více nakloněni manželství a více preferují pro děti život v úplné rodině. Manželství není vnímáno jako zbytečná instituce, ale také panují názory, že není nutné manželství uzavírat a za každou cenu ho udržovat. (CVVM 2016c, 2017c cit. podle Kuchařová a kol., 2019, s. 14-15)

Podle Holé a kol. (2014, s. 49-51) se s nástupem modernity rozvolnila některá pouta, kterými společnost držela rodinu pohromadě. Především poklesla síla ekonomického tlaku na udržení rodiny a rodina se začala častěji rozpadat rozvodem a následně reorganizovat opakovaným manželstvím. ČR v porovnání s ostatními evropskými zeměmi patří k zemím s největší úrovní rozvodovosti. Za hlavní příčiny rostoucího počtu rozvodů v ČR jsou považovány volnější legislativa, všeobecná tolerance k rozvodům a rostoucí individualizace české společnosti. V posledních letech vývoj však naznačuje, že růst již vyčerpal svou dynamiku a situace se stabilizuje. Podle Českého statistického úřadu v posledních letech mírně přibývají počty sňatků a klesá počet rozvodů. (ČSÚ 2017f, g cit. podle Kuchařová a kol., 2019, s. 14)

Roste tolerance k nestabilitě manželství či partnerství, k rozvodům, k netradičním formám soužití (např. stejnopohlavní partnerství) a k rodičovství bez trvalého partnerství. (Kuchařová a kol., 2019, s. 15)

Změny se týkají také poklesu plodnosti, porodnosti, poklesu průměrného počtu dětí připadající na jednu ženu a nárůstu bezdětných žen, kterým záleží na jejich kariéře. (Holá a kol., 2014, s. 22) Dále dochází k odkládání reprodukce do pozdějšího věku. Tento odklad upřednostňují hlavně muži a osoby s vyšším vzděláním. (Kuchařová a kol., 2019, s. 48) Důvodem pro odklad je to, že lidé před založením rodiny chtějí být finančně zabezpečeni a chtějí mít samostatné bydlení. Dalšími důvody pro odklad reprodukce je hlavně u mladých lidí nedostatečná psychická připravenost na roli rodiče, neexistence vhodného partnera či partnerky a studijní, pracovní či jiné plány. Lidé, kteří plánují založení rodiny chtějí mít naplněný pocit, že si už užili období volnosti, cestování, času stráveného s přáteli, koníčků a zájmů. (Kuchařová a kol., 2019, s. 48-49) Dle Centra pro výzkum veřejného mínění je ideální věk pro narození prvního dítěte u žen 25-29 let a u mužů 30 let a více. (CVVM 2016c cit. podle Kuchařová a kol., 2019, s. 48) Mateřství zpravidla ve věku 30 let, častěji 35 let a více může být komplikováno zdravotními riziky. (Bartošová, 2007 cit. podle Kuchařová a kol., 2019, s. 49-50) V současnosti se rodí velký počet dětí již mimo manželství. (Holá a kol., 2014, s. 57) Přes veškeré změny

v reprodukčním chování je stále ideálem z hlediska počtu dětí v rodině, u většiny obyvatel ČR, model dvoudětné rodiny. (Kuchařová a kol., 2019, s. 46)

Podle Centra pro výzkum veřejného mínění se zvyšuje preferovaný i skutečný věk životních startů. (CVVM 2010, 2016c cit. podle Kuchařová a kol., 2019, s. 15) Týká se to osamostatnění, založení rodiny, věku matek při narození jejich dětí a celoživotní bezdětnosti.

Pozitivní změnou na dopad rodiny jsou technologické změny a rozvoj lékařství, které prodlužují lidský věk, zvyšují soběstačnost, posilují autonomii u seniorů a osob se zdravotním postižením. Přinášejí nové možnosti v oblasti biologické reprodukce a skloubení rodiny a zaměstnání, např. práce na dálku. (Kuchařová a kol., 2019, s. 17) Dnešní ženy, tak mají větší možnost volby kdy a kolik dětí přivedou na svět. Dnes není ani neobvyklé, že se manželé rozhodnou pro bezdětné manželství.

V dnešní době je kladen velký důraz na individualizaci, spokojenost jedince a na jeho svobodnou volbu. (Holá a kol., 2014, s. 59)

1.4 Charakteristika současné rodiny

Mendelová (2014 cit. podle Kraus a kol., 2015, s. 38-40) uvádí následující znaky, které jsou charakteristické pro současnou rodinu.

Základní rodina ztrácí svou ritualizovanou podobu – V současnosti není již podmínkou rodinného života legalizace partnerského soužití, a tak dochází k nárůstu počtu rodin založených na spolužití partnerů bez uzavření manželství.

Diskontinuita generací a změna struktury rodiny – Klesá počet dětí v rodině. Počet vícegeneračního soužití též klesá. Naopak počet osob žijících v jednočlenných domácnostech narůstá.

Pokles stability rodiny – V posledních desetiletích je velký počet rozvodů. Většina manželství, které se rozvádí, má děti a v důsledku toho dochází k nárůstu počtu dětí žijících v rodinách pouze s jedním rodičem.

Rozvoj antikoncepce a plánovaného rodičovství – V důsledku tohoto rozvoje ubývá nechtěných těhotenství a dochází ke snížení porodnosti.

Změny v organizaci rodinného cyklu – Lidé se stávají rodiči ve vyšším věku. Děti začínají přicházet na svět až po uplynutí určitého času partnerského či manželského soužití.

Dvoukariérová manželství – V důsledku pracovní vytíženosti obou rodičů se zkracuje čas rodičů strávený s dětmi. Problémem je nedostatek času, způsob trávení volného času, celkově vypjatý životní styl a nesoulad mezi pracovními a rodinnými povinnostmi.

Prodloužení délky života a s tím související prodloužení trvání rodiny po odchodu dětí – Prodlužuje se také doba, po kterou žijí děti s rodiči v jedné domácnosti.

Sekularizace – Vliv církve na rodinu se snížil.

Vyšší důraz na materiální hodnoty – Objevuje se snaha vyrovnat se životní úrovni jiným vyspělým státům.

Množství funkcí rodiny převzali jiné sociální instituce – Škola převzala funkci vzdělávání, zdravotnická a sociální zařízení převzala funkci péče o nemocné, staré a postižené.

1.5 Rodina a soudobá společenská rizika

Výše jmenované, demografické a sociální změny vytvářejí prostředí, které rodinu oslabuje z hlediska plnění základních rodinných funkcí a činí ji tak závislejší na společnosti a státu. (Sirovátka a Winkler, 2010 cit. podle Kuchařová a kol., 2019, s. 17)

Studie vypracovaná v rámci sedmého rámcového programu EU ukazuje na sedm hlavních oblastí ohrožení dnešních rodin v evropských zemích:

1. ekonomická nejistota, nedostatek prostředků, chudoba,
2. sociální vyloučení, chybějící sociální sítě (širší rodina, přátelé),
3. diskriminace ze strany institucí a právních norem, stigmatizace a marginalizace,
4. pracovní přetížení, nedostatek času, stres a z něj vyplývající zdravotní problémy, deprese, úzkosti, problémy s chováním a vzděláváním dětí,
5. chybějící stabilita rodiny, riziko rozvodu (obzvlášť negativní dopad má na děti),
6. zdravotní problémy, zdravotní postižení,
7. násilí a alkohol. (Mynarska a kol., 2015 cit podle. Kuchařová a kol., 2019, s. 18)

2 ROLE ŽEN A MUŽŮ

V úvodu této kapitoly vymezují základní termíny, které se týkají proměny rolí a dále objasňují v čem tato proměna spočívá.

2.1 Základní termíny

Gender

Ve Slovníku sociologických pojmů je gender definován jako „*Soubor charakteristik rozlišující mezi mužskými a ženskými vlastnostmi. Gender vyjadřuje myšlenku, že pokud jde o sociální chování, lidé se jako muži a ženy nerodí, ale musí se do značné míry naučit jako muži a ženy jednat. Existuje řada vzorců chování, které jsou ve společnosti považovány za typicky mužské nebo ženské.*“ (Jandourek, 2012, s. 93-94)

Sociální role

Jandourek (2012, s. 197-198) definuje sociální roli jako „*Souhrn chování, práv a závazků, jak jsou pojímány aktéry v sociální situaci.*“ Jedinec se svým rolím učí v procesu socializace. Sociální role není jednoznačně a jednou provždy daná, každý si ji může upravit podle okolností, může se od ní distancovat a případně prosadit své pojetí role. Chování v rámci role v sobě zahrnuje povolené a vhodné formy chování podle společenských norem.

Změna role

Jandourek (2012, s. 197) uvádí, že „*Změněné podmínky mohou způsobit, že některé sociální role se stávají zastaralými či nelegitimními a v tomto mohou sociální tlaky vést ke změně role.*“

2.2 Proměna rolí

Změna role je jednou z podstatných charakteristik současné rodiny. V tradiční rodině byly role a povinnosti dané. Při vstupu do manželství každý věděl, jaká bude jeho role. Od muže se očekávalo, že bude ekonomicky zabezpečovat rodinu, rozhodovat o financích, investicích, trávení volného času a bude zabezpečovat kontakty členů rodiny s vnějším světem. Muž měl svobodu pohybu a jeho osobnost byla spojována s pojmy jako je racionalita, odpovědnost, rozhodování a fyzická síla.

Od ženy se očekávalo, že se bude přizpůsobovat muži, rodit děti a pečovat o děti a domácnost. Osobnost ženy byla spojována s pojmy jako je věrnost, tolerance (především k manželovi), emocionalita, harmonizace vztahů, obětavost a oddanost k manželovi a dětem. (Novák a Hargašová, 2007, s. 19-20)

Na proměnu rolí žen a mužů v rodinách mělo hlavně vliv postavení žen v moderní společnosti. Ženy chtěly mít stejné možnosti jako mají muži, např. vzdělávat se, pracovat a být tak ekonomicky nezávislé. Díky těmto možnostem, které se jim naskytly, došlo k větší univerzalitě mužské a ženské role. Na roli ženy už tedy nelze nahlížet pouze jako na matku pečující o děti a domácnost a na roli muže jako živitele rodiny.

Důraz na plnou zaměstnanost žen a nízká úroveň příjmů vyžadovala, aby do rodinného rozpočtu přispívali oba partneři, což vedlo ke vzniku modelu dvoupříjmové rodiny. Modernizaci ženského statusu přinesl vstup žen do ekonomické aktivity. Touto modernizací, ale nebyla doprovázena změna dělby odpovědností mezi partnery. Zaměstnané ženy jsou tak dnes pod dvojí zátěží. Ženy musejí zvládat nejen roli zaměstnané ženy, ale také roli matky pečující o děti a domácnost (Chaloupková a Šalamounová, 2004, s. 30).

Manželské a rodinné role již nejsou závislé na příslušnosti k pohlaví a je možné vytvářet různé variace rozdělení rolí, povinností a vnitřního fungování rodiny. (Lipovetský, 2000 cit. podle Holá a kol., 2014, s. 29) Rozdělení činností v domácnosti tedy dnes stojí na diskuzi a domluvě mezi partnery, které pak často vedou k nepochopení a ke konfliktům. Díky modelu dvoupříjmové rodiny, kdy žena také přináší peníze do rodinného rozpočtu, vzrostla její rozhodovací pravomoc v rodině. Ženy se angažují v původně tradičně mužských rolích jako je finanční zajištění rodiny, udržování společenských vztahů a organizování volného času. Naproti tomu, se muži stále více angažují v rolích tradičně určených ženám. Pečují o děti a vykonávají práce v domácnosti. Za změnou stojí ekonomický a sociální vývoj. (Sobotková, 2007, s. 178-179)

Podle Kuchařové a kol. (2019, s. 16) vzrůstá povědomí o neoprávněnosti „tradiční“ genderové dělby rolí. Výsledky dat Centra pro výzkum veřejného mínění říkají, že je požadována spíše rovnost, ale přitom je třeba rozlišit různé oblasti realizace genderových rolí. V oblasti individuálních zájmů jako např. trávení volného času, vzdělávání se či společenských kontaktů je požadována největší rovnost. V oblasti péče o děti je žádána rovnost obou partnerů nebo převaha ženy. V oblasti profesní kariéry a veřejných funkcí je požadována rovnost či převaha muže. Činnosti v domácnosti jsou vnímány dle typu práce. Vaření by mělo být doménou ženy, finanční zajištění rodiny a opravy v domácnosti by měly být doménou muže. (CVVM 2016b cit. podle Kuchařová a kol., 2019, s. 16)

3 DĚLBA PRÁCE V RODINĚ

Dělba práce v rodině patří mezi další významnou součást proměny rodiny.

Fišerová a Kučera (2017) definují domácnost jako „*Fyzicky vymezený, institucionalizovaný, obydlený a uspořádaný prostor a zároveň skupina lidí, která jej obývá, společně v něm hospodaří a provádí řadu společných činností vázaných na tento prostor.*“ Podle Matouška a kol. (2014, s. 53) se v domácnosti vykonávají následující činnosti: péče o děti, nákupy, vaření, praní, úklid, údržba bytu/domu, hospodaření s financemi, splácení případných dluhů, péče o zahradu, polnosti a domácí zvířata, organizace času a společenských aktivit.

Dřívější typická rodina byla ekonomicky aktivní, hlavně v oblasti výroby, na které se podíleli všichni členové rodiny. Typickým příkladem byla například selská rodina, která vše, co vyprodukovala a nespotřebovala, tak směnila za jiné statky. Postupem času přestalo být bydliště zároveň pracovištěm. (Možný, 2011, s. 22-23) S rozvojem nových technologií není práce už tak fyzicky náročná a vhodná jen pro muže, ženy začínají opouštět domácnost a věnovat se profesní kariéře. Děje se tak přibližně od konce 50. let 20. století. S rozvojem různých institucí dochází i ke změně povahy práce. Instituce totiž začínají přebírat řadu funkcí, které dříve zastávala tradiční rodina. Jedná se tak např. o mateřské školy, domovy pro seniory nebo pěstounskou péči. (Holá a kol., 2014, s. 18)

O problematice domácí práce se začíná hovořit v 70. letech 20. století na popud feministických teoretiček, které poukazovaly na to, že na domácí práce a na povolání ženy v domácnosti už nelze nahlížet pouze tak, že patří k roli ženy. Práce v domácnosti je činnost, která požadavky a náročností sice odpovídá práci v zaměstnání, ale v moderní společnosti ztratila status práce, protože je to neplacená činnost. (Chaloupková, 2005, s. 58) V posledních desetiletích se změnil statut žen. Ženy sice pronikly do zaměstnání, avšak jedna pracovní sféra za těmito změnami stále zaostává a tou je právě práce v domácnosti. S rostoucím počtem zaměstnaných vdaných žen se předpokládalo, že se muži více zapojí do domácích prací. Tato změna však nenastala. I přesto, že muži vykonávají více domácích prací v dnešní době než v době před třemi desetiletími a ženy vykonávají nepatrně méně domácích prací než dříve, je rozdělení domácích prací stále nerovnoměrné. (Giddens, 2013, s. 319) S tímto faktem souhlasí i Matoušek a kol. (2014, s. 53), kteří uvádějí, že v dnešních domácnostech je zapojení žen a mužů do domácích prací málokdy vyrovnané. Stále u nás převažuje velké množství žen, které zastávají většinu či všechny domácí práce. Podle Giddense má genderová rovnost v oblasti dělby práce v domácnosti před sebou ještě dlouhou cestu.

Podle socioložek Hochschild a Shelton, je pro ženy, které mají své placené zaměstnání, práce v domácnosti jako druhou směnou. Jedním z možných důvodů, proč práce v domácnosti stále zůstává na ženách, je důvod ekonomický. Většina žen totiž vydělává v průměru méně peněz než muži a je pravděpodobné, že ženy na svých mužích budou ekonomicky závislé. Tudíž je práce v domácnosti směřována za ekonomickou podporu. K větší vyrovnanosti by mohl přispět vyrovnaný či alespoň menší rozdíl v platech.

Socioložka A. Hochschild zjistila, že přidělování úkolů v domácnosti odpovídá genderové linii. Ženy vykonávají každodenní rutinní práce jako je vaření nebo úklid a muži vykonávají spíše příležitostné práce jako jsou různé opravy nebo sekání trávníku. Rozdílem mezi těmito druhy práce je míra kontroly nad harmonogramem dotyčné práce. Práce, kterou vykonávají ženy tvoří pevný časový rozvrh na rozdíl od mužů, kteří domácí práce vykonávají nepravidelně, a ještě si určují dobu, kdy budou domácí práce vykonávat. Socioložka M. Devault zkoumala nakolik je péče o domácnost konstruována jako ženská práce. Dospěla k závěru, že ženy vykonávají většinu domácích prací, protože v rodině je zabudované spojování pečovatelských činností s rolí ženy v domácnosti. Dále zkoumala, kdo má v domácnosti odpovědnost za vaření a zjistila, že *„poskytování služeb je součástí ženského bytí a jejich přijímání je v zásadě součástí mužského bytí“*. (Giddens, 2013, s. 319-321)

V případě, kdy se do rodiny narodí děti, je rozdělení prací nevyrovnané, i když se do teď partneři podíleli na domácích pracích ve stejné míře. Matky stráví péčí o děti daleko více času než jejich otcové. Matoušek a kol. (2014, s. 53) též uvádějí, že v případě, kde jsou v rodině děti, mají ženy na starost ještě více povinností. Hlavní je péče o děti a větší nutnost zapojení se do domácích prací.

Nerovné rozdělení práce v domácnosti sociologie vysvětluje tím, že se ženy a muži pohybují v různých sférách života, za které jsou pak činěni zodpovědnými. U žen i mužů se předpokládá, že budou vykonávat činnosti, které se od nich očekávají. Od mužů se očekává, že budou finančně zajišťovat rodinu a od žen se očekává, že budou pečovat o rodinu i tehdy kdy mají svá placená zaměstnání a zároveň jsou matkami. Tato očekávání pak posilují tradiční genderové role, které se učí děti v průběhu rané socializace. Reprodukováním těchto rolí ženy a muži vytváří gender, který se stává prostředkem, pomocí kterého společnost ženy a muže rozlišuje. (Giddens, 2013, s. 321)

4 ROZDĚLENÍ PÉČE O DÍTĚ

V této kapitole popisují, jaké jsou role žen a mužů při zajištění péče o dítě, přičemž se hlavně zaměřují na zajištění péče o nejmenší děti v období rodičovské dovolené.

Od momentu narození dítěte o něj obvykle pečuje ve větší míře matka než otec. Ve vztahu k malému dítěti nemá totiž otcovská role přesněji vymezenou náplň, která by byla dána biologicky nebo společensky. Styl rodičovského chování matek a otců se proto do určité míry liší, i přesto se otcové stejně jako matky dovedou ke svým dětem chovat kompetentně (Vágnerová, 2012, s. 153-154). Novák (2008, s. 16-29) uvádí, že tvrzení „malé děti potřebují matku“ je sice pravdivé, ale neúplné. Děti potřebují oba rodiče. Pomineme-li kojení, jsou oba rodiče plně schopni o dítě pečovat. „Ženská“ a „mužská“ péče o dítě je vzájemně zastupitelná a ani jedna z nich není kvalitnější než ta druhá.

4.1 Matka a otec na rodičovské dovolené

Institut rodičovské dovolené byl u nás zaveden až s novelizací zákoníku práce (zákon č. 155/2000 Sb.), která nabyla účinnosti od 1. ledna 2001. (Maříková a Radimská, 2003, s. 1) Institutu rodičovské dovolené do té doby předcházela institut další mateřské dovolené, kterou mohly čerpat pouze matky (Hašková a Dudová, 2010 cit. podle Kuchařová a kol., s. 119) Někteří muži mohli být doma a pečovat o malé dítě i před zavedením rodičovské dovolené, nejčastěji se však jednalo o muže, kteří na trhu práce nezaujímalí pozici zaměstnance. Od počátku 90. let měli všichni muži nárok na pobírání rodičovského příspěvku, pokud splňovali podmínky pro jeho poskytnutí. Zavedením institutu rodičovské dovolené dochází ke zrovnoprávnění mužů mezi sebou z pohledu socioekonomického postavení i ke zrovnoprávnění zaměstnaných mužů vzhledem k zaměstnaným ženám. (Maříková a Radimská, 2003, s. 1)

Rodičovskou dovolenou mohou čerpat i otcové od momentu narození jejich dítěte, ale děje se tak v minimální míře. Mohou ji čerpat i oba rodiče dítěte současně, ale pro jednoho z rodičů to ovšem znamená, že nemá nárok na hmotné zabezpečení, zdravotní pojištění a dávky. Rodičovskou dovolenou lze přerušit a znovu na ni nastoupit až do dovršení 3 let věku dítěte. (MPSV 2017c cit. podle Kuchařová a kol., 2019, s. 121) Höhne (2017 cit. podle Kuchařová a kol., 2019, s. 121) uvádí, že na větší zapojení mužů do péče o nejmenší děti nemá dlouhodobá snaha vlád ani apel nevládních organizací velký efekt. V českých rodinách rodičovskou dovolenou a rodičovský příspěvek v naprosté většině případů čerpají matky. Podíl mužů na celkovém počtu příjemců rodičovského příspěvku se zvýšil z 0,8 % v roce 2001 na 1,8 % v roce 2017. (MPSV 2016b cit. podle Kuchařová a kol., 2019, s. 121-122)

Jedním z hlavních důvodů vysvětlujících tak vysokou převahu žen nad muži, kteří pobírají rodičovský příspěvek, je jeho výše. Ta není dostatečně motivující pro ženy s vyššími příjmy, natož pro muže, kteří mají v ČR stále v průměru vyšší platy. (Sirovátka a Bartáková, 2008; Maříková, 2008 cit. podle Kuchařová a kol., 2019, s. 122) Autorky Nešporová a Hornáková Stuchlá (2016 cit. podle Kuchařová a kol., 2019, s. 122) uvádějí, že podstatnou roli hrají i zažitě společenské zvyklosti. Role otce pečovatele a role matky živitelky připadá dnes spouště mužů i ženám nepřijatelná i v situaci, kdy žena vydělává více peněz.

Kuchařová a kol. (2019, s. 119-122) uvádějí, že většina matek v zaměstnaneckém poměru v ČR nastupuje na rodičovskou dovolenou po skončení mateřské dovolené v délce podle vlastní volby, nejdéle a stále nejčastěji do 3 let věku dítěte. Po skončení mateřské dovolené se pouze malá část žen navrací hned do práce. Důvodem delší péče jsou především přání pečovat o dítě dále celodenně, chybějící vhodné nabídky denní péče o malé děti a nedostatek zkrácených pracovních úvazků. Kuchařová, Palonciová a Janurová (2016 cit. podle Kuchařová a kol., 2019, s. 122) poukazují na významný vliv vzdělání a délky čerpání rodičovské dovolené. Vysokoškolsky vzdělané ženy a ženy s maturitou tráví rodičovskou dovolenou s každým dítětem v průměru o několik měsíců méně než ženy s nižším vzděláním.

Zatím stále převládá zájem o čerpání rodičovského příspěvku spolu s rodičovskou dovolenou do 3 let věku dítěte i u rodičů majících možnost volby kratšího období. Zájem o čerpání příspěvku pouze do 2 let věku dítěte stoupá a zájem o čerpání do 4 let věku dítěte ubývá. (Höhne, 2017 cit. podle Kuchařová a kol., 2019, s. 122)

4.2 Participace otců na péči o malé dítě

V současnosti roste společenská akceptace tzv. „aktivního otcovství“, respektive modelu „participujícího se otce“, kdy se otec spolu s matkou podílí na péči a výchově dětí rovným dílem, je přítomen v každodenních momentech života dítěte, a to už od jeho narození. (Nešporová a Janurová, 2018 cit. podle Kuchařová a kol., 2019, s. 124)

V případech péče otce nebo střídání péče obou rodičů, považují rodiče za vhodné především v období prvního až třetího roku dítěte. Mnohým rodičům se v tomto období jeví využívání nerodinných forem péče jako nežádoucí a pro značnou část z nich i finančně nedostupné. (Kuchařová a Psychlová, 2016 cit. podle Kuchařová a kol., 2019, s. 124) Kuchařová a kol. (2019, s. 124) uvádějí, že formální využitelnost rodičovského příspěvku, respektive rodičovské dovolené, není dostatečnou podmínkou kterémukoli z rodičů, aby se v péči o dítě mohli skutečně

střídat. Potenciální ztráta zpravidla vyššího příjmu muže je finančně nevýhodná pro většinu rodin.

Využívání rodičovské dovolené otci má své bariéry, ke kterým patří reálná nejistota pracovního místa po skončení rodičovské dovolené, která se týká i žen. (Maříková a Vohlídalová, 2007 cit. podle Kuchařová a kol., 2019, s. 124) Další bariérou je stereotypní přístup zaměstnavatelů, kteří očekávají, že rodičovskou dovolenou budou využívat matky a v neposlední řadě s tím související vliv kulturních norem a zažitých vzorců chování. (Kuchařová a Psychlová, 2016; Maříková 2008; Nešporová a Hornáková Stuchlá 2016 cit. podle Kuchařová a kol., 2019, s. 124-125)

Podle výzkumu konaného v roce 2015 se vystřídalo na rodičovské dovolené zhruba 6 % rodičů předškolních dětí. Rodiče uváděli jako bariéru bránící většímu rozsahu využívání rodičovské dovolené otci především negativní dopady na příjmovou situaci rodiny, na pracovní kariéru nebo na pracovní podmínky muže.

Hlavní motivací pro otce participující na péči o děti je sblížení s dítětem, rovnoměrnější dělba péče o dítě a dřívější zapojení ženy do pracovního procesu. (Kuchařová a Psychlová, 2016 cit. podle Kuchařová a kol., 2019, s. 125)

5 VZTAHY V RODINĚ

V každé rodině se z hlediska původu nacházejí dva druhy vztahů – získané a vrozené. Získaným vztahem je vztah partnerský, který je vztahem nepříbuzným a nepokrevním. Po narození dítěte dochází k proměně partnerského nebo manželského vztahu na vztah rodičovský, který je vztahem pokrevním. Tento vztah lze označit za vrozený. Spojením získaného partnerského vztahu a nerozpojitelné vrozené rodičovské vazby vzniká triadický vztah zakládající rodinu. (Chvála a Trapková, 2008 cit. podle Tóthová, 2011, s. 47) Vrozené vztahy není možné ztratit, ale je lehké je nenaplnit, přičemž trvají i navzdory tomu, že nikdy naplněné nebyly. Vztahy založené na citech nebo volbě se mohou výrazně lišit od vztahů založených na pokrevním příbuzenství. Pokrevní vazba na úrovni rodičovské nebo sourozenecké, která spojuje členy rodiny, je trvalá, nezrušitelná a způsobuje, že se rodina nemůže rozpadnout ani v případě, pokud dojde k oslabení, narušení nebo zániku citových vazeb. (Bradshaw, 1995 cit. podle Tóthová, 2011, s. 47)

5.1 Proměny vztahů v rodině

Vztahy v rodině, mezi generacemi a mezi členy rodiny se mění pod vlivem sociálních a ekonomických podmínek, kulturních změn a demografických procesů. V současné době mají tyto změny skokový charakter a z historického hlediska mění vnitřní uspořádání rodiny velkou rychlostí. V průběhu několika generací se zásadně mění vztahy, které se v minulosti v průběhu stovek generací měnily jen velmi málo (MPSV 2004 cit. podle Holá a kol., 2014, s. 33)

Vztahy mezi členy rodiny se mění i v důsledku posilování individualismu. Dochází ke vzájemnému oddělování nukleárních rodin, k proměnám mezigeneračních vztahů z hlediska intenzity a obsahu, oslabení vztahů v širší rodině a snižování stability partnerských vztahů. (Kuchařová a kol., 2019, s. 15-16)

Změnilo se také postavení dítěte v rodině. Za změnou stojí kulturně sociální změny, legislativa v oblasti rodinného práva, sociálně-právní ochrany dětí a zabezpečení práv dětí. V minulosti škola a další instituce přebíraly výchovné funkce a rodina tím ztrácela svoji autonomii. Po pádu totalitního režimu se děti stále více začaly podílet na organizaci rodinného života. Dřívější vztah dětí vůči rodičům byl charakteristický podřízeností a autoritou. Dnešní vztah je na úrovni přátelství a partnerství. Změnily se také výchovné metody. Tradiční výchovné metody nahradily výměna názorů, přesvědčování a sdělování stanovisek. Autoritativní rozhodování je nahrazeno diskusí členů rodiny. Změna ale také nastala v tom, že dnešní rodiče nemají na děti tolik času, jak tomu bylo dříve, kvůli pracovní vyčerpání obou rodičů a nutností obou přispívat

do rodinného rozpočtu. (Holá a kol., 2014, s. 30-31) Kuchařová a kol. (2019, s. 16) uvádějí, že nedostatek času kvůli vysokým nárokům na trávení volného času v zaměstnání je příčinou a také další změnou toho, že se snižuje společně strávený čas členů rodiny. Díky tomu vzniká méně prostoru pro rozvíjení partnerských a mezigeneračních vztahů a také pro výchovu dětí. Nestabilita rodiny je příčinou i důsledkem oslabování rodinných pout.

Současná rodina je křehká, protože je primárně založena na sdílení emocí. Současnou rodinu spojují vztahy a emoce. (Beck, 2004; Singly, 1999 cit. podle Holá a kol., 2014, s. 33) Langmeier a Krejčířová (2006, s. 323) uvádějí, že mezi generací rodičů a dětí je stále větší odstup, jelikož rodiče vyrůstali za odlišných podmínek, pokud jde o názory, hodnoty, způsob života, pracovní i společenské požadavky.

5.2 Mezigenerační vztahy

Vztahy v rodině hrají důležitou roli při vývoji dítěte. Z psychologického hlediska se dítě nevyvíjí jen v párovém vztahu mezi matkou a dítětem, ale především ve vztahovém trojúhelníku, který tvoří otec – matka – dítě. Otec je pro své dítě první a životně nejdůležitější blízkou osobou vedle matky. Čím déle funguje tento vztahový trojúhelník, i po případném rozchodu rodičů, tím lépe se dítě vyvíjí. (Ballnik, 2012; Mikulková, 2015; Trapková a Chvála, 2017 cit. podle Kuchařová a kol., 2019, s. 165)

Vztahy mezi rodiči a dětmi ukotvuje v teoretické rovině tzv. teorie připoutání (attachment theory) Johna Bowlbyho. Základem vztahu především mezi matkou a dítětem je silná emocionální vazba a psychické propojení, které vzniká v raných fázích vývoje dítěte a má silný vliv na formování jeho osobnosti a na jeho interpersonální vztahy. John Bowlby rozlišuje čtyři typy připoutání (attachmentu) – bezpečné, ambivalentní, vyhýbavé a dezorganizované. Na základě typu připoutání lze předpokládat, jak si dítě v dospělosti povede v mezilidských vztazích. V případě zdravé a silné emocionální vazby v dětství, mají v dospělosti tyto děti tendenci pěstovat citová pouta mezi nimi a jejich rodiči. (Sýkorová, 1996 cit. podle Holá a kol., 2014, s. 35) Pro rodiče je vztah s dítětem a rodičovská role velmi důležitá, protože uspokojuje jejich důležité potřeby. Může jim uspokojovat potřebu seberealizace. Dítě poskytuje svým rodičům nové zkušenosti a zážitky. Dítě přijímá jejich city, které jim též oplácí. V neposlední řadě dítě uspokojuje potřebu otevřené budoucnosti, protože je pokračováním života svých rodičů. (Vágnerová, 2000 cit. podle Holá a kol., 2014, s. 36)

Jednou z významných teorií popisující mezilidské vztahy je i teorie ambivalence, podle které vztahy mezi rodiči a jejich dospělými dětmi vytvářejí jak prvky solidarity, tak i prvky neshod

a konfliktů. Oproti jiným mezilidským vztahům jsou vztahy v rodině jedinečné, protože vykazují vyšší míru připoutání, citů a závazků, ale nesou s sebou také riziko silných a vleklých konfliktů. Přítomnost mezigeneračních konfliktů v rodině je však normální a ve většině případů funkční jev. (Bengston, 2002 cit. podle Holá a kol., 2014, s. 36)

5.3 Kvalita vztahů v rodině

Kvalitní partnerský vztah tvoří základ pro zdravý rozvoj osobnosti dětí. Pokud lidé nemají kvalitní vztah se svým partnerem, který není v harmonii, synergii a v lásce, tak nemůžou nikdy vytvořit zdravé partnerské vzory pro svoje děti. Když s partnerem nefunguje komunikace, konflikty často končí hádkami, jsou časté dohady o peníze, výchovu, problémy se neřeší, objevuje se nadměrný alkohol či dokonce násilí apod., je pravděpodobné, že děti budou jednou ve svém partnerství čelit podobným situacím. V situaci, kdy není partnerství kvalitní a funkční, tak se děti stávají tzv. „kompenzátorem“ hodnoty vztahu a celým smyslem života. Lásku, která nepřichází od partnera, dávají právě děti, což ale není dobře. Důležité je nepřesouvat partnerský problém na děti. Pokud člověk upřednostňuje děti před partnerem a dává je ve všem na první místo, tak je zatěžuje. Následkem toho se pak děti cítí být zodpovědné za spokojenost matky nebo otce. Děti mají pocit, že musí být matce nebo otci nablízku, suplují partnera, cítí starost za dobrý pocit rodiče a vnímají, že rodič není ve svém životě šťastný.

Děti v partnerství svých rodičů primárně potřebují cítit lásku, pohodu, klid a jistotu. Pokud dítě cítí, že se jeden z rodičů v partnerství trápí, tak se bude snažit dodávat rodiči spokojenost svou přítomností. Naopak, když dítě uvidí, že partnerství jeho rodičů je funkční, tak se bude cítit svobodně a uvolněně. Spadne z něho tíha a péče o dobrý pocit rodiče.

Úkolem partnerů by mělo být pečovat o svůj vztah a vytvářet tak správný vzor budoucího partnerství pro své děti. Děti totiž automaticky přebírají vzor partnerského vztahu a vzájemného soužití svých rodičů. Kvalitní, harmonické a hodnotné partnerství se stane pro děti přirozené a budou ho automaticky následovat i ve svém vlastním budoucím partnerství. (Königová, 2014)

5.4 Podstata dobrých vztahů

Soudková (2006, s. 12-13) uvádí, že vzájemná úcta a porozumění jsou pravděpodobně dvě nejdůležitější hodnoty pro vytváření a rozvíjení dobrých společenských vztahů, nejen k ostatním, ale i k sobě samému. Tyto hodnoty jsou snad důležitější než hodnota láska. Dobrý a zdravý vztah podporuje náš růst a vývin. Je to místo, kde můžeme být bezpečně sami sebou, vyjadřovat své pocity a myšlenky, kritizovat, někdy i chyby dělat, a přesto si stále zachovávat vzájemnou náklonnost.

Nejdůležitější vztah je vztah, který máme sami k sobě. Podstatou tohoto vztahu je sebeúcta.
Vztah, který máme sami k sobě totiž ovlivňuje naše ostatní vztahy.

6 KONFLIKTY V RODINĚ

Mezi členy rodiny jsou velmi osobní vztahy. Uspokojení z osobních vztahů ovlivňuje životní spokojenost. Pokud v rodině nejsou vzájemně uspokojující vztahy, mohou dlouhodobé a neadekvátně řešené konflikty vést v krizi, dysfunkčnímu rodinnému soužití a rozpadu rodiny. (Holá a kol., 2014, s. 42)

Definice, které popisují konflikt je mnoho. Janotová (2014, s. 67) definuje konflikt jako proces, ve kterém jedna strana vynakládá vědomé úsilí na zmaření snahy druhé strany a jehož cílem je znemožnit dosažení jejích záměrů nebo zájmů. Sociologové popisují konflikt jako sociální situaci charakterizovanou jako podnět vztahující se k člověku. Říkají, že konfliktní situace působí na každého člověka různě, protože osobnost člověka je individuální. Sociologové vidí konflikt jako formu interakce, která je charakterizovaná neslučitelností myšlení, představ, názorů a pocitů. (Holá a kol., 2014, s. 44)

Konflikty provázejí emocionální vztahy odjakživa, tudíž jsou mezi lidmi nevyhnutelné a přirozené. Nejde je vnímat pouze negativně, protože konflikty nám můžou i sloužit. Konflikty nás totiž přimějí k zaujmutí postoje, k ujasnění si svých postojů, hodnot, očekávání a etických norem. A to vše přispívá k sebeuvědomění, posílení identity a vlastního sebevědomí. (Matějková, 2007, s. 119)

Specifika konfliktů v rodině vychází z podstaty vztahů uvnitř rodiny. Vztahy mezi členy rodiny jsou postupem doby a v závislosti na jejích podstatných změnách, které jsou shrnuty v předchozích kapitolách, napjatější a tím i zranitelnější. Když mluvíme o konfliktech v rodině, jedná se především o konflikty mezi manžely, mezi rodiči a dětmi, mezi sourozenci, mezi nesezdanými partnery a mezi registrovanými partnery. Konflikty v rodině a jejich řešením se zabývají obory psychologie, sociologie, sociální práce a právo. (Holá a kol., 2014, s. 42-43)

6.1 Krize rodiny

Dlouhodobé konflikty patří k časté příčině krize rodiny, která může skončit až rozpadem rodiny. Krizi lze definovat jako období výrazné nerovnováhy, dočasné dezorganizace a napjaté atmosféry v rodině. Krize vede k velkým změnám v rodinné struktuře nebo v jejím fungování. V období před rozpadem rodiny bývají rodiče zaměřeni hlavně na své vlastní problémy, což se projevuje menší vnímavostí k potřebám dětí. Pokud dojde k rozpadu rodiny, jeho důsledky zasahují do oblasti vzájemných vztahů, kvality vztahů a úrovně života všech jejích členů. (Holá a kol., 2014, s. 48-54)

7 ODBORNÁ POMOC RODINÁM

V této kapitole popisují vybrané služby, které jsou vhodné nejen pro rodiny, manželské a partnerské páry, ale i pro jednotlivce, kteří hledají odbornou pomoc při řešení konfliktů, rodinných problémů, problémů v mezilidských vztazích apod. Jako první popisují sociální poradenství, které je součástí všech sociálních služeb.

7.1 Sociální poradenství

Sociální poradenství je poskytováno ve dvou formách – základní sociální poradenství a odborné sociální poradenství. Sociální poradenství vymezuje zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. Níže vymezují základní a odborné sociální poradenství podle zákona č. 108/2006 Sb.

Základní sociální poradenství

„Základní sociální poradenství poskytuje osobám potřebné informace přispívající k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Základní sociální poradenství je základní činností při poskytování všech druhů sociálních služeb; poskytovatelé sociálních služeb jsou vždy povinni tuto činnost zajistit.“

Odborné sociální poradenství

„Odborné sociální poradenství je poskytováno se zaměřením na potřeby jednotlivých okruhů sociálních skupin osob v občanských poradnách, manželských a rodinných poradnách, poradnách pro seniory, poradnách pro osoby se zdravotním postižením, poradnách pro oběti trestných činů a domácího násilí a ve speciálních lůžkových zdravotnických zařízeních hospicového typu; zahrnuje též sociální práci s osobami, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností.“

Služba podle odstavce obsahuje tyto základní činnosti:

- a) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,*
 - b) sociálně terapeutické činnosti,*
 - c) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.“*
- (ČESKO, 2006)

7.2 Občanská poradna

Cílovou skupinou občanských poraden jsou všichni občané, kteří se ocitli v nepříznivé sociální situaci nebo jim tato situace hrozí. Jsou to nejen rodiny s dětmi, ale i osoby v krizi, osoby žijící v sociálně vyloučených lokalitách, osoby se zdravotním postižením, oběti domácího násilí, oběti trestné činnosti, osoby bez přístřeší, osoby žijící v sociálně vyloučených lokalitách a senioři. (Občanská poradna Pardubice, ©2021)

Občanské poradny poskytují odborné sociální poradenství podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách v 18 oblastech. (Asociace občanských poraden, ©2021) Jednou z oblastí je právě rodina a mezilidské vztahy, kde se řeší např. vznik a zánik manželství, rodičovská odpovědnost, osvojení, vyživovací povinnost apod. Sociální službu poskytují občanské poradny prostřednictvím rad a informací.

Poradenství v občanských poradnách je poskytováno bezplatně. (Občanská poradna Pardubice, ©2021)

7.3 Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy

Dle Asociace manželských a rodinných poradců ČR jsou poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy součástí sítě sociálních služeb a jsou legislativně zakotveny v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Odborné služby poskytované v poradnách spadají pod sociální poradenství, které je blíže popsáno ve vyhlášce č. 505/2006 Sb.

Manželské a rodinné poradenství je specializovaným oborem psychologie a sociální práce, ve kterém se aplikují psychologické postupy při práci s problémy partnerskými, manželskými, rodinnými a problémy v mezilidských vztazích. Poradenství představuje formu pomoci partnerským párům, snoubencům, manželům a rodinám, kteří se nacházejí v obtížné životní situaci. Poradci poskytují psychologické, psychosociální a sociálně právní poradenství.

Poradenství se zaměřuje na osobní problémy, rodinné problémy, rozvody a porozvodové problémy, generační spory, potíže v mezilidských vztazích, styk s dětmi, žárlivost, nevěry, obtíže v intimním soužití a závislostí rodině. Součástí práce v poradnách je i mediace dohod, a to hlavně o výchově dětí a uspořádání vzájemných vztahů. (Asociace manželských a rodinných poradců ČR, ©2021)

V poradnách pracují především psychologové, dále sociální pracovníci, právníci a psychiatři. Poradny také zprostředkovávají kontakty na další odborníky, např. psychiatra, sexuologa nebo

právníka. Služby poraden jsou bezplatné dle zákona o sociálních službách. (Centrum sociálních služeb Praha, ©2021)

7.4 Mediace

Mediace je metoda řešení mezilidských konfliktů, při níž mediátoři pomáhají účastníkům konfliktů ve vzájemné komunikaci a dorozumění. Jedná se o neformální proces mimosoudního řešení konfliktů. Může probíhat kdykoliv ho klienti potřebují, ale také před soudním jednáním, v jeho průběhu nebo i po něm. (Janotová, 2014, s. 15) Matoušek a kol. (2013, s. 151) definují mediaci jako alternativní metodu pro řešení sporů, která pomáhá snižovat překážky v komunikaci a podporuje sociální sblížení lidí.

Mediace je interdisciplinárním oborem a zahrnuje v sobě znalosti a dovednosti z oblasti práva, sociálního práva, sociologie a psychologie.

Cílem a výsledkem mediace je mediační dohoda, kterou dle zákona č. 202/2012 Sb., o mediaci, uzavírají všechny strany konfliktu. V dohodě jsou popsány konkrétní postupy řešení, rozdělení odpovědnosti, úkolů, náhradních řešení i sankcí za její nedodržení. Konečným cílem mediace je dosažení spokojenosti s výsledkem i průběhem řešení konfliktu. (Janotová, 2014, s. 15-18)

7.4.1 Rodinná mediace

S rostoucím počtem rozvodů, problémových rodin a celkové nestability rodinných vztahů roste důraz kladený na oblast rodinné mediace. Předmětem rodinné mediace jsou konflikty týkající se následujících situací: rozvodové a porozvodové situace, úpravy styku s dětmi, úpravy výživného, výchovné problémy s dětmi, manželské spory, příbuzenské spory, vícegenerační spory, uspořádání vícegeneračního soužití, rodinné komunikační problémy, vztahové problémy, problémy domácího násilí.

Rodinná mediace slouží členům rodiny k vyřešení konfliktních a sporných situací, snížení psychického napětí, vyčerpání a únavy. Do budoucna má přínos k zachování vzájemně respektujících a slušných vztahů v rodině. (Janotová, 2014, s. 25)

PRAKTICKÁ ČÁST

Na teoretickou část navazuje část praktická. V teoretické části práce jsem problematiku rozdělení rolí v rodině a vztahů v rodině popsala pomocí odborné literatury. V praktické části práce zjišťuji, pomocí kvantitativní metody průzkumu, jaké postoje zauímají studenti pomáhajících profesí k rozdělení rolí v rodině a jak vnímají vztahy ve své vlastní rodině.

8 CÍL PRŮZKUMU

Cílem mého průzkumu je zjistit, jaké postoje zauímají studenti pomáhajících profesí k rozdělení rolí žen a mužů v českých rodinách a jak vnímají vztahy ve své vlastní rodině.

Dílčím cílem mého průzkumu je zjistit, zda studenti využívají odborné služby, které nabízejí odbornou pomoc při řešení vztahových problémů nebo konfliktů v rodině. Druhým dílčím cílem mého průzkumu je zjistit, jaké hodnoty považují studenti za nejdůležitější pro kvalitní vztah.

8.1 Průzkumné otázky

1. Jaký postoj zauímají studenti k tradičnímu rozdělení rolí v rodině?
2. Jaké rozdělení rolí považují studenti za ideální a jaké je rozdělení rolí v jejich vlastní rodině?
3. Které činnosti z hlediska dělby práce v domácnosti přisuzují studenti k roli ženy a které k roli muže?
4. Jaký postoj zauímají studenti k rozdělení rolí žen a mužů při zajištění péče o děti?
5. Jaké vztahy panují v orientační rodině studentů?
6. Využili někdy studenti odbornou pomoc kvůli vztahovým problémům nebo konfliktům v rodině?
7. Jaké hodnoty mají studenti spojené s pojmem kvalita vztahu?

9 METODIKA PRŮZKUMU

9.1 Průzkumná metoda

Pro svůj průzkum jsem zvolila kvantitativní výzkumnou metodu. Kvantitativní výzkum je metoda standardizovaného vědeckého výzkumu popisující jevy pomocí proměnných (znaků), které jsou sestaveny tak, aby měřily určité vlastnosti. Výsledky měření jsou pak zpracovány a interpretovány s využitím statistiky. (Zháněl a kol., 2014, s. 21)

9.2 Sběr dat

Prostředek pro sběr dat jsem zvolila dotazník. Dotazník je metoda umožňující hromadné a poměrně rychlé zjišťování informací o vědomostech, názorech nebo postojích respondentů k aktuální nebo potenciální skutečnosti. (Zháněl a kol., 2014, s. 12)

Dotazník, který jsem vytvořila v aplikaci Google Formuláře, je anonymní. Skládá se z 24 otázek. Otázky v dotazníku jsou uzavřené (otázky číslo 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 14, 15, 18, 20, 22) polouzavřené (otázky číslo 7, 9, 13, 16, 17, 19, 21, 23) a otevřené (otázky číslo 1, 24).

Výhodou dotazníku je, že umožňuje poměrně snadno od velkého počtu osob získat informace, a to v poměrně krátkém čase a s poměrně malým nákladem. Avšak nevýhodou dotazníku je absence ochoty respondentů dotazník vyplnit, snadnost přeskocení otázky, možnost neodpovědět vůbec a možnost zodpovězení otázek jiným členem rodiny či celou rodinou. (Disman, 2009, s. 141)

Průzkum jsem prováděla na Fakultě zdravotnických studií. Mými respondenty byli studenti této fakulty. Dotazník jsem studentům zasílala v elektronické podobě na jejich studentské e-maily. E-mailové adresy studentů jsem získala na informačním systému studijní agendy. Kvůli ověření správnosti e-mailových adres a správného počtu studentů jednotlivých oborů jsem si ještě navíc vyžádala od mé vedoucí katedry seznam studentů s adresami jejich studentských e-mailů. Seznam byl předán mé vedoucí bakalářské práce, se kterou jsme provedly kontrolu správnosti údajů.

9.3 Průběh průzkumu

Před zasláním dotazníků respondentům jsem provedla předvýzkum, do kterého se zapojilo 5 absolventek oboru Zdravotně-sociální pracovník. Cílem mého předvýzkumu bylo zjistit, zda je dotazník srozumitelný, jednoznačný a zda jsou možnosti odpovědí dostatečné.

Vlastní průzkum probíhal od 27. 1. 2021 do 14. 2. 2021. Celkem bylo osloveno 568 respondentů. Dotazník vyplnilo celkem 247 respondentů. Návratnost je 43 %. Jelikož je celá práce zaměřena na české rodiny, tak byl dotazník určen pouze pro respondenty s českou národností. Národnost respondentů zjišťovala první otázka v dotazníku.

Otázka č. 1: Jaká je Vaše národnost?

Tabulka 1 Národnost respondentů

Národnost	Počet respondentů
česká	242
slovenská	2
ukrajinská	1
běloruská	1
kazašská	1

Tabulka č. 1 zobrazuje, že českou národnost má 242 respondentů. 5 respondentů, kteří dotazník vyplnili, neměli českou národnost. Před začátkem zpracování dat jsem těchto 5 respondentů vyřadila, protože nesplnili podmínku zadání dotazníku. Celkový počet respondentů, kteří byli zahrnuti do zpracování dat, je 242.

9.4 Zpracování dat

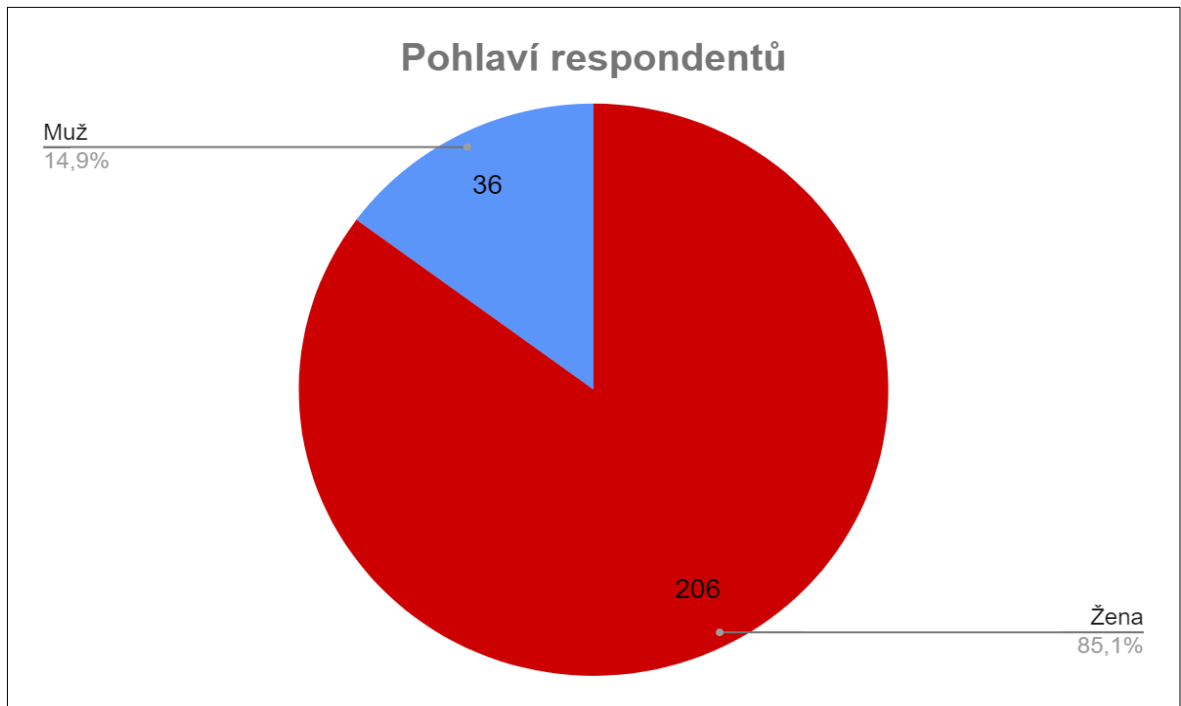
Ke zpracování dat jsem používala aplikaci Google Tabulky. Získaná data od respondentů jsem zpracovala prostřednictvím popisné statistiky a znázornila je ve formě grafů a tabulek. Podle Chráska (2016, s.16) popisná neboli deskriptivní statistika shromážděná data popisuje tak, aby poskytovala co nejpřesnější, přehlednou a názornou informaci o měřených jevech. Hodnoty v grafech a tabulkách jsou vyjádřeny absolutní četností (n_i) a relativní četností (f_i). Relativní četnost (f_i) je podíl absolutní četnosti (n_i) a celkové četnosti (n). Relativní četnost lze vyjádřit v procentech, pokud se hodnota f_i vynásobí 100 %. (Chráska, 2016, s. 35)

$$f_i = \frac{n_i}{n} \times 100 \%$$

9.5 Průzkumný soubor

Průzkumným souborem jsou studenti bakalářských studijních programů, prezenční formy studia, prvního až třetího ročníku, Fakulty zdravotnických studií.

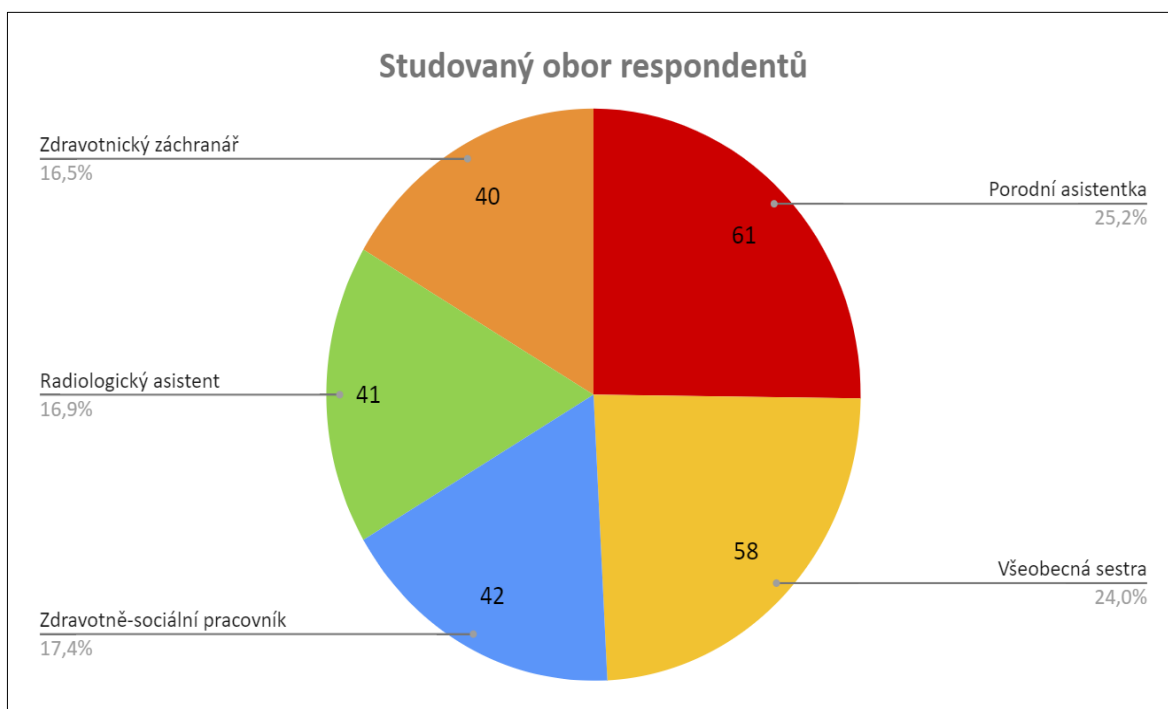
Otázka č. 2: Jaké je Vaše pohlaví?

Obrázek 1 Pohlaví respondentů

Graf na obrázku č. 1 znázorňuje, že respondenty jsou ženy i muži. Celkový počet respondentů je 242. Respondentů ženského pohlaví je 206 (85,1 %) a respondentů mužského pohlaví je 36 (14,9 %).

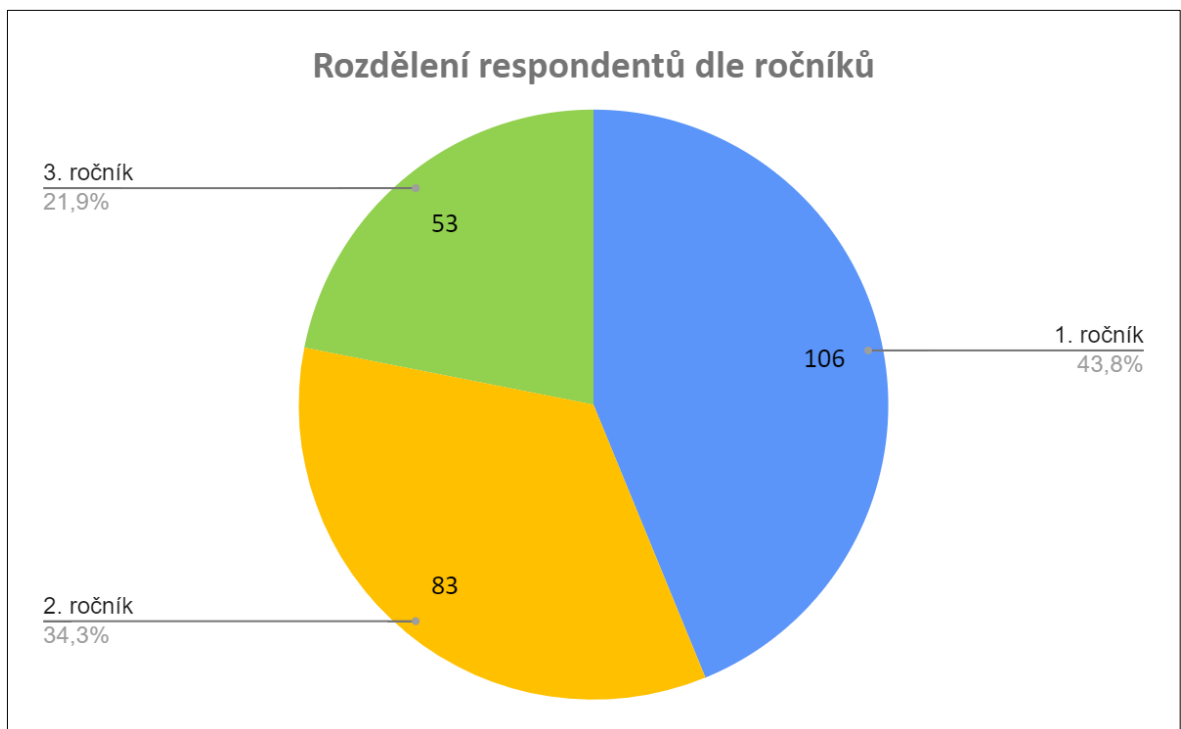
Otázka č. 3: Jaký obor studujete?

Obrázek 2 Studovaný obor respondentů

Graf na obrázku č. 2 znázorňuje, jaké obory respondenti studují. Z celkového počtu vrácených dotazníků obor Porodní asistentka studuje 61 (25,2 %) respondentů, obor Všeobecná sestra studuje 58 (24,0 %) respondentů, obor Zdravotně-sociální pracovník studuje 42 (17,4 %) respondentů, obor Radiologický asistent studuje 41 (16,9 %) respondentů a obor Zdravotnický záchranář studuje 40 (16,5 %) respondentů.

Otázka č. 4: Jaký ročník studujete?

Obrázek 3 Rozdělení respondentů dle ročníků

Graf na obrázku č. 3 znázorňuje, který ročník respondenti studují. Z celkového počtu vrácených dotazníků 1. ročník studuje 106 (43,8 %) respondentů. 2. ročník studuje 83 (34,3 %) respondentů a 3. ročník studuje 53 (21,9 %) respondentů.

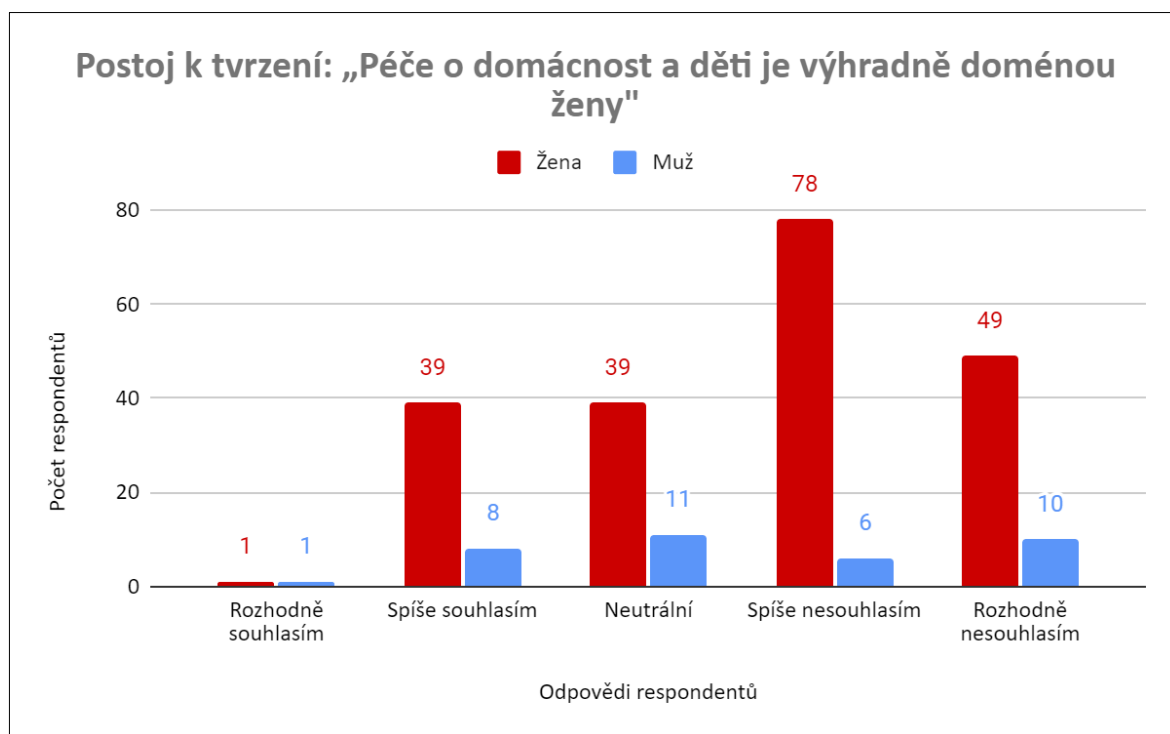
10 PREZENTACE VÝSLEDKŮ

Otázka č. 5: Jaký postoj zaujímáte k tomuto tvrzení: „Péče o domácnost a děti je výhradně doménou ženy“?

Tabulka 2 Postoj k tvrzení: „Péče o domácnost a děti je výhradně doménou ženy“

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Rozhodně souhlasím	2	0,8 %
Spíše souhlasím	47	19,4 %
Neutrální	50	20,7 %
Spíše nesouhlasím	84	34,7 %
Rozhodně nesouhlasím	59	24,4 %
Celkem	242	100 %

Cílem této otázky bylo zjistit, jaký postoj zaujímají respondenti k tvrzení, že „Péče o domácnost a děti je výhradně doménou ženy“. Tabulka č. 2 zobrazuje, že většina respondentů s tímto tvrzením nesouhlasí. Nejvíce respondentů, 84 (34,7 %), s tímto tvrzením spíše nesouhlasí. Odpověď rozhodně nesouhlasím zvolilo 59 (24,4 %) respondentů. 50 (20,7 %) respondentů zaujímá k tomuto tvrzení neutrální postoj. 47 (19,4 %) respondentů s tímto tvrzením spíše souhlasí a 2 (0,8 %) respondenti rozhodně souhlasí.

Obrázek 4 Postoj k tvrzení: „Péče o domácnost a děti je výhradně doménou ženy“

Z pohledu žen a mužů bylo zjištěno (viz obrázek č. 4), že nejvíce žen, 78, zvolilo možnost spíše nesouhlasím. 49 žen s tímto tvrzením rozhodně nesouhlasí. 39 žen zaujímá k tomuto tvrzení

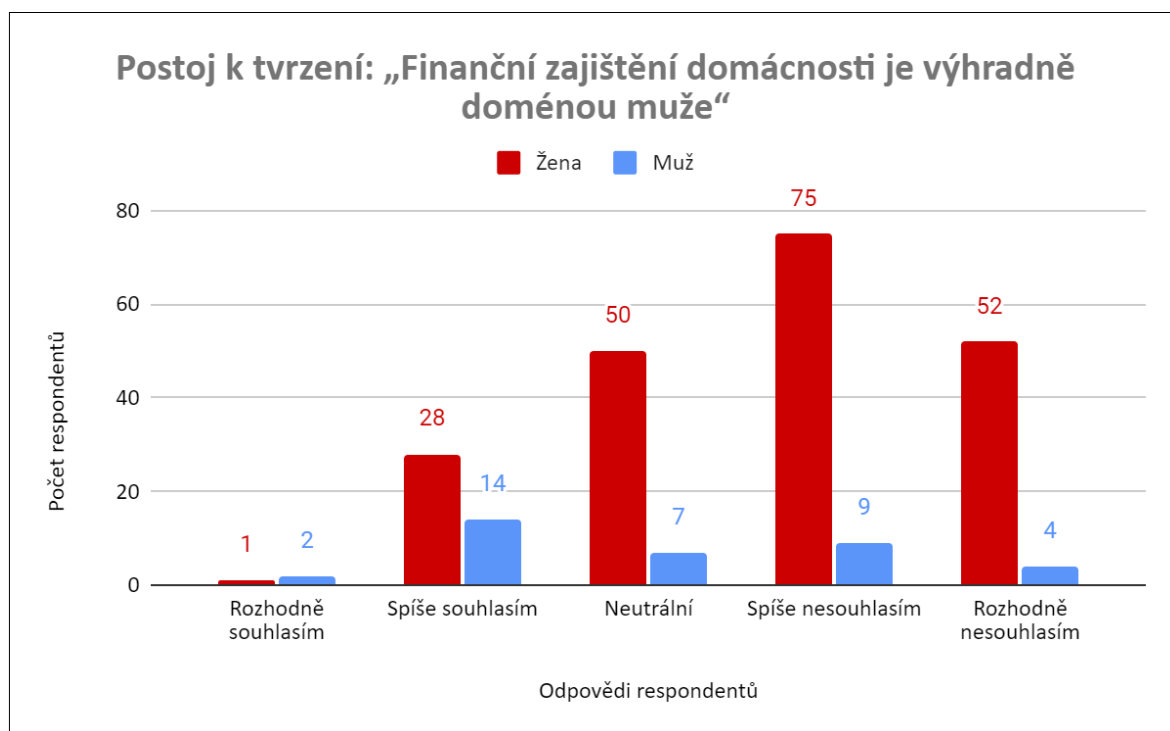
neutrální postoj. Stejný počet žen, 39, s tímto tvrzením spíše souhlasí a rozhodně souhlasí pouze 1 žena. Co se týká mužů, tak nejvíce respondentů mužského pohlaví, 11 z nich, zaujímá k tomuto tvrzení neutrální postoj. 10 mužů s tímto tvrzením rozhodně nesouhlasí, 8 mužů spíše souhlasí, 6 mužů spíše nesouhlasí a 1 muž rozhodně souhlasí.

Otázka č. 6: Jaký postoj zaujímáte k tomuto tvrzení: „Finanční zajištění domácnosti je výhradně doménou muže“?

Tabulka 3 Postoj k tvrzení: „Finanční zajištění domácnosti je výhradně doménou muže“

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Rozhodně souhlasím	3	1,2 %
Spíše souhlasím	42	17,4 %
Neutrální	57	23,6 %
Spíše nesouhlasím	84	34,7 %
Rozhodně nesouhlasím	56	23,1 %
Celkem	242	100 %

Cílem této otázky bylo zjistit, jaký postoj zaujímají respondenti k tvrzení, že „Finanční zajištění domácnosti je výhradně doménou muže“. Tabulka č. 3 zobrazuje, že většina respondentů s tímto tvrzením nesouhlasí. Nejvíce respondentů, a to celkem 84 (34,7 %), s tímto tvrzením spíše nesouhlasí. 57 (23,6 %) respondentů zaujímá neutrální postoj k tomuto tvrzení. 56 (23,1 %) respondentů rozhodně nesouhlasí, 42 (17,4 %) respondentů spíše souhlasí a 3 (1,2 %) respondenti rozhodně souhlasí.

Obrázek 5 Postoj k tvrzení: „Finanční zajištění domácnosti je výhradně doménou muže“

Z pohledu žen a mužů bylo zjištěno (viz obrázek č. 5), že nejvíce žen, 75, s tímto tvrzením spíše nesouhlasí. 52 žen s ním rozhodně nesouhlasí. Neutrální postoj zaujímá 50 žen. 28 žen spíše souhlasí a 1 žena s ním rozhodně souhlasí. Co se týká respondentů mužského pohlaví, tak nejvíce mužů, 14, s tímto tvrzením spíše souhlasí. 9 mužů s ním spíše nesouhlasí. 7 mužů

zaujímá k tomuto tvrzení neutrální postoj. 4 muži rozhodně nesouhlasí a 2 muži rozhodně souhlasí.

Otázka č. 7: Jaké rozdělení rolí je podle Vašeho názoru nejideálnější?

Tabulka 4 Ideální rozdělení rolí

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Muž – práce žena – domácnost	4	1,7 %
Žena – práce muž – domácnost	0	0 %
Oba práce větší míra zapojení ženy v domácnosti	76	31,4 %
Oba práce větší míra zapojení muže v domácnosti	1	0,4 %
Oba práce oba rovnoměrné zapojení v domácnosti	160	66,1 %
Jiná odpověď	1	0,4 %
Celkem	242	100 %

Úkolem této otázky bylo zjistit, jaké rozdělení rolí považují respondenti za nejideálnější. Tabulka č. 4 zobrazuje, že pro většinu respondentů, a to celkem pro 160 (66,1 %), je nejideálnější rozdělení rolí takové, kdy oba partneři chodí do práce a oba se rovným dílem zapojují v domácnosti. 76 (31,4 %) respondentů považuje za nejideálnější, když oba partneři chodí do práce a v domácnosti se ve větší míře zapojuje žena. 4 (1,7 %) respondenti považují za nejideálnější rozdělení rolí takové, kdy muž chodí do práce a žena se stará o domácnost. Pro 1 (0,4 %) respondenta je nejideálnější, když oba partneři chodí do práce v domácnosti se ve větší míře zapojuje muž. 1 (0,4 %) respondent zvolil možnost jiné odpovědi a uvedl, že „záleží na náročnosti práce (jak fyzické, tak časové)“.

Tabulka 5 Ideální rozdělení rolí z pohledu žen a mužů

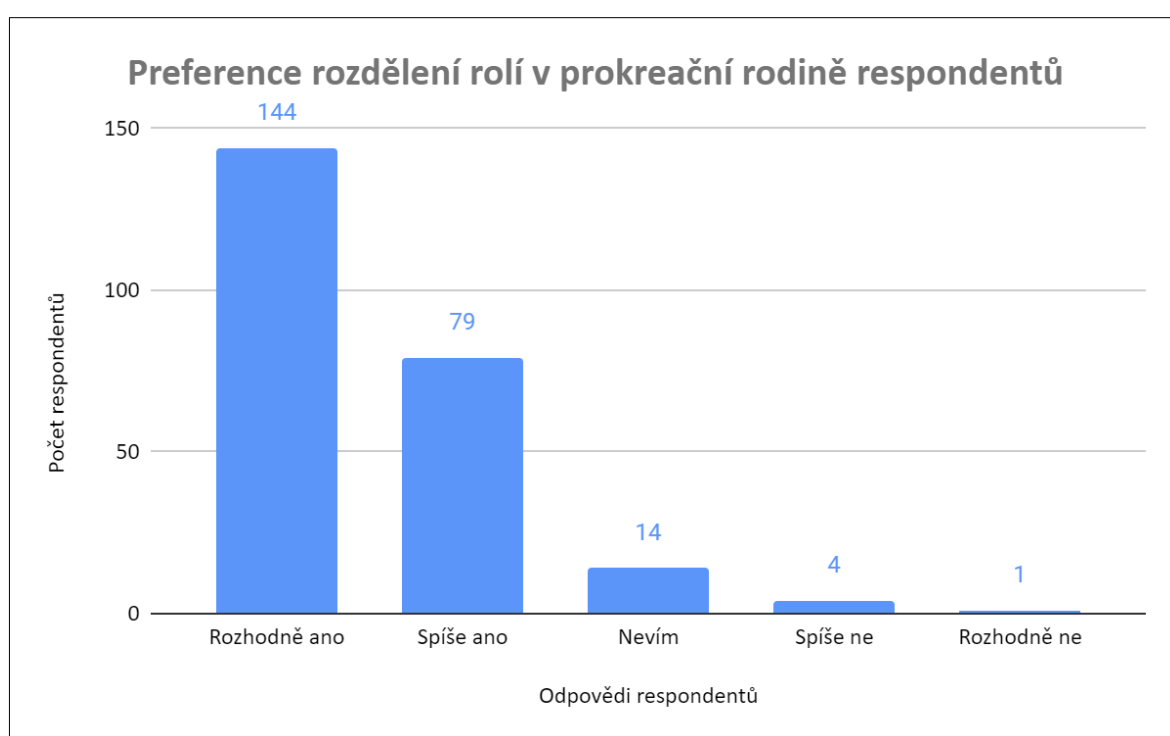
Odpověď	Žena	Muž
Muž – práce žena – domácnost	4	0
Žena – práce muž – domácnost	0	0
Oba práce větší míra zapojení ženy v domácnosti	63	13
Oba práce větší míra zapojení muže v domácnosti	1	0
Oba práce oba rovnoměrné zapojení v domácnosti	137	23
Jiná odpověď	1	0

Z pohledu žen a mužů (viz tabulka č. 5) je zřejmé, že pro nejvíce žen, 137, je nejideálnější rozdělení rolí takové, kdy oba partneři pracují a oba se rovným dílem zapojují v domácnosti. I pro nejvíce mužů, 23, je tato varianta nejideálnější. Pro 63 žen a 13 mužů je nejideálnější, když oba partneři pracují a v domácnosti se ve větší míře zapojuje žena. Pro 1 ženu je nejideálnější, když oba partneři pracují a ve větší míře se zapojuje v domácnosti muž. 1 respondentka odpověděla, že „záleží na náročnosti práce (jak fyzické, tak časové)“.

Otázka č. 8: Preferovali byste toto rozdělení rolí ve Vaší prokreační rodině? (viz odpověď na předchozí otázku)

Tabulka 6 Preference rozdělení rolí v prokreační rodině respondentů

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Rozhodně ano	144	59,5 %
Spíše ano	79	32,6 %
Nevím	14	5,8 %
Spíše ne	4	1,7 %
Rozhodně ne	1	0,4 %
Celkem	242	100 %

Obrázek 6 Preference rozdělení rolí v prokreační rodině respondentů

Tato otázka navazuje na předchozí otázku. Cílem předchozí otázky bylo zjistit, jaké rozdělení rolí považují respondenti za nejideálnější. Cílem této otázky je zjistit, zda by respondenti preferovali jejich ideální rozdělení rolí ve své prokreační rodině. Tabulka č. 6 a graf na obrázku č. 6 znázorňuje, že většina respondentů, 144 (59,5 %), uvedla, že by rozhodně ano preferovali své ideální rozdělení rolí ve své prokreační rodině. 79 (32,6 %) respondentů zvolilo odpověď spíše ano. 14 (5,8 %) respondentů neví. 4 (1,7 %) respondenti zvolili odpověď spíše ne a 1 (0,4 %) respondent odpověděl rozhodně ne.

Otázka č. 9: Jaké rozdělení rolí je ve Vaší orientační rodině?

Tabulka 7 Rozdělení rolí v orientační rodině

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Otec – práce matka – domácnost	25	10,3 %
Matka – práce otec – domácnost	0	0 %
Oba rodiče práce větší míra zapojení matky v domácnosti	155	64,0 %
Oba rodiče práce větší míra zapojení otce v domácnosti	3	1,2 %
Oba rodiče práce oba rodiče rovnoměrné zapojení v domácnosti	39	16,1 %
Jiná odpověď	20	8,3 %
Celkem	242	100 %

Tato otázka zjišťuje, jaké rozdělení rolí je v orientační rodině respondentů. Tabulka č. 7 zobrazuje, že většina respondentů, 155 (64,0 %), uvedla, že v jejich orientační rodině oba rodiče pracují a v domácnosti se ve větší míře zapojuje matka. U 39 (16,1 %) respondentů oba rodiče chodí do práce, a i oba rodiče se rovným dílem zapojují v domácnosti. 25 (10,3 %) respondentů uvedlo, že otec chodí do práce a matka se stará o domácnost. 20 (8,3 %) respondentů uvedlo vlastní odpověď. U 3 (1,2 %) respondentů oba rodiče chodí do práce a v domácnosti se ve větší míře zapojuje otec.

Tabulka 8 Jiná odpověď na otázku: Jaké rozdělení rolí je ve Vaší orientační rodině?

Jiná odpověď	Počet odpovědí
Žijí pouze s matkou, která pracuje a stará se i o domácnost	14
Žijí pouze s matkou a společně s ní se staráme o domácnost	1
Žijí pouze s matkou, která chodí do práce a o domácí práci se doma dělíme všichni – matka, já i můj sourozenec	1
Žijí pouze s matkou, která chodí do práce a domácí práci zastávám já se sourozenci	1
Matka chodí do práce a sama se stará i o domácnost, otec chodí do práce	1
Matka chodí do práce ve větší míře, a i ve větší míře se stará o domácnost než otec	1
Ani jeden z rodičů nedělá zjišťované aktivity	1

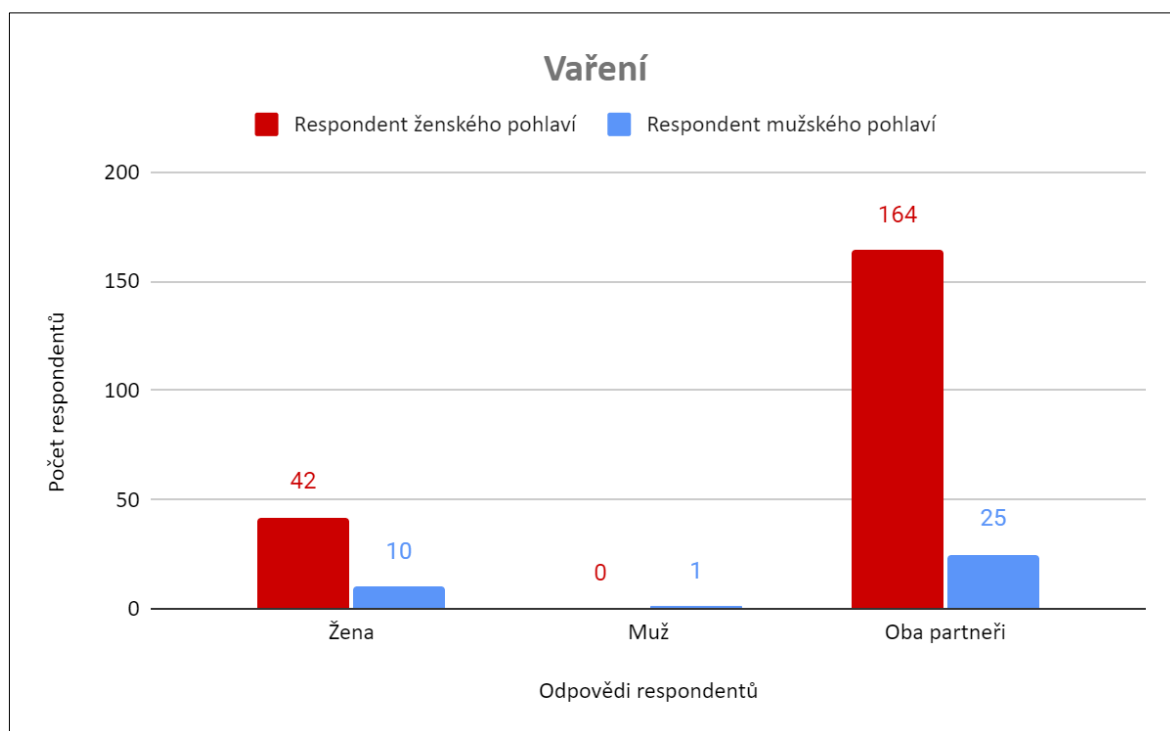
Tabulka č. 8 zobrazuje, jaké jiné odpovědi respondenti uváděli na tuto otázku. Možnost jiná odpověď zvolilo 20 (8,3 %) respondentů. Pro lepší přehlednost jsem odpovědi od respondentů zobecnila a přepsala je vlastními slovy.

Otázka č. 10: Kdo by podle Vašeho názoru měl vykonávat v domácnosti následující činnosti?

Tabulka 9 Činnosti vykonávané v domácnosti

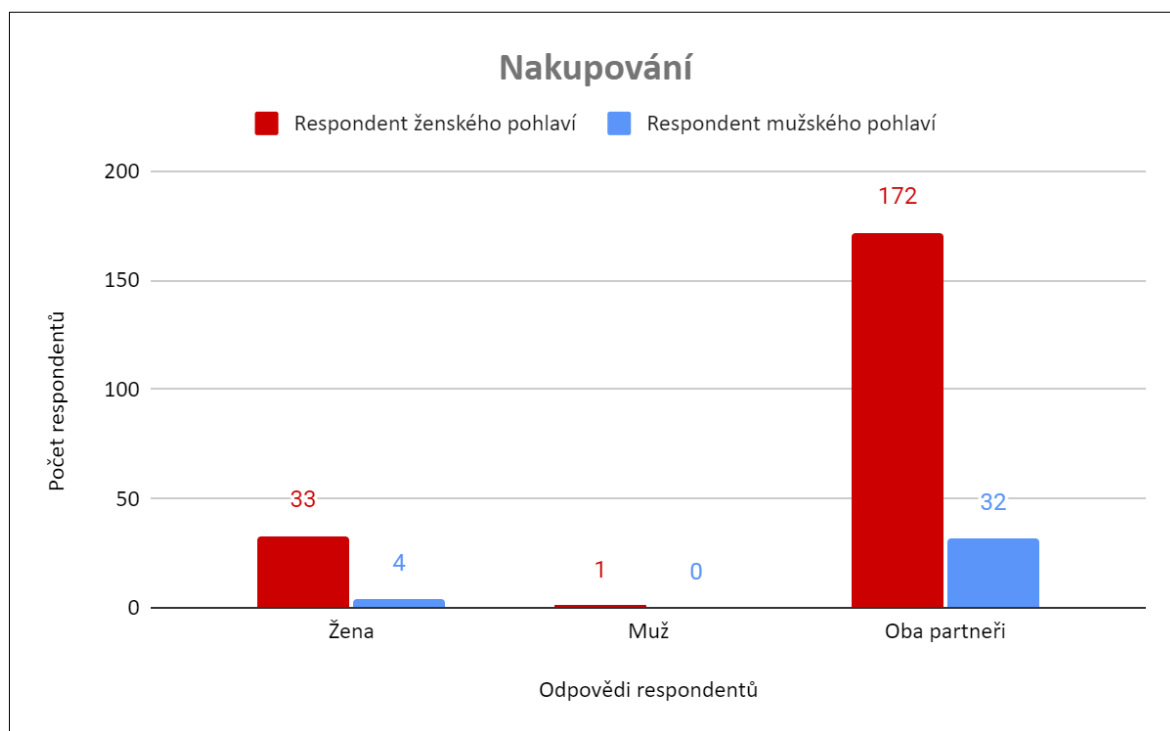
Činnost	Žena	Muž	Oba partneři
Vaření	52	1	189
Nakupování	37	1	204
Uklízení	66	2	174
Péče o děti	19	1	222
Údržba bytu/domu (drobné opravy)	4	161	77
Finanční zajištění domácnosti (více přispívá na chod domácnosti)	0	56	186
Organizace času a společenských aktivit	17	3	222

V této otázce měli respondenti vyjádřit svůj názor na to, které činnosti v domácnosti by měly vykonávat ženy, které muži a které oba partneři. Tabulka č. 9 zobrazuje, že většina respondentů zastává názor, že oba partneři by měli vařit, nakupovat, uklízet, pečovat o děti, finančně zajišťovat domácnost a organizovat čas a společenské aktivity. Co se týká údržby bytu/domu, tak většina respondentů zastává názor, že tuto činnost by měl vykonávat muž. Co se týká porovnání žen a mužů, tak dotazovaní respondenti nejčastěji uváděli, že žena by měla v domácnosti vykonávat činnosti jako je uklízení, vaření nebo nakupování a muž by měl vykonávat činnosti jako je údržba bytu/domu nebo finanční zajištění domácnosti.

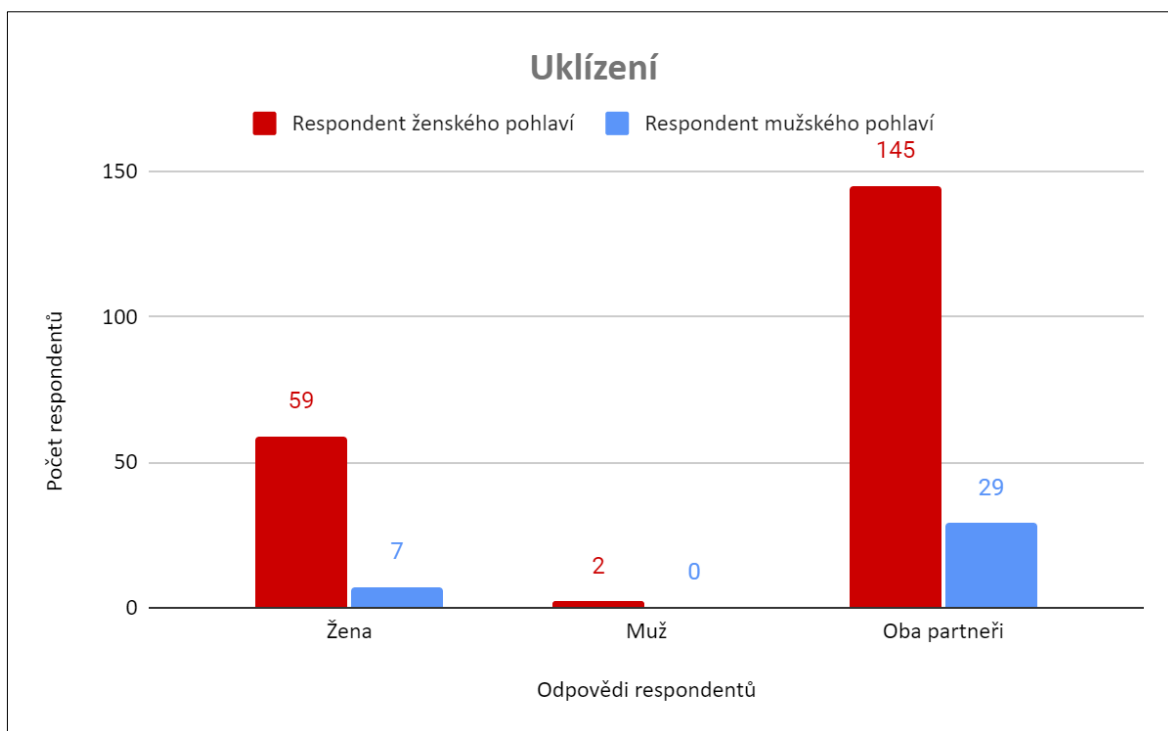
Obrázek 7 Činnosti vykonávané v domácnosti – vaření

Graf na obrázku č. 7 znázorňuje názor respondentů ženského i mužského pohlaví na vaření. Většina respondentů ženského i mužského pohlaví zastává názor, že vařit by měli oba partneři. Tento názor vyjadřuje 164 respondentů ženského pohlaví a 25 respondentů mužského pohlaví. Názor, že by měla vařit žena, zastává 42 respondentů ženského pohlaví a 10 respondentů mužského pohlaví. 1 respondent mužského pohlaví zastává názor, že by měl vařit muž.

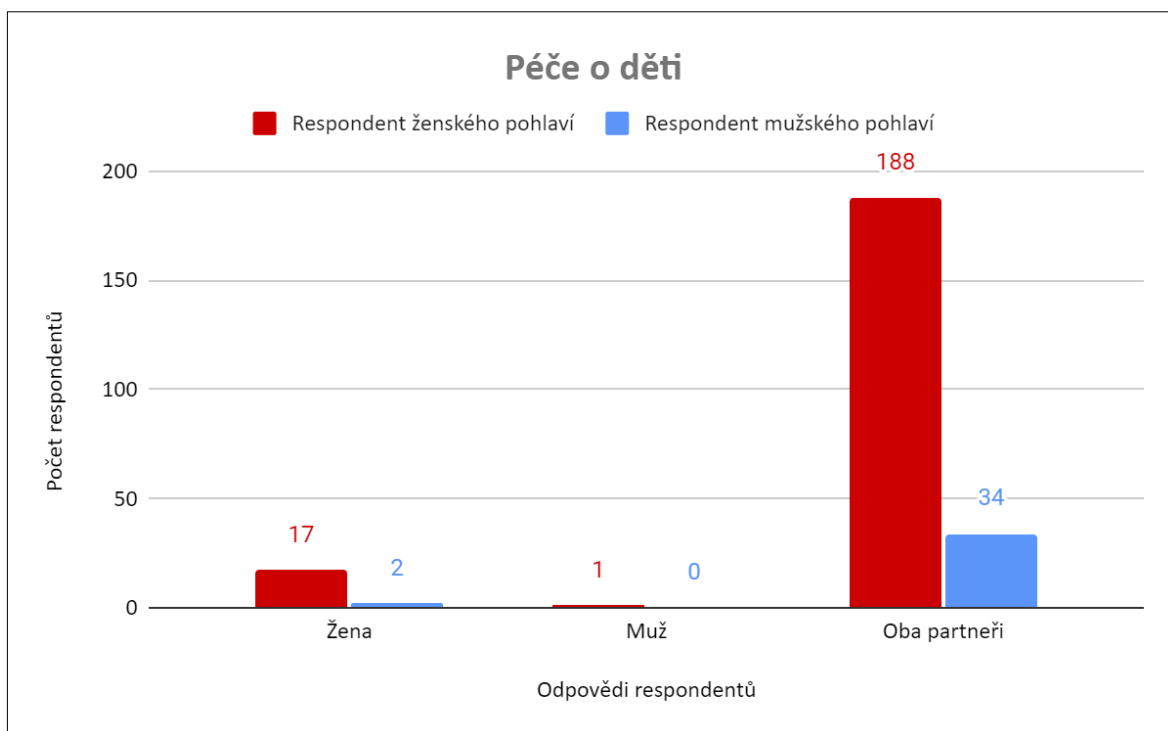
Obrázek 8 Činnosti vykonávané v domácnosti – nakupování

Graf na obrázku č. 8 znázorňuje názor respondentů ženského i mužského pohlaví na nakupování. Většina respondentů ženského i mužského pohlaví zastává názor, že nakupovat by měli oba partneři. Tento názor zastává 172 respondentů ženského pohlaví a 32 respondentů mužského pohlaví. Názor, že by měla nakupovat žena, zastává 33 respondentů ženského pohlaví a 4 respondenti mužského pohlaví. 1 respondentka ženského pohlaví zastává názor, že nakupovat by měl muž.

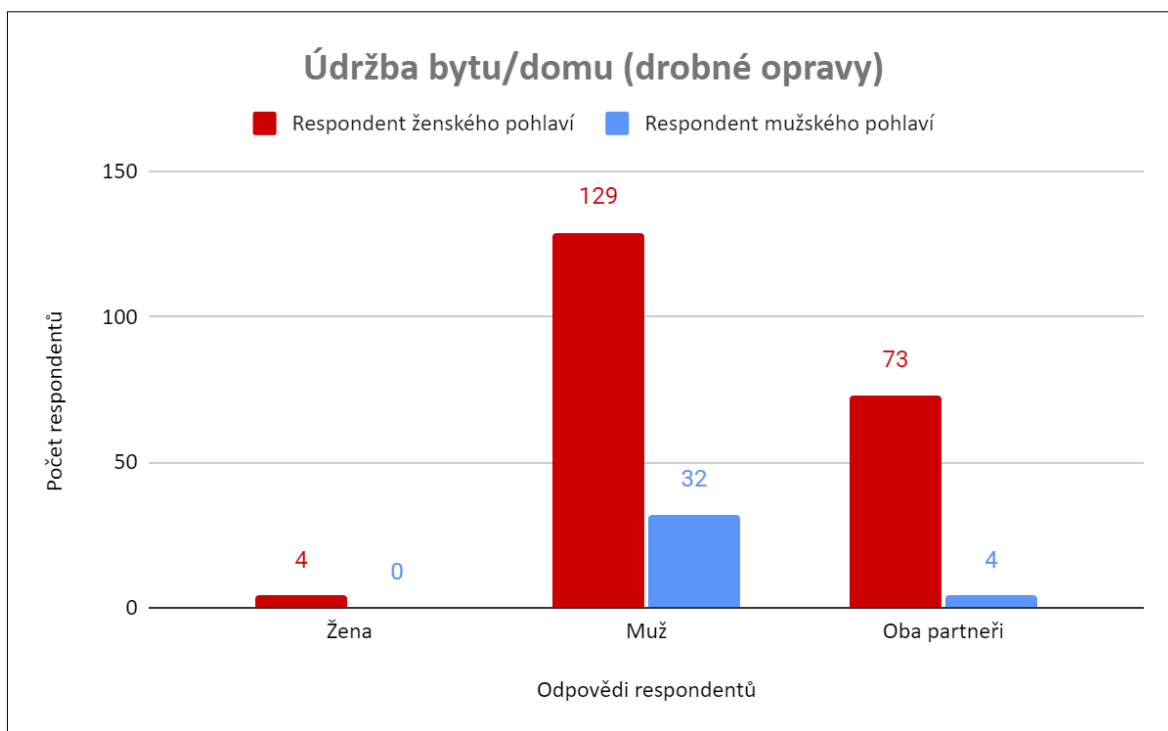
Obrázek 9 Činnosti vykonávané v domácnosti – uklízení

Graf na obrázku č. 9 znázorňuje názor respondentů ženského i mužského pohlaví na uklízení. Většina respondentů ženského i mužského pohlaví zastává názor, že uklízet by měli oba partneři. Tento názor vyjadřuje 145 respondentů ženského pohlaví a 29 respondentů mužského pohlaví. Názor, že uklízet by měla žena, zastává 59 respondentů ženského pohlaví a 7 respondentů mužského pohlaví. 2 respondenti ženského pohlaví zastávají názor, že uklízet by měl muž.

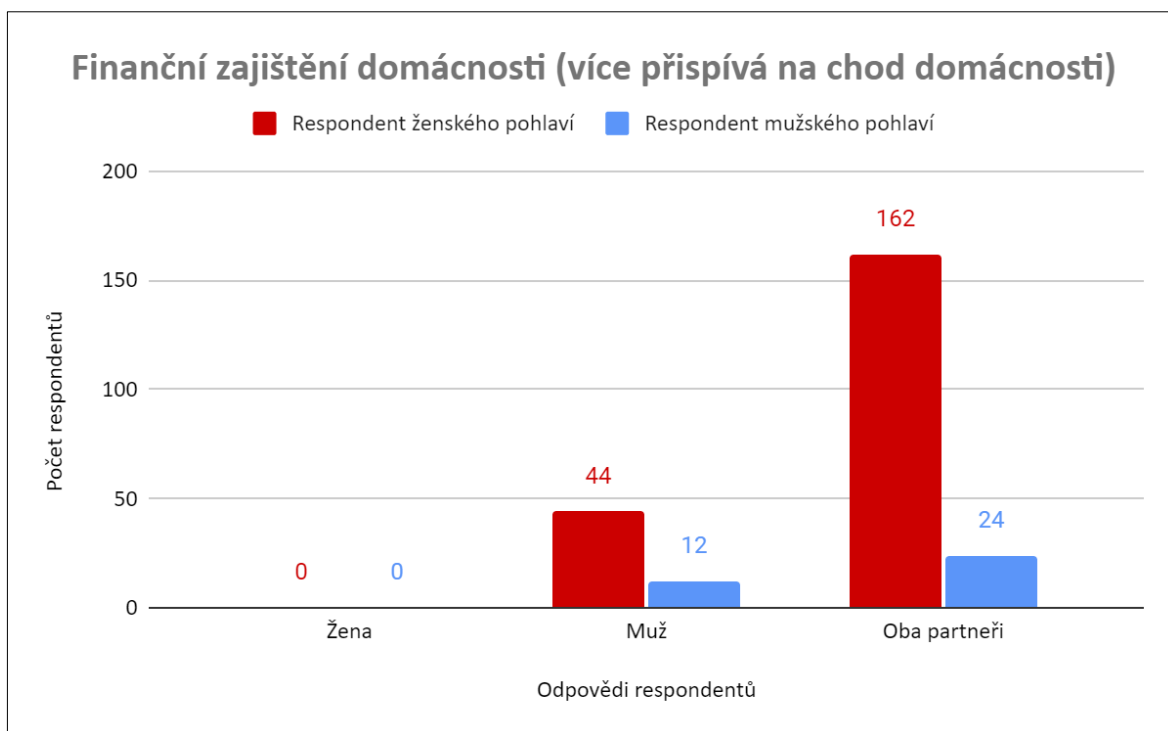
Obrázek 10 Činnosti vykonávané v domácnosti – péče o děti

Graf na obrázku č. 10 znázorňuje názor respondentů ženského i mužského pohlaví na péči o děti. Většina respondentů ženského i mužského pohlaví zastává názor, že tuto činnost by měli vykonávat oba partneři. Tento názor zastává 188 respondentů ženského pohlaví a 34 respondentů mužského pohlaví. Názor, že pečovat o děti by měla žena, zastává 17 respondentů ženského pohlaví a 2 respondenti mužského pohlaví. 1 respondentka ženského pohlaví zastává názor, že pečovat o děti by měl muž.

Obrázek 11 Činnosti vykonávané v domácnosti – údržba bytu/domu

Graf na obrázku č. 11 znázorňuje názor respondentů ženského i mužského pohlaví na údržbu bytu/domu ve smyslu, kdo by měl doma vykonávat drobné opravy. 129 respondentů ženského pohlaví a 32 respondentů mužského pohlaví zastává názor, že tuto činnost by měl vykonávat muž. 73 respondentů ženského pohlaví a 4 respondenti mužského pohlaví zastávají názor, že tuto činnost by měli vykonávat oba partneři. 4 respondenti ženského pohlaví zastávají názor, že tuto činnost by měla vykonávat žena.

Obrázek 12 Činnosti vykonávané v domácnosti – finanční zajištění domácnosti

Graf na obrázku č. 12 znázorňuje názor respondentů ženského i mužského pohlaví na finanční zajištění domácnosti. Většina respondentů ženského i mužského pohlaví zastává názor, že finančně zajišťovat domácnost by měli oba partneři. Tento názor vyjadřuje 162 respondentů ženského pohlaví a 24 respondentů mužského pohlaví. Názor, že finančně zajišťovat domácnost by měl muž, zastává 44 respondentů ženského pohlaví a 12 respondentů mužského pohlaví. Žádný respondent nezastává názor, že finančně zajišťovat domácnost by měla žena.

Obrázek 13 Činnosti vykonávané v domácnosti – organizace času a společenských aktivit

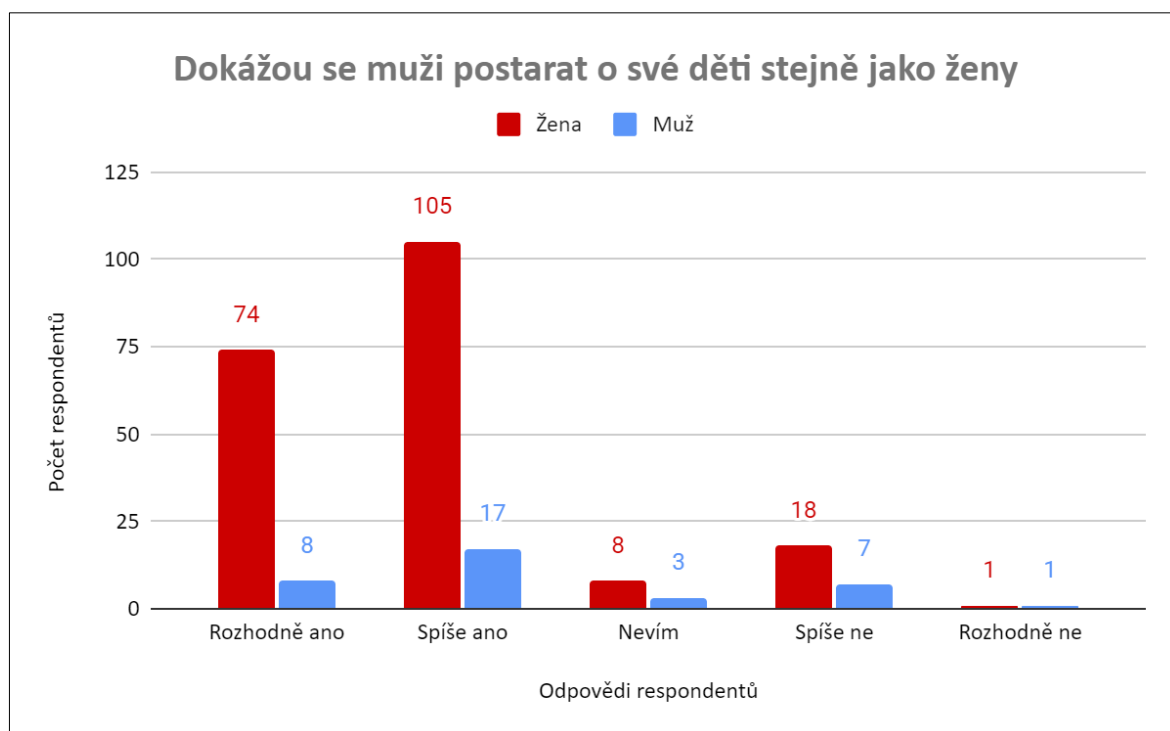
Graf na obrázku č. 13 znázorňuje názor respondentů ženského i mužského pohlaví na organizaci času a společenských aktivit. Naprostá většina respondentů ženského i mužského pohlaví zastává názor, že tuto činnost by měli vykonávat oba partneři. Tento názor zastává 194 respondentů ženského pohlaví a 28 respondentů mužského pohlaví. Názor, že organizovat čas a společenské aktivity by měla žena, zastává 11 respondentů ženského pohlaví a 6 respondentů mužského pohlaví. 1 respondent ženského pohlaví a 2 respondenti mužského pohlaví zastávají názor, že tuto činnost by měl zajišťovat muž.

Otázka č. 11: Myslíte si, že se muži dokážou postarat o své děti stejně jako ženy?

Tabulka 10 Dokážou se muži postarat o své děti stejně jako ženy

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Rozhodně ano	82	33,9 %
Spíše ano	122	50,4 %
Nevím	11	4,6 %
Spíše ne	25	10,3 %
Rozhodně ne	2	0,8 %
Celkem	242	100 %

Tato otázka zjišťuje názor respondentů na to, zda se muži dokážou postarat o své děti stejně jako ženy. Tabulka č. 10 zobrazuje, že zhruba polovina respondentů, 122 (50,4 %), si myslí, že spíše ano. 82 (33,9 %) respondentů si myslí, že rozhodně ano. 25 (10,3 %) si myslí, že spíše ne. 11 (4,6 %) respondentů neví a 2 (0,83 %) respondenti si myslí, že rozhodně ne.

Obrázek 14 Dokážou se muži postarat o své děti stejně jako ženy

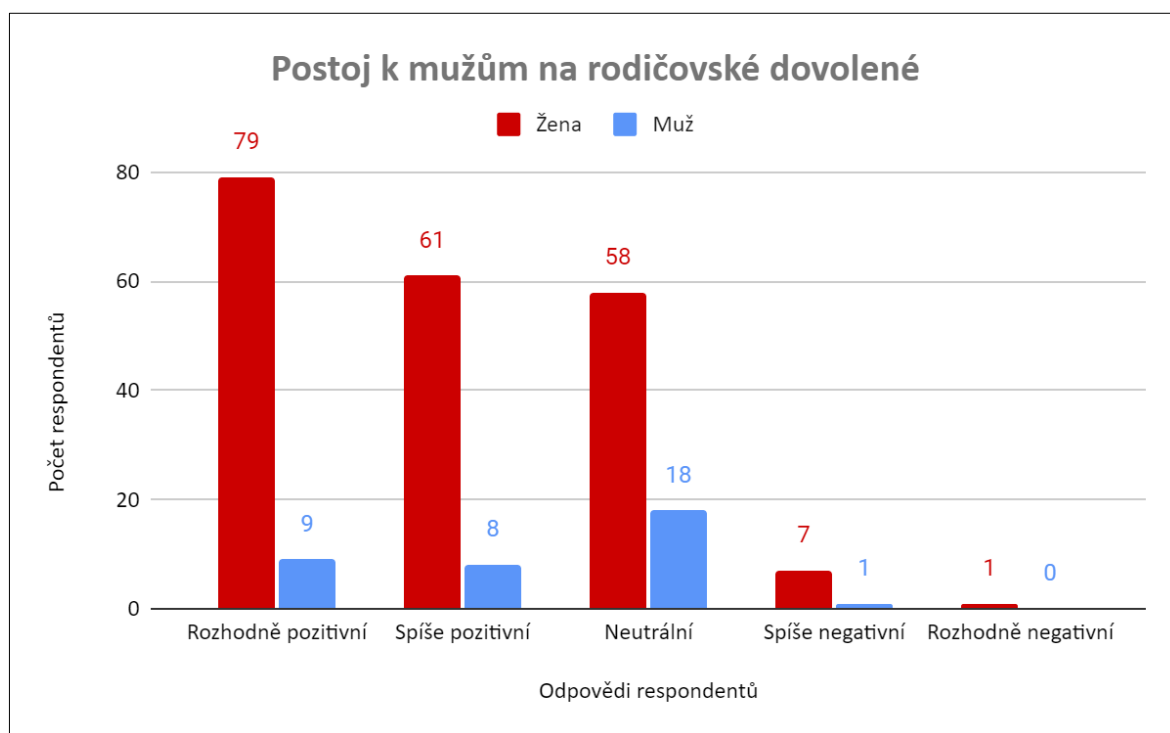
Z pohledu žen a mužů bylo zjištěno (viz obrázek č. 14), že zhruba polovina všech žen (105) si myslí, že se muži spíše ano dokážou postarat o své děti stejně jako ženy. Tento názor zastává i zhruba polovina všech mužů (17). Rozhodně ano si myslí 74 žen a 8 mužů. Spíše ne si myslí 18 žen a 7 mužů. Odpověď nevím zvolilo 8 žen a 3 muži. Pouze 1 žena a 1 muž si myslí, že rozhodně ne.

Otázka č. 12: Jaký postoj zaujímáte k mužům na rodičovské dovolené?

Tabulka 11 Postoj k mužům na rodičovské dovolené

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Rozhodně pozitivní	88	36,4 %
Spíše pozitivní	69	28,5 %
Neutrální	76	31,4 %
Spíše negativní	8	3,3 %
Rozhodně negativní	1	0,4 %
Celkem	242	100 %

Úkolem této otázky bylo zjistit, jaký postoj zaujímají respondenti k mužům na rodičovské dovolené. Tabulka č. 11 zobrazuje, že nejvíce respondentů, 88 (36,4 %), zaujímá k mužům na rodičovské dovolené rozhodně pozitivní postoj. 76 (31,4 %) respondentů zaujímá k nim neutrální postoj. 69 (28,5 %) respondentů zaujímá spíše pozitivní postoj. Spíše negativní postoj zaujímá 8 (3,3 %) respondentů a 1 (0,4 %) respondent zaujímá vůči nim rozhodně negativní postoj.

Obrázek 15 Postoj k mužům na rodičovské dovolené

Graf na obrázku č. 15 znázorňuje, jaký postoj zaujímají ženy a jaký muži k mužům na rodičovské dovolené. Rozhodně pozitivní postoj zaujímá 79 žen a 9 mužů. Spíše pozitivní postoj zaujímá 61 žen a 8 mužů. Neutrální postoj zaujímá 58 žen a 18 mužů. 7 žen 1 muž zaujímají spíše negativní postoj a 1 žena zaujímá rozhodně negativní postoj.

Otázka č. 13: Co je důvodem Vašeho negativního postoje k mužům na rodičovské dovolené? (vyplňují pouze ti, kteří v předchozí otázce zvolili odpověď spíše negativní nebo rozhodně negativní)

Tabulka 12 Důvod negativního postoje k mužům na rodičovské dovolené

Důvod negativního postoje k mužům na rodičovské dovolené	Počet odpovědí
Žena má po stránce fyzické i psychické lepší výbavu pro péči o dítě než muž	7
Rodičovská dovolená je záležitostí zejména ženy	2
Pro péči o dítě je důležitější matka než otec	2
Hlavním úkolem muže je finanční zabezpečení rodiny	1
Jiná odpověď	1

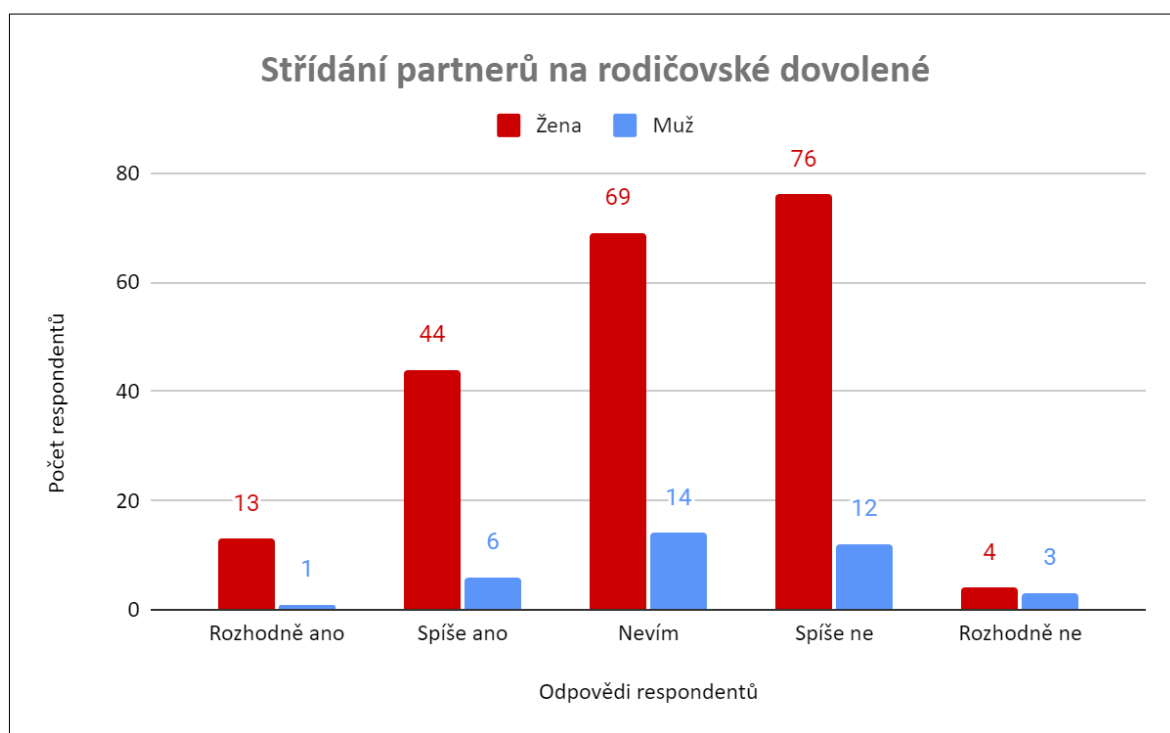
Tato otázka navazuje na předchozí otázku. Cílem předchozí otázky bylo zjistit, jaký postoj zaujímají respondenti k mužům na rodičovské dovolené. Cílem této otázky je zjistit, co je důvodem negativního postoje respondentů k mužům na rodičovské dovolené. Na tuto otázku odpovídali pouze respondenti, kteří v předchozí otázce zvolili odpověď, že zaujímají spíše negativní nebo rozhodně negativní postoj. Respondenti mohli označit více odpovědí na tuto otázku. Tabulka č. 12 zobrazuje, že nejvícekrát (7x) respondenti označili odpověď, že žena má po stránce fyzické i psychické lepší výbavu pro péči o dítě než muž. 2x respondenti označili odpověď, že rodičovská dovolená je záležitostí zejména ženy. 2x byla také označena odpověď, že pro péči o dítě je důležitější matka než otec. 1x byla zvolena odpověď, že hlavním úkolem muže je finanční zabezpečení rodiny. Respondenti mohli na tuto otázku uvést také jinou odpověď. Tuto možnost zvolil 1 respondent, který uvedl, že „matka, dle mého názoru, má větší a důležitější pouto k dítěti, což neznámá, že by se o něj muž neměl starat, ale stará se o něj už tak, že by měl zabezpečit všechny prostředky pro matku a dítě v raném dětství, tedy chodit do práce“.

Otázka č. 14: Myslíte si, že by se partneři měli na rodičovské dovolené vystřídat?

Tabulka 13 Střídání partnerů na rodičovské dovolené

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Rozhodně ano	14	5,8 %
Spíše ano	50	20,7 %
Nevím	83	34,3 %
Spíše ne	88	36,4 %
Rozhodně ne	7	2,9 %
Celkem	242	100 %

Cílem této otázky bylo zjistit, zda si respondenti myslí, že by se partneři měli na rodičovské dovolené vystřídat. Tabulka č. 13 zobrazuje, že nejvíce respondentů, 88 (36,4 %) si myslí, že spíše ne. 83 (34,3 %) respondentů neví. 50 (20,7 %) respondentů si myslí, že spíše ano. Rozhodně ano si myslí 14 (5,8 %) respondentů a pouze 7 (2,9 %) respondentů si myslí, že rozhodně ne.

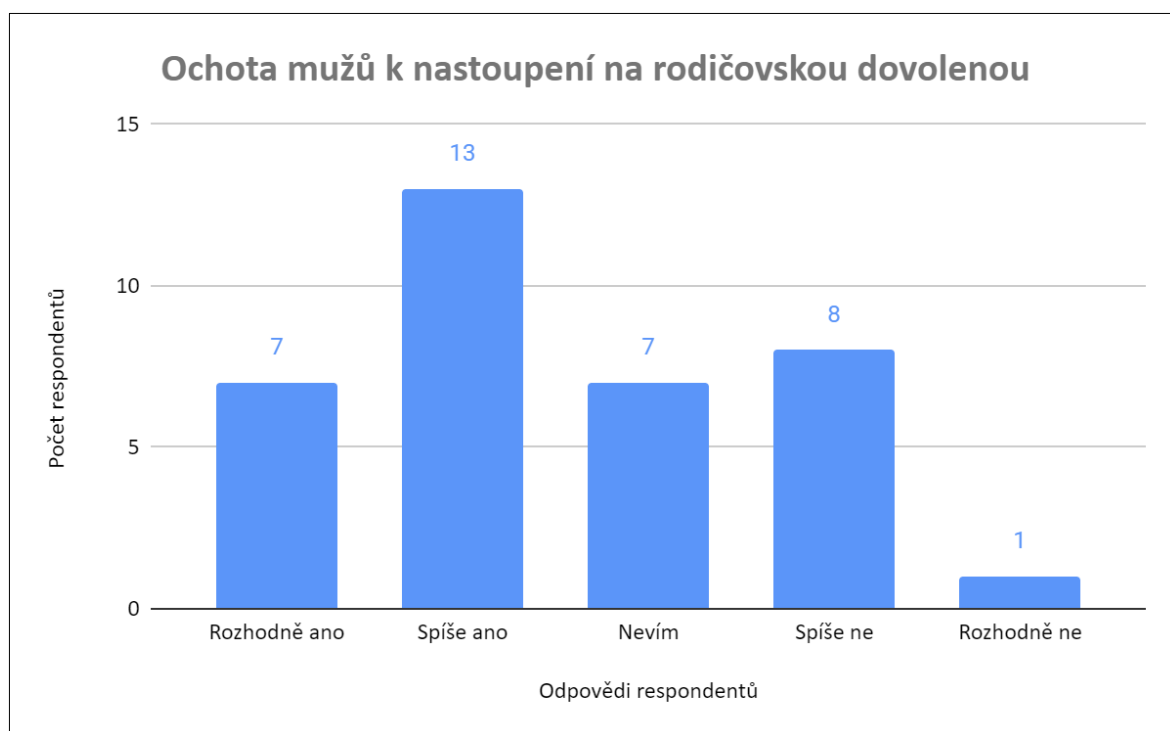
Obrázek 16 Střídání partnerů na rodičovské dovolené

Graf na obrázku č. 16 znázorňuje názor žen a mužů na to, zda by se partneři měli na rodičovské dovolené vystřídat. Nejvíce žen, 76, si myslí, že spíše ne. 69 žen neví. 44 žen si myslí, že spíše ano. Rozhodně ano udává 13 žen a pouze 4 ženy si myslí, že rozhodně ne. Nejvíce mužů, 14, neví. 12 mužů si myslí, že spíše ne. 6 mužů si myslí, že spíše ano. Rozhodně ne si myslí 3 muži a 1 muž si myslí, že rozhodně ano.

Otázka č. 15: Otázka pouze pro muže: Byl byste ochoten jít na rodičovskou dovolenou?

Tabulka 14 Ochota mužů k nastoupení na rodičovskou dovolenou

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Rozhodně ano	7	19,4 %
Spíše ano	13	36,1 %
Nevím	7	19,4 %
Spíše ne	8	22,2 %
Rozhodně ne	1	2,8 %
Celkem	36	100 %

Obrázek 17 Ochota mužů k nastoupení na rodičovskou dovolenou

Tato otázka byla určena pouze pro muže. Cílem této otázky bylo zjistit, zda by byli muži ochotni nastoupit na rodičovskou dovolenou. Tabulka č. 14 a graf na obrázku č. 17 znázorňuje, že nejvíce mužů, 13 (36,1 %), odpovědělo spíše ano. 8 (22,2 %) mužů odpovědělo spíše ne. 7 (19,4 %) mužů odpovědělo rozhodně ano. 7 (19,4 %) mužů neví a 1 (2,8 %) muž odpověděl rozhodně ne.

Otázka č. 16: Otázka pouze pro ženy: Jaké představy máte o své rodičovské dovolené?

Tabulka 15 Představy žen o své rodičovské dovolené

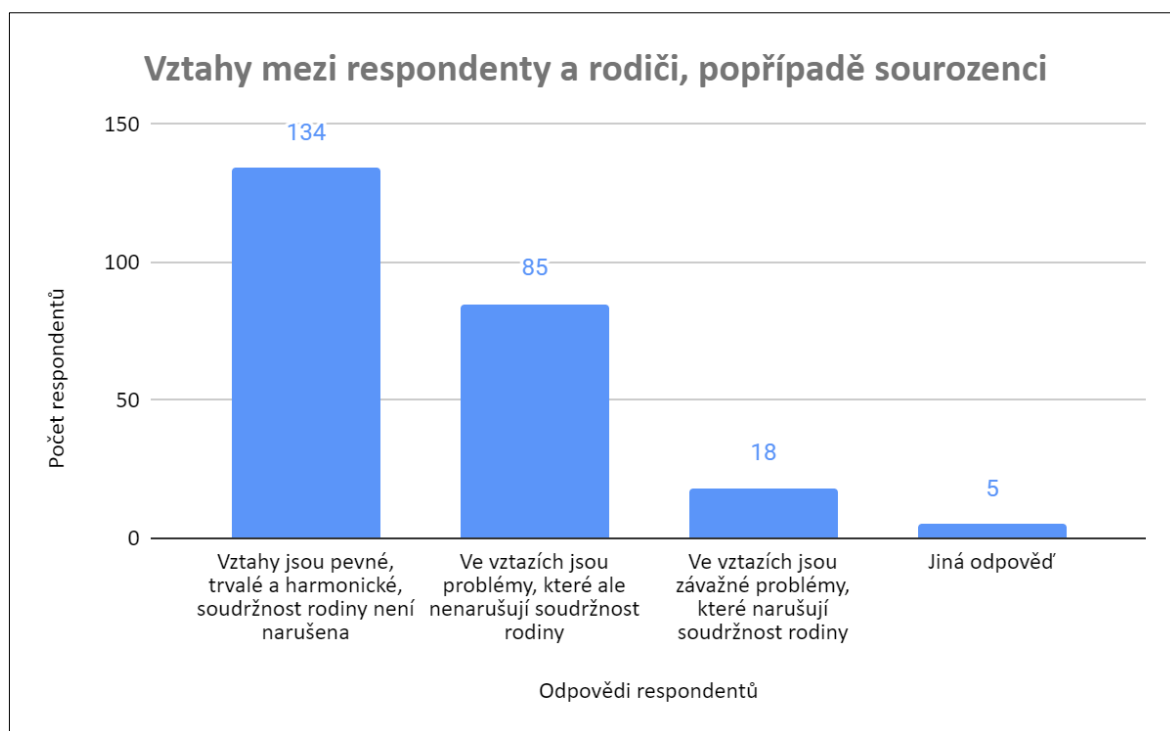
Představy žen o své rodičovské dovolené	Počet odpovědí
Chtěla bych využít celou formu rodičovské dovolené (tj. do doby, kdy dítě dosáhne věku 3 let)	137
Chtěla bych si při rodičovské dovolené přivydělávat	103
Zatím nemám žádné představy	27
Chtěla bych se na rodičovské dovolené vystřídat se svým partnerem	18
Mám zájem využít kratší formu rodičovské dovolené	13
Místo rodičovské dovolené bych chtěla pracovat	5
Jiná odpověď	2

Tato otázka byla určena pouze pro ženy. Cílem této otázky bylo zjistit, jaké představy mají ženy o své rodičovské dovolené. Respondentky mohly označit více odpovědí. Tabulka č. 15 zobrazuje, že nejvícekrát (137x) respondentky uváděly odpověď, že by chtěly využít celou formu rodičovské dovolené. 103x se objevila odpověď, že by si chtěly při rodičovské dovolené přivydělávat. 27x ženy odpověděly, že zatím nemají žádnou představu o své rodičovské dovolené. 18x se objevila odpověď, že by se chtěly na rodičovské dovolené vystřídat se svým partnerem. 13x ženy odpověděly, že mají zájem využít kratší formu rodičovské dovolené a 5x uvedly, že by místo rodičovské dovolené chtěly pracovat. Respondentky mohly na tuto otázku uvést také jinou odpověď. Tuto možnost využily 2 respondentky, které odpověděly, že „záleží na povaze dítěte, jak by to zvládalo“ a „v budoucnosti neplánuji děti“.

Otázka č. 17: Jak byste charakterizoval/a vztahy mezi Vámi a Vašimi rodiči, popřípadě sourozenci?

Tabulka 16 Vztahy mezi respondenty a rodiči, popřípadě sourozenci

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Vztahy jsou pevné, trvalé a harmonické, soudržnost není narušena	134	55,4 %
Ve vztazích jsou problémy, které ale nenarušují soudržnost rodiny	85	35,1 %
Ve vztazích jsou závažné problémy, které narušují soudržnost rodiny	18	7,4 %
Jiná odpověď	5	2,1 %
Celkem	242	100 %

Obrázek 18 Vztahy mezi respondenty a rodiči, popřípadě sourozenci

Cílem této otázky bylo zjistit, jaké vztahy panují v rodinách respondentů. Respondenti měli charakterizovat vzájemný vztah mezi nimi a jejich rodiči, popřípadě sourozenci. Tabulka č. 16 a graf na obrázku č. 18 znázorňuje, že většina respondentů, 134 (55,4 %), odpověděla, že vztahy v jejich rodině jsou pevné, trvalé a harmonické, přičemž soudržnost rodiny není narušena. 85 (35,1 %) respondentů uvedlo, že v jejich rodině jsou ve vztazích problémy, které ale nenarušují soudržnost rodiny. 18 (7,4 %) respondentů uvedlo, že v jejich rodině jsou ve vztazích závažné problémy, které narušují soudržnost rodiny. Respondenti mohli na tuto otázku uvést i jinou odpověď. Tuto možnost využilo 5 (2,1 %) respondentů.

Jiná odpověď:

„Ve vztazích nemáme problémy, ale neřekla bych, že je náš vztah pevný a harmonický.“

„S oběma rodiči vycházím dobře, ale blíže mám k matce, se kterou jsem strávila mnohem více času.“

„S matkou mám velice kladný vztah, s otcem si nejsme natolik blízcí. Soudržnost rodiny je narušena.“

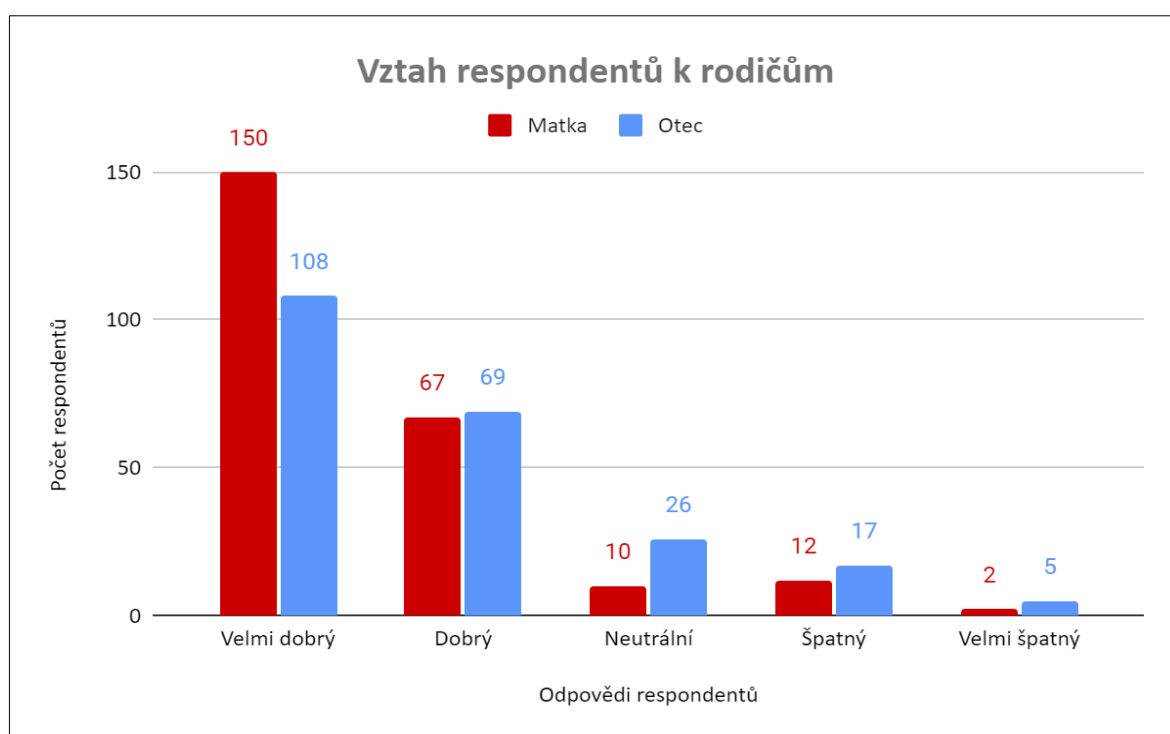
„Vztah s rodiči bez problému, se sourozencem je vztah špatný.“

„S rodiči problém nemám, ale oni mají problém mezi sebou.“

Otázka č. 18: Jak byste charakterizoval/a Váš vztah k rodičům? (pokud některého z rodičů nemáte, políčko nevyplňujte)

Tabulka 17 Vztah respondentů k rodičům

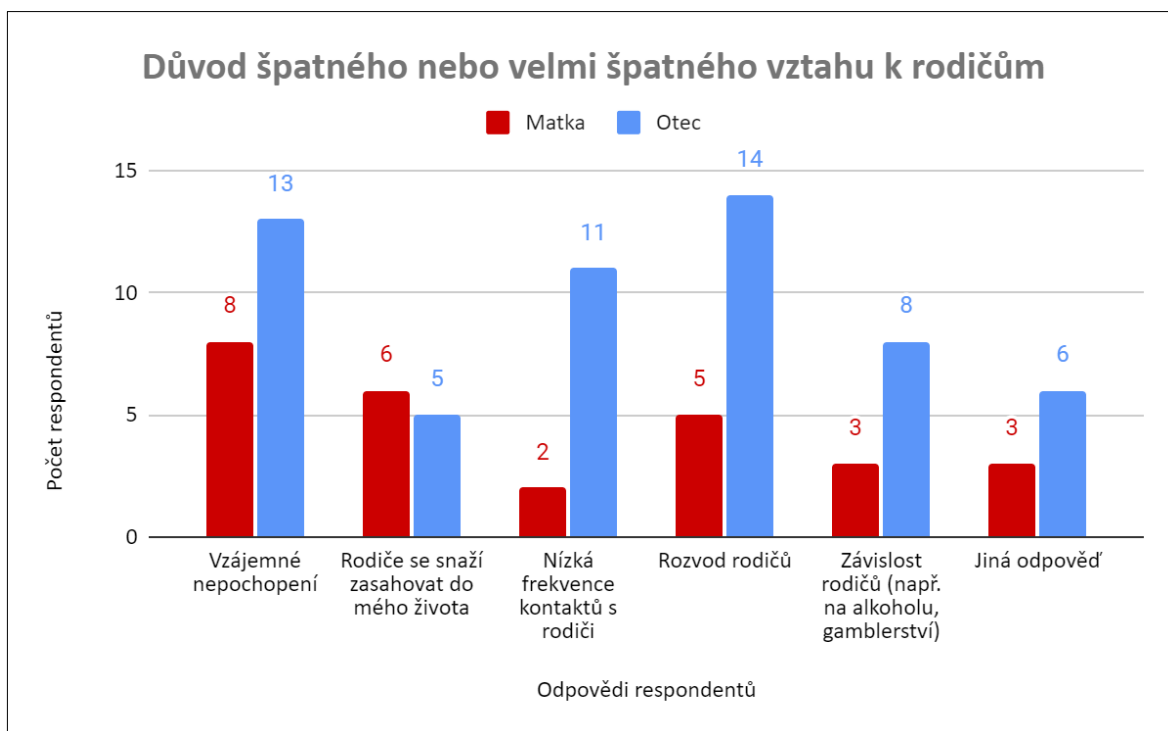
Odpověď	Matka		Otec	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
Velmi dobrý	150	62,2 %	108	48,0 %
Dobrá	67	27,8 %	69	30,7 %
Neutrální	10	4,1 %	26	11,6 %
Špatný	12	5,0 %	17	7,6 %
Velmi špatný	2	0,8 %	5	2,2 %
Celkem	241	100 %	225	100 %

Obrázek 19 Vztah respondentů k rodičům

Cílem této otázky bylo zjistit, jaký vztah mají respondenti ke své matce a ke svému otci. Pokud respondent nějakého rodiče neměl, tak tento vztah nehodnotil. Z tabulky č. 17 a z grafu na obrázku č. 19 je zřejmé, že neohodnocen byl 1 vztah k matce a 17 vztahů k otci. Nejvíce respondentů uvedlo, že k rodičům má velmi dobrý vztah. K matce má velmi dobrý vztah 150 (62,2 %) respondentů a k otci 108 (48,0 %) respondentů. Dobrý vztah k matce má 67 (27,8 %) respondentů a k otci 69 (30,7 %) respondentů. Neutrální vztah k matce má 10 (4,1 %) respondentů a k otci 26 (11,6 %) respondentů. Špatný vztah k matce má 12 (5,0 %) respondentů a k otci 17 (7,6 %) respondentů. Velmi špatný vztah k matce mají 2 (0,8 %) respondenti a k otci 5 (2,2 %) respondentů.

Otázka č. 19: Co je důvodem Vašeho špatného nebo velmi špatného vztahu k rodičům? (vyplňují pouze ti, kteří v předchozí otázce zvolili odpověď špatný nebo velmi špatný)

Obrázek 20 Důvod špatného nebo velmi špatného vztahu k rodičům

Tato otázka navazuje na předchozí otázku. Cílem předchozí otázky bylo zjistit jaký vztah mají respondenti ke své matce a ke svému otci. Cílem této otázky je zjistit, co je důvodem špatného nebo velmi špatného vztahu respondentů ke svým rodičům. Na tuto otázku odpovídali pouze respondenti, kteří v předchozí otázce zvolili odpověď, že mají špatný nebo velmi špatný vztah k rodičům. Respondenti mohli označit více odpovědí a měli také možnost uvést i jinou odpověď. Graf na obrázku č. 20 znázorňuje, že nejčastějším důvodem špatného nebo velmi špatného vztahu k matce je vzájemné nepochopení (8x), zasahování do života (6x), rozvod rodičů (5x), závislost rodičů (3x), jiná odpověď (3x) a nízká frekvence kontaktů (2x). Co se týká otce, tak nejčastějším důvodem špatného nebo velmi špatného vztahu k němu je rozvod rodičů (14x), vzájemné nepochopení (13x), nízká frekvence kontaktů (11x), závislost rodičů (8x), jiná odpověď (6x) a zasahování do života (5x).

Jiná odpověď ke vztahu k matce:

„Neustále šlape po mých snech.“

„Rozhazovačnost matky.“

„Matka se o nás po rozvodu nestarala. Byli jsme na tom bídě, musel si nás do péče vzít otec. Matka má i nějaké protiprávní jednání.“

Jiná odpověď ke vztahu k otci:

„Nezajímá se o mě.“

„Nezájem o děti (o nás).“

„Nezájem a nezapojování se do chodu domácnosti.“

„Nezajímá se o nás a ani se doma do ničeho nezapojuje.“

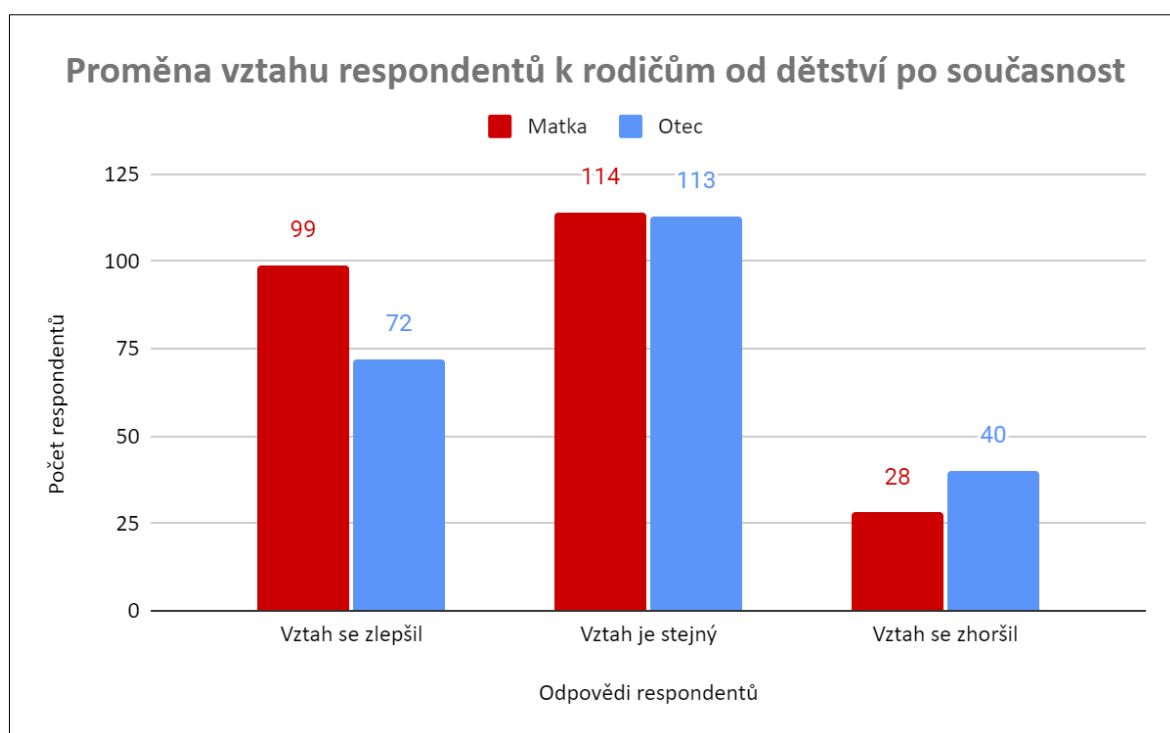
„Rozdílný žebříček hodnot, neschopnost otce se postarat o rodinu.“

„Otec má soudní zákaz mě vidat.“

Otázka č. 20: Jak byste charakterizoval/a proměnu Vašeho vztahu k rodičům od dětství po současnost? (pokud některého z rodičů nemáte, políčko nevyplňujte)

Tabulka 18 Proměna vztahu respondentů k rodičům od dětství po současnost

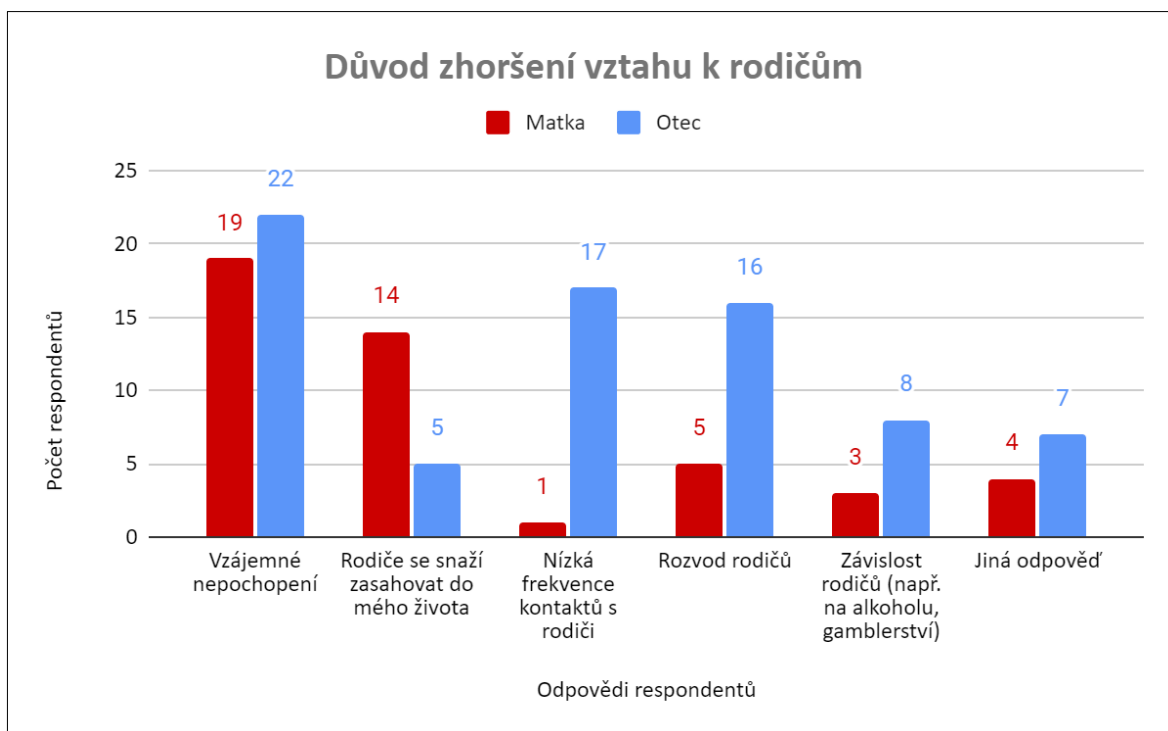
Odpověď	Matka		Otec	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
Vztah se zlepšil	99	41,1 %	72	32,0 %
Vztah je stejný	114	47,3 %	113	50,2 %
Vztah se zhoršil	28	11,6 %	40	17,8 %
Celkem	241	100 %	225	100 %

Obrázek 21 Proměna vztahu respondentů k rodičům od dětství po současnost

Cílem této otázky bylo zjistit, jak respondenti vnímají proměnu svého vztahu k matce a k otci od dětství po současnost. Tabulka č. 18 a graf na obrázku č. 21 znázorňuje, že nejvíce respondentům zůstal vztah k matce a k otci stejný. K matce má stejný vztah 114 (47,3 %) respondentů, 99 (41,1 %) respondentů uvedlo, že se jejich vztah k matce zlepšil a 28 (11,6 %) respondentů uvedlo, že se jejich vztah k matce zhoršil. Co se týká vztahu k otci, tak 113 (50,2 %) respondentů uvedlo, že je jejich vztah k otci stejný, 72 (32,0 %) respondentů uvedlo, že se jejich vztah k otci zlepšil a 40 (17,8 %) respondentů odpovědělo, že se jejich vztah k otci zhoršil.

Otázka č. 21: Co je důvodem toho, že se Váš vztah k rodičům zhoršil? (vyplňují pouze ti, kteří v předchozí otázce zvolili odpověď vztah se zhoršil)

Obrázek 22 Důvod zhoršení vztahu k rodičům

Tato otázka navazuje na předchozí otázku. Cílem předchozí otázky bylo zjistit, jak respondenti vnímají proměnu svého vztahu k matce a k otci od dětství po současnost. Cílem této otázky je zjistit, co je důvodem toho, že se vztah respondentů k matce a k otci zhoršil. Na tuto otázku odpovídali pouze respondenti, kteří v předchozí otázce odpověděli, že se jejich vztah k matce, k otci nebo k oběma rodičům zhoršil. Respondenti mohli označit více odpovědí. Graf na obrázku č. 22 znázorňuje, že nejčastějším důvodem zhoršení vztahu k matce je vzájemné nepochopení (19x), dále to je zasahování do života (14x), rozvod rodičů (5x), jiná odpověď (4x), závislost rodičů (3x) a nízká frekvence kontaktů (1x). Co se týká otce, tak nejčastějším důvodem zhoršení vztahu k němu je též vzájemné nepochopení (22x), dále to je nízká frekvence kontaktů (17x), rozvod rodičů (16x), závislost rodičů (8x), jiná odpověď (7x) a zasahování do života (5x).

Jiná odpověď ke zhoršení vztahu k matce:

„Zdůrazňování chyb druhých a nikdy uznání svých chyb.“

„Neustále šlape po mých snech.“

„Rozhazovačnost matky.“

„Krise středního věku.“

Jiná odpověď ke zhoršení vztahu k otci:

„Domácí násilí“

„Nezajímám ho a nevidáme se“

„Časem vidím, v čem otec zaostával a o co nás svým nezájmem ochudil“

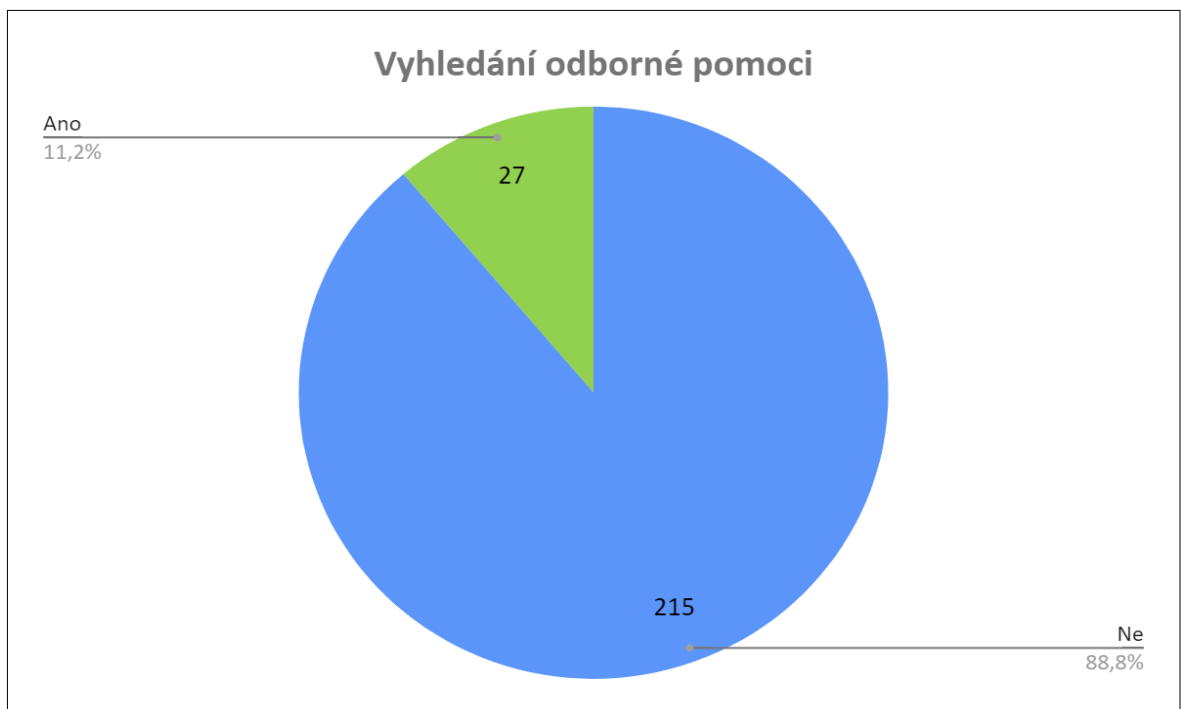
„Objevení nových skutečností o otci“

„Manipulace, výbušnost, hledání chyb – tam kde nejsou“

„Neustále šlape po mých snech“

„Otec odmítá platit i alimenty natož jiné“

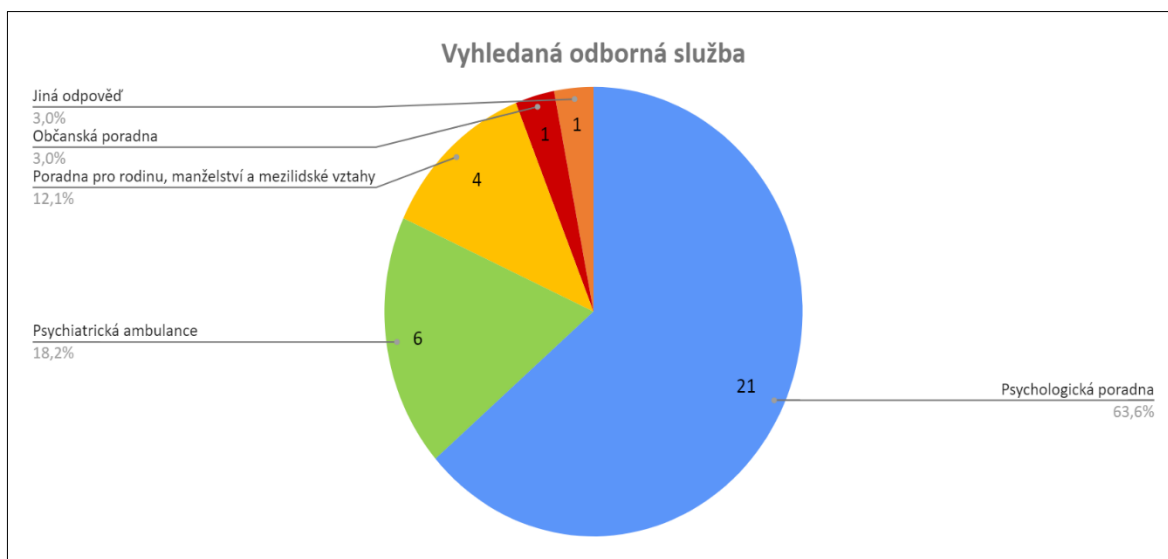
Otázka č. 22: Vyhledal/a jste někdy buď sám/sama nebo s nějakým členem rodiny kvůli vztahovým problémům nebo konfliktům v rodině odbornou pomoc?

Obrázek 23 Vyhledání odborné pomoci

Cílem této otázky bylo zjistit, zda někdy respondenti vyhledali odbornou pomoc kvůli vztahovým problémům nebo konfliktům v rodině, a to buď sami nebo s nějakým členem rodiny. Graf na obrázku č. 23 znázorňuje, že naprostá většina respondentů, a to celkem 215 (88,8 %), nikdy takovou pomoc nevyhledala. Odbornou pomoc vyhledalo 27 (11,2 %) respondentů.

Otázka č. 23: O jakou službu se jednalo? (vyplňují pouze ti, kteří v předchozí otázce zvolili odpověď ano)

Obrázek 24 Vyhledaná odborná služba

Tato otázka navazuje na předchozí otázku. Cílem předchozí otázky bylo zjistit, zda někdy respondenti vyhledali kvůli vztahovým problémům nebo konfliktům v rodině odbornou pomoc. Cílem této otázky je zjistit, o jakou odbornou službu se konkrétně jednalo. Respondenti mohli označit více odpovědí. Někteří respondenti navštívili více odborných služeb. Graf na obrázku č. 24 znázorňuje, že nejčastěji vyhledávanou odbornou službou byla psychologická poradna, kterou navštívilo 21 respondentů. Služeb psychiatrické ambulance využilo 6 respondentů. Poradnu pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy navštívili 4 respondenti. Služeb občanské poradny využil 1 respondent. Respondenti měli také možnost uvést i jinou odpověď. Tuto možnost zvolil 1 respondent, který využil služeb kineziologa.

Otázka č. 24: Co je podle Vašeho názoru nejdůležitější pro kvalitu vztahu?

Tabulka 19 Nejdůležitější hodnoty pro kvalitu vztahu

Odpověď	Počet odpovědí
Důvěra	96
Komunikace	94
Pochopení	47
Upřímnost	41
Tolerance	27
Láska	19
Respekt	19
Kompromis	14
Naslouchání	11
Podpora	11
Společné trávení volného času	8
Opora	7
Společné zájmy	6
Péče o vztah	5
Trpělivost	5
Otevřenost	4
Pravdomluvnost	4
Empatie	3
Ohleduplnost	3
Pomáhat si	3
Projevovat city	3
Spolupráce	3
Věrnost	3
Finanční zajištění	2
Pozornost	2
Schopnost odpustit si	2
Schopnost řešit problémy	2
Snaha	2
Spolehlivost	2
Umět se svěřit	2
Kvalitní sexuální život	1
Laskavost	1
Mít se rádi	1
Nechat prostor pro obě osoby	1
Neříkat druhému co má a nemá dělat	1
Ochota	1
Pocit bezpečí	1
Předchozí výchova	1
Rovnocennost	1
Rozumět si	1
Schopnost říct ne	1

Soudržnost	1
Společný názor na chod domácnosti	1
Stejný způsob myšlení, cíle a hodnoty	1
Svoboda	1
Umět uznat vlastní chyby	1
Uvědomění si, že život druhého nemůžeme kontrolovat nebo měnit, i když to je podle nás pro dobro druhé osoby	1
Vědět, že je tu pro nás druhá osoba	1
Věřit si	1
Zájem o druhého	1
Zdraví	1
Znát svou hodnotu	1

Cílem této otázky bylo zjistit, co je pro respondenty nejdůležitější pro kvalitu vztahu. Respondenti nebyli nijak omezeni a mohli napsat vše, co je podle jejich názoru nejdůležitější. Tabulka č. 19 znázorňuje širokou škálu hodnot, které jsou pro respondenty tím nejdůležitějším pro kvalitu vztahu. Podle respondentů je nejdůležitější důvěra (96x). Těsně za důvěrou skončila komunikace (94x) a třetí nejčastější odpovědí bylo pochopení (47x). Dalšími nejdůležitějšími hodnotami jsou upřímnost (41x), tolerance (27x), láska (19x), respekt (19x), kompromis (14x), naslouchání (11x) a podpora (11x). Další hodnoty (viz tabulka) byly označeny méně jak 10x.

11 DISKUZE

Tato část práce se zabývá diskusí nad výsledky kvantitativního průzkumu. Pomocí výsledků jednotlivých otázek v dotazníku jsou nalézány odpovědi na průzkumné otázky. Průzkumné otázky byly stanoveny před zahájením dotazníkového šetření. Zjištěné výsledky jsou vztaženy pouze k mému zkoumanému vzorku. Výsledky průzkumu jsou porovnávány s odbornou literaturou – s tištěnými i elektronickými zdroji.

11.1 Průzkumná otázka č. 1: Jaký postoj zaujímají studenti k tradičnímu rozdělení rolí v rodině?

K této průzkumné otázce se vážou odpovědi z otázek č. 5 a č. 6.

Cílem této průzkumné otázky bylo zjistit, jaký postoj zaujímají studenti k tradičnímu rozdělení rolí v rodině, kdy muž má na starost finanční zajištění rodiny a žena péči o domácnost a děti.

Výsledkem této průzkumné otázky je, že většina studentů s tradičním rozdělením rolí nesouhlasí, i přesto se v dnešní postmoderní společnosti našla část studentů, která s ním souhlasí. O tomto výsledku hovoří také genderová expertka Zuzana Labudová (Kroc, 2018), která uvádí, že většina lidí dnes tradiční model neuznává, a proto ho nemá smysl udržovat za každou cenu. Pokud jsou lidé, kterým tradiční model vyhovuje, tak je to naprosto v pořádku. Je ale důležité, aby si to pár nastavil mezi sebou tak, jak to bude oběma vyhovovat.

Já osobně s tradičním rozdělením rolím nesouhlasím. Podle mého názoru má každý právo na rodinný život i kariéru a každému by mělo být umožněno dělat to, co ho baví a co ho naplňuje bez ohledu na jeho pohlaví. I Lipovetský (2000 cit. podle Holá a kol., 2014, s. 29) uvádí, že manželské a rodinné role již nejsou závislé na příslušnosti k pohlaví a je možné vytvářet různé variace rozdělení rolí, povinností a vnitřního fungování rodiny. I přesto, že v dnešní době stále lidé tradiční model uznávají a aplikují ho, tak si myslím, stejně jako Labudová, že je to v pořádku. Podle mého názoru je nejdůležitější, aby lidé byli s rozdělením rolí ve své rodině spokojeni.

11.2 Průzkumná otázka č. 2: Jaké rozdělení rolí považují studenti za ideální a jaké je rozdělení rolí v jejich vlastní rodině?

K této průzkumné otázce se vážou odpovědi z otázek č. 7, č. 8 a č. 9.

V otázce č. 7 měli studenti zvolit takové rozdělení rolí, které je podle jejich názoru nejideálnější. V otázce č. 8 měli odpovědět na to, zda by jejich ideální rozdělení rolí preferovali ve své prokreační rodině a v otázce č. 9 měli zvolit takové rozdělení rolí, které je v jejich orientační rodině. Toto pořadí otázek jsem zvolila záměrně. Nejdříve jsem chtěla znát jejich nejideálnější rozdělení rolí a až nakonec jsem se jich zeptala, jaké rozdělení rolí je v jejich orientační rodině, protože jsem nechtěla, aby je ovlivnilo rozdělení rolí v jejich orientační rodině k zodpovězení dalších otázek.

Výsledkem této průzkumné otázky je, že pro většinu studentů je nejideálnější rozdělení rolí takové, když oba partneři chodí do práce a oba se rovnoměrně zapojují v domácnosti. Pro značnou část studentů je zase nejideálnější, když oba partneři chodí do práce a ve větší míře se v domácnosti zapojuje žena. Svě nejideálnější rozdělení rolí by naprostá většina studentů preferovala ve své prokreační rodině. Když se podíváme na rozdělení rolí v orientačních rodinách studentů, tak pouze u malé části studentů se v rodině vyskytuje takové rozdělení rolí, které je pro většinu z nich nejideálnější. U většiny studentů se v jejich orientačních rodinách vyskytuje takové rozdělení rolí, kdy oba rodiče chodí do práce a ve větší míře se v domácnosti zapojuje matka. V rodinách studentů se vyskytuje také tradiční rozdělení rolí. Několik studentů uvedlo, že žije pouze s matkou. Rozdělení rolí v takové neúplné rodině je, že matka chodí do práce a také se stará o domácnost.

Otázkou je, až si studenti založí vlastní rodiny, jestli doopravdy a kolik z nich bude aplikovat jejich nejideálnější rozdělení rolí ve své rodině. Co se člověk naučí v orientační rodině, a to co se od něj očekává, pak většinou aplikuje i ve své prokreační rodině. O tomto hovoří např. socioložka Marjorie Devault, která konkrétně zkoumala nakolik je péče o domácnost konstruována jako ženská práce. Dospěla k závěru, že ženy vykonávají většinu domácích prací, protože v rodině je zabudované spojování pečovatelských činností s rolí ženy v domácnosti. (Giddens, 2013, s. 321)

Matoušek a kol. (2014, s. 53) uvádějí, že v dnešních domácnostech je zapojení žen a mužů do domácích prací málokdy vyrovnané. Stále u nás převládá velké množství žen, které zastávají většinu či všechny domácí práce. Z mého průzkumu je též zřejmé, že v dnešních rodinách stále přetrvává nerovnoměrné rozdělení práce v domácnosti.

O nerovném rozdělení práce v domácnosti a o očekávání od žen a mužů hovoří i Giddens (2013, s. 319-321), který uvádí, že od mužů se očekává, že budou finančně zajišťovat rodinu a od žen se očekává, že budou pečovat o rodinu i tehdy, kdy mají svá placená zaměstnání a zároveň jsou

i matkami. Tato očekávání pak posilují tradiční genderové role, které se učí děti v průběhu rané socializace. Reprodukováním těchto rolí ženy a muži vytváří gender, který se stává prostředkem, pomocí kterého společnost ženy a muže rozlišuje. Podle Giddense má genderová rovnost v oblasti dělby práce v domácnosti před sebou ještě dlouhou cestu, což také naznačují výsledky mého průzkumu, kdy rovnoměrné zapojení v domácnosti je pouze u šestnácti procent studentů. Podle socioložek Hochschild a Shelton, je jedním z možných důvodů, proč práce v domácnosti stále zůstává na ženách, důvod ekonomický. Většina žen totiž vydělává v průměru méně peněz než muži a je pravděpodobné, že ženy na svých mužích budou ekonomicky závislé. Tudíž je práce v domácnosti směřována za ekonomickou podporu. K větší vyrovnanosti by mohl přispět vyrovnaný či alespoň menší rozdíl v platech, což si myslím, že má před sebou ještě dlouhou cestu, protože jak uvádí Labudová (Kroc, 2018) představa muže jako živitele rodiny je silně zakořeněna, a proto mají muži vyšší plat než ženy za stejně odvedenou práci.

11.3 Průzkumná otázka č. 3: Které činnosti z hlediska dělby práce v domácnosti přisuzují studenti k roli ženy a které k roli muže?

K této průzkumné otázce se váže odpověď z otázky č. 10.

Cílem této průzkumné otázky bylo zjistit, které činnosti v domácnosti by měla vykonávat žena, které muž a které oba partneři. Jednalo se o vybrané činnosti, které se podle Matouška a kol. (2014, s. 53) vykonávají v domácnosti – vaření, nakupování, uklízení, péče o děti, údržba bytu/domu, finanční zajištění domácnosti a organizace času a společenských aktivit.

Z průzkumu je patrné, že všechny zmíněné činnosti kromě údržby bytu/domu by měli vykonávat oba partneři. Co se týká porovnání žen a mužů, tak dotazovaní studenti nejčastěji uváděli, že žena by měla v domácnosti vykonávat činnosti jako je uklízení, vaření nebo nakupování a muž by měl vykonávat činnosti jako je údržba bytu/domu nebo finanční zajištění domácnosti. Dle výše zmíněných činností, které by měla vykonávat žena, se dá říct, že se jedná o každodenní rutinní práce a o činnostech, které by měl vykonávat muž, že se jedná o příležitostné práce. Socioložka Arlie Hochschild uvádí, že přidělování úkolů v domácnosti odpovídá genderové linii. Ženy vykonávají každodenní rutinní práce jako je vaření nebo běžný úklid a muži vykonávají spíše příležitostné práce jako jsou různé opravy v domácnosti nebo sekání trávníku. Rozdílem mezi těmito dvěma druhy práce je míra kontroly nad harmonogramem dotyčné práce. Práce, kterou vykonávají ženy tvoří pevný časový rozvrh na

rozdíl od mužů, kteří domácí práce vykonávají nepravidelně, a ještě si určují dobu, kdy budou domácí práce vykonávat. (Giddens, 2013, s. 319-321)

Co se týká finančního zajištění domácnosti, tak Labudová (Kroc, 2018) uvádí, že většina z nás má představu, že muž je živitelem rodiny. Tuto představu, ale většina mých studentů nemá. V mém průzkumu uvedlo 23 % studentů, že muž by měl finančně zajišťovat domácnost.

11.4 Průzkumná otázka č. 4: Jaký postoj zaujímají studenti k rozdělení rolí žen a mužů při zajištění péče o děti?

K této průzkumné otázce se vážou odpovědi z otázek č. 11., č. 12, č. 13, č. 14, č. 15 a č. 16.

Cílem této průzkumné otázky bylo zjistit, zda si studenti myslí, že se muži dokážou postarat o své děti stejně jako ženy, jaký postoj zaujímají k mužům na rodičovské dovolené a zda si myslí, že by se partneři měli na rodičovské dovolené vystřídat. Dále jsem chtěla zjistit, zda by byli muži ochotni jít na rodičovskou dovolenou a jaké představy mají ženy o své rodičovské dovolené.

Z průzkumu je zřejmé, že většina studentů se přiklání k názoru, že se muži dokážou postarat o své děti stejně jako ženy. Tento názor zastává i Novák (2008, s. 16-29), který uvádí, že pomineme-li kojení, jsou oba rodiče plně schopni o dítě pečovat. „Ženská“ a „mužská“ péče o dítě je vzájemně zastupitelná a ani jedna z nich není kvalitnější než ta druhá. Touto problematikou se zabývá i Vágnerová (2012, s. 153-154) která uvádí, že styl rodičovského chování matek a otců se do určité míry liší, i přesto se otcové stejně jako matky dovedou ke svým dětem chovat kompetentně.

Postoj k mužům na rodičovské dovolené má většina studentů pozitivní, avšak se našli i studenti, kteří k nim zaujímají negativní postoj. Jako důvod negativního postoje studenti uváděli, že rodičovská dovolená je záležitostí zejména ženy, že pro péči o dítě je důležitější matka než otec nebo že hlavním úkolem muže je finanční zabezpečení rodiny. Tyto negativní postoje k mužům na rodičovské dovolené představují podle Maříkové a Radimské (2003, s. 29) tradiční a konzervativní postoj k výkonu rodičovské role, kdy je ženě připisována role pečovatelky. Za neutrálním postojem podle mého názoru může stát např. to, že studentům je jedno, jestli je na rodičovské dovolené žena nebo muž, přece jen muži mohou být na rodičovské dovolené už od roku 2001, takže se nejedná o žádný nový jev, ačkoliv takových mužů je velmi málo. Za pozitivním postojem může stát např. obdiv k takovým mužům nebo osobní znalost nějakého otce na rodičovské dovolené.

Co se týká střídání partnerů na rodičovské dovolené, tak nejvíce studentů si myslí, že by se partneři neměli vystřídat. Z celkového počtu dotazovaných žen jich pouze malá část uvedla, že by se chtěli se svým partnerem na rodičovské dovolené vystřídat. Z výsledků je zřejmé, že ženy ani muži nemají příliš velký zájem se s partnerem na rodičovské dovolené vystřídat. Kuchařová a kol. (2019, s. 124) uvádějí, že formální využitelnost rodičovského příspěvku, respektive rodičovské dovolené, není dostatečnou podmínkou pro rodiče, aby se v péči o dítě mohli skutečně střídát. Potenciální ztráta zpravidla vyššího příjmu muže je finančně nevýhodná pro většinu rodin.

Při průzkumu jsem zjišťovala, zda by byli muži ochotni nastoupit na rodičovskou dovolenou. Většina mužů se vyjádřila, že by byli ochotni nastoupit na rodičovskou dovolenou. Kuchařová a kol. (2019, s. 125) uvádějí, že hlavní motivací pro otce participující na péči o děti je sblížení s dítětem, rovnoměrnější rozdělení péče o dítě a dřívější zapojení ženy do pracovního procesu. U žen jsem zase zjišťovala, jaké mají představy o své rodičovské dovolené. Nejvíce žen uvedlo, že by chtěly využít celou formu rodičovské dovolené a že by si chtěly při rodičovské dovolené přivydělávat.

11.5 Průzkumná otázka č. 5: Jaké vztahy panují v orientační rodině studentů?

K této průzkumné otázce se vážou odpovědi z otázek č. 17, č. 18, č. 19, č. 20 a č. 21

Cílem této průzkumné otázky bylo zjistit, jaké jsou vztahy mezi studenty a jejich rodiči, popřípadě i sourozenci a jaký vztah mají studenti ke své matce a ke svému otci. Dále jsem chtěla zjistit, jestli se vztah studentů k matce a k otci od dětství po současnost nějak změnil.

Výsledkem této průzkumné otázky je, že mírně nadpoloviční většina studentů považuje vztahy ve své rodině za pevné, trvalé a harmonické. Zhruba třetina studentů se potýká v rodinných vztazích s problémy, které ale nenarušují soudržnost rodiny a několik studentů se potýká v rodinných vztazích se závažnými problémy, které narušují soudržnost rodiny.

Co se týká vztahu studentů k rodičům, tak 1 student nehodnotil vztah k matce a 17 studentů nehodnotilo vztah k otci. Co je důvodem se mohu pouze domnívat. Může za tím být odchod rodiče od rodiny např. po rozvodu nebo úmrtí rodiče. Vágnerová (2012, s. 319-324) uvádí, že v případě rozvodu rodičů odchází z rodiny nejčastěji otec.

Co se týká vztahu k matce i k otci, tak většina studentů má k nim velmi dobrý nebo dobrý vztah. Část studentů také uvedla, že mají špatný nebo velmi špatný vztah k matce. Nejčastěji

udávaným důvodem špatného nebo velmi špatného vztahu k matce bylo vzájemné nepochopení. Špatný nebo velmi špatný vztah k otci má více studentů než k matce. Nejčastěji udávaným důvodem špatného nebo velmi špatného vztahu k otci byl rozvod rodičů. Z výsledků průzkumu vyplývá, že studenti mají lepší vztah s matkou než s otcem.

Při průzkumu jsem dále zjišťovala, jestli se vztah mezi rodiči a studenty od dětství po současnost nějak změnil, jelikož Ptáček a Kuželová (2013, s. 49) uvádějí, že po dlouhém vývoji vztahu mezi dítětem a jeho rodiči by se na konci období dospívání mělo v optimálním případě podařit docílit nové formy pozitivního a obohacujícího vztahu mezi rodiči a jejich dospělým dítětem. Výsledkem je, že u zhruba poloviny studentů zůstal vztah s matkou i s otcem stejný. Vztah se zlepšil více s matkou než s otcem a zhoršil se více s otcem než s matkou. Nejčastěji udávaným důvodem zhoršení vztahu k matce i k otci bylo vzájemné nepochopení.

Co se týká rozvodu rodičů, tak Schmidová (2011, s. 37) uvádí, že rozvod rodičů je nepříjemná zkušenost, která významně zasahuje do života rodiny, a to především dětí. Z mého průzkumu bylo zjištěno, že rozvod je častým důvodem špatného nebo velmi špatného vztahů k rodičům a je i důvodem zhoršení vztahu z hlediska proměny vztahu k rodičům. S rozvodem také souvisí nízká frekvence kontaktů s rodiči. Většina studentů, která uváděla jako důvod rozvod rodičů, zároveň i uváděla nízkou frekvenci kontaktů s rodiči.

Z výsledku průzkumu a velkého množství odpovědí od studentů je zřejmé, že mezilidské vztahy hrají důležitou roli v životě každého z nás, vztahy nás ovlivňují a jejich kvalita významně ovlivňuje naše životy.

11.6 Průzkumná otázka č. 6: Využili někdy studenti odbornou pomoc kvůli vztahovým problémům nebo konfliktům v rodině?

K této průzkumné otázce se vážou odpovědi z otázek č. 22 a č. 23.

Výsledkem této průzkumné otázky je, že odbornou pomoc využila část studentů. Většina studentů využila odborné pomoci v psychologické poradně. Několik studentů využilo odbornou pomoc ve dvou odborných službách.

Jelikož vztahové problémy a konflikty v rodině ovlivňují všechny členy rodiny, je proto důležité, aby i všichni členové rodiny byli zapojeni do procesu řešení těchto problémů nebo konfliktů. Z výsledku dotazníkové šetření jsem se dozvěděla, že v rodinách studentů se vyskytují i závažné problémy jako je rozvod rodičů, závislost rodičů, domácí násilí, ale i jiné závažné problémy, které narušují soudržnost rodiny. Holá a kol. (2014, s. 63) též hovoří o

důležitosti odborné pomoci a uvádějí, že adekvátní vyřešení konfliktů může napomoci k urovnání vztahů v rodině do budoucna a může minimalizovat dopad na všechny členy rodiny. Kuchařová a kol. (2019, s. 173-175) uvádějí, že pokud problémy v rodině nastanou, většinou se je rodiny snaží řešit vlastními silami. Ve vyhledání odborné pomoci lidem mnohdy brání osobní zábrany, zejména pokud jde o psychologické poradenství, psychoterapeutické či psychiatrické služby. Překvapilo mě, kolik studentů vyhledalo odbornou pomoc a zejména ty, které Kuchařová a kol. uvádějí.

11.7 Průzkumná otázka č. 7: Jaké hodnoty mají studenti spojené s pojmem kvalita vztahu?

K této průzkumné otázce se váže odpověď z otázky č. 24.

Výsledkem poslední průzkumné otázky je, že s pojmem kvalita vztahu mají studenti spojené mnoho hodnot, které považují za nejdůležitější. Jelikož je každý člověk individuální, tak je přirozené, že pro každého člověka je nejdůležitější pro kvalitu vztahu něco jiného, avšak nejčastěji udávanými hodnotami, které studenti považují za nejdůležitější pro kvalitu vztahu, byly důvěra, komunikace a pochopení. Všechny uvedené hodnoty jsou jistě pro studenty velmi důležité, avšak žádný ze studentů neuvedl to, co uvádí odborná literatura. Terapeut a psycholog Jan Vojtko (2020) uvádí, že nejdůležitější pro kvalitu vztahu jsme my, naše emoční inteligence, a to, že se známe. Touto problematikou se zabývá i Soudková (2006, s. 12-13), která uvádí, že nejdůležitější vztah je vztah, který máme sami k sobě. Podstatou tohoto vztahu je sebeúcta. Vztah, který máme sami k sobě totiž ovlivňuje naše ostatní vztahy.

12 ZÁVĚR

Bakalářské práce se zabývala proměnou rolí žen a mužů v českých rodinách a kvalitou vztahů v rodině. Cílem teoretické části práce bylo popsat problematiku týkající se proměny české rodiny, proměny rolí žen a mužů v českých rodinách a také vztahů v rodině. Cílem praktické části bylo pomocí průzkumu zjistit, jaké postoje zaujímají studenti pomáhajících profesí k rozdělení rolí žen a mužů v českých rodinách a jak vnímají vztahy ve své vlastní rodině. Průzkum dále zjišťoval, zda studenti využívají odborné služby, které nabízejí odbornou pomoc při řešení vztahových problémů nebo konfliktů v rodině a jaké hodnoty považují studenti za nejdůležitější pro kvalitní vztah. Stanovený cíl teoretické části práce byl splněn. Teoretická část práce představuje souhrnný přehled informací o proměně české rodiny, proměně rolí žen a mužů v českých rodinách a o vztazích v rodinách. V praktické části práce byly nalezeny odpovědi na všechny předem stanovené průzkumné otázky a cíle této části práce byly též splněny.

Prvním cílem průzkumu bylo zjistit, jaké postoje zaujímají studenti k rozdělení rolí žen a mužů v českých rodinách. Při průzkumu bylo zjištěno, že s tradičním rozdělením rolí v rodině většina studentů nesouhlasí, i přes to se našla část studentů, která s ním v dnešní postmoderní společnosti souhlasí. Většina studentů považuje za nejideálnější rozdělení rolí takové, kdy oba partneři chodí do práce a oba se rovnoměrně zapojují v domácnosti. Pro značnou část studentů je nejideálnější rozdělení rolí takové, kdy oba partneři chodí do práce a ve větší míře se v domácnosti zapojuje žena. Naprostá většina studentů by své nejideálnější rozdělení rolí preferovala i ve své vlastní prokreační rodině. Co se týká rozdělení rolí při zajištění péče o domácnost, tak se studenti přiklánějí k názoru, že kromě činnosti údržba bytu/domu, kterou by měl vykonávat muž, by činnosti v domácnosti měli vykonávat oba partneři. Co se týká rozdělení rolí při zajištění péče o děti, tak většina studentů zastává názor, že se muži dokážou postarat o své děti stejně jako ženy. Postoj k mužům na rodičovské dovolené má většina studentů pozitivní, i přesto se našlo několik studentů, kteří k nim zaujímají negativní postoj. Nejčastěji udávaným důvodem negativního postoje bylo, že rodičovská dovolená je záležitostí zejména ženy. Nejvíce studentů si myslí, že by se partneři neměli na rodičovské dovolené vystřídat, přičemž zájem žen o vystřídání je velmi malý.

Dalším cílem práce bylo zjistit, jak studenti vnímají vztahy ve své vlastní rodině. Mírně nadpoloviční většina studentů vnímá vztahy ve své rodině jako pevné, trvalé a harmonické. Zhruba třetina studentů se potýká v rodinných vztazích s problémy, které ale nenarušují soudržnost rodiny a část studentů se potýká v rodinných vztazích se závažnými problémy, které

již narušují soudržnost rodiny. Vztah k matce i k otci většina studentů vnímá, že je velmi dobrý nebo dobrý. Několik studentů ho vnímá jako špatný nebo velmi špatný, jehož důvodem je nejčastěji u matky vzájemné nepochopení a u otce rozvod rodičů. Studenti vnímají, že vztah od dětství po současnost se zlepšil více s matkou než s otcem a zhoršil se více s otcem než s matkou. Nejčastějším důvodem zhoršení vztahu k matce i k otci bylo vzájemné nepochopení. Při průzkumu bylo zjištěno, že studenti mají lepší vztah s matkou než s otcem.

Předposledním cílem průzkumu bylo zjistit, zda studenti využívají odborné služby, které nabízejí odbornou pomoc při řešení vztahových problémů a konfliktů v rodině. Výsledkem je, že studenti využívají odborné služby a nejvíce z nich využilo služeb psychologické poradny.

Posledním cílem průzkumu bylo zjistit, jaké hodnoty považují studenti za nejdůležitější pro kvalitní vztah. Nejčastěji udávanými hodnotami byly důvěra, komunikace a pochopení.

Za nedostatek této práce považují nerovnoměrné zastoupení respondentů ženského a mužského pohlaví. I přesto si myslím, že práce přináší zajímavé zjištěné poznatky a informace. Problematika tohoto tématu je velmi široká, a proto přináší prostor pro další zkoumání.

Na závěr bych chtěla říct, že zpracování této bakalářské práce bylo pro mě velmi přínosné a obohatilo mě o mnoho nových znalostí. Studium této problematiky bylo pro mě velmi zajímavé, protože jsem mohla porovnávat svoji osobní zkušenost s fakty z odborné literatury a následně i zjištěnými výsledky z mého průzkumu. Věřím, že tato práce bude přínosem i pro všechny lidi, kteří se zajímají o tuto problematiku.

13 POUŽITÁ LITERATURA

ASOCIACE MANŽELSKÝCH A RODINNÝCH PORADCŮ ČR, ©2021. Kdo jsme. *Asociace manželských a rodinných poradců ČR* [online]. Přerov: Asociace manželských a rodinných poradců ČR [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: <http://www.amrp.cz/kdo-jsme.html>

ASOCIACE OBČANSKÝCH PORADEN, ©2021. Poradny. *Asociace občanských poraden* [online]. Praha: Asociace občanských poraden [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: <https://www.obcanskeporadny.cz/cs/poradny>

CEJPOVÁ, Helena, 2020. Soumrak mužů, přichází vláda žen. *TÉMA* [online]. MAFRA, 5(18), 15 [cit. 2021-03-18]. ISSN 2336-4815. Dostupné z: <https://www.etema.cz/ctecka.aspx?d=30.04.2020&e=FNT-TEMA#strana=1>

CENTRUM SOCIÁLNÍCH SLUŽEB PRAHA, ©2021. Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy. *Centrum sociálních služeb Praha* [online]. Praha: Centrum sociálních služeb Praha [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: <https://www.csspraha.cz/poradna-pro-rodinu-manzelstvi-a-mezilidske-vztahy>

ČESKO, 2006. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. In: *Zákony pro lidi* [online]. Praha: © AION CS 2010-2021 [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108?text=108%2F2006>

DISMAN, Miroslav, 2009. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum. 374 s. ISBN 978-802-4601-397.

FIŠEROVÁ, Vlasta a Milan KUČERA, 2017. Domácnost. In: NEŠPOR, Zdeněk R. *Sociologická encyklopedie* [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR [cit. 2021-01-11]. ISBN 978-80-7330-308-2. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Dom%C3%A1cnost>

GIDDENS, Anthony, 1999. *Sociologie*. Praha: Argo. 596 s. ISBN 80-7203-124-4.

GIDDENS, Anthony, 2013. *Sociologie*. 1. vyd. Praha: Argo. 1052 s. ISBN 978-80-257-0807-1.

HARGAŠOVÁ, Marta a Tomáš NOVÁK, 2007. *Předmanželské poradenství*. 1. vyd. Praha: Grada. 138 s. ISBN 978-80-247-1730-2.

HOLÁ, Lenka a kol., 2014. *Rodinná mediace v České republice*. Praha: Leges. 256 s. ISBN 978-80-7502-015-4.

CHALOUPKOVÁ, Jana a Petra ŠALAMOUNOVÁ, 2004. *Postoje k manželství, rodičovství a k rolím v rodině v České republice a v Evropě*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR. 65 s. ISBN 80-733-0062-1.

CHALOUPKOVÁ, Jana, 2005. Faktory ovlivňující dělbu domácí práce v českých domácnostech a hodnocení její spravedlnosti. *Sociologický časopis* [online]. Sociologický ústav AV ČR, 41(1), 57-77 [cit. 2021-01-11]. ISSN 0038-0288. Dostupné z: <https://sreview.soc.cas.cz/pdfs/csr/2005/01/04.pdf>

CHRÁSKA, Miroslav, 2016. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2. vyd. Praha: Grada. 256 s. ISBN 978-80-247-5326-3.

JANDOUREK, Jan, 2012. *Slovník sociologických pojmů*. 1. vyd. Praha: Grada. 264 s. ISBN 978-80-247-3679-2.

JANOTOVÁ, Magda, 2014. *Mediace*. Praha: Ústav práva a právní vědy. 152 s. ISBN 978-80-87974-07-0.

KELLER, Jan, 2017. Společenství tradiční. In: NEŠPOR, Zdeněk R. *Sociologická encyklopedie* [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR [cit. 2021-01-11]. ISBN 978-80-7330-308-2. Dostupné z:

https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Spole%C4%8Denstv%C3%AD_tradi%C4%8Dn%C3%AD

KELLER, Jan, 2017. Společnost moderní. In: NEŠPOR, Zdeněk R. *Sociologická encyklopedie* [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR [cit. 2021-01-11]. ISBN 978-80-7330-308-2. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Spole%C4%8Dnost_modern%C3%AD

KÖNIGOVÁ, Lucie, 2014. Partnerský vztah jako vzor pro děti. In: *Lucie Königová* [online]. ©2021 Lucie Königová, 29. 10. 2014 [cit. 2021-01-11]. Dostupné z: <https://www.lucie-konigova.cz/2014/10/29/partnersky-vztah-je-vzor-budouci-partnerstvi-mych-deti>

KRAUS, Blahoslav a kol., 2015. *Životní styl současné české rodiny*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus. 247 s. ISBN 978-80-7435-544-8.

KRAUS, Blahoslav, 2008. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál. 216 s. ISBN 978-80-7367-383-3.

KROC, Vladimír, 2018. Naše role se změnily. Doufám, že se to neobrátili proti mužům, říká expertka na gender Zuzana Labudová [podcast]. In: *Radiožurnál* [online]. Host Radiožurnálu,

19. 4. 2018 [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/nase-role-se-zmenily-doufam-ze-se-neobradi-proti-muzum-rika-expertka-na-gender-7180037#volume>

KUCHAŘOVÁ, Věra a kol., 2019. *Česká rodina na počátku 21. století: životní podmínky, vztahy a potřeby*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství v koedici s Výzkumným ústavem práce a sociálních věcí. 300 s. ISBN 978-80-7419-275-3.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ, 2006. *Vývojová psychologie*. 2. vyd. Praha: Grada. 368 s. ISBN 80-247-1284-9.

MAŘÍKOVÁ, Hana a Radka RADIMSKÁ, 2003. *Podpora využívání rodičovské dovolené muži* [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/fulltext/ul_451.pdf

MATĚJKOVÁ, Erika, 2007. *Jak řešit konflikty a problémy v partnerských vztazích*. 1. vyd. Praha: Grada. 160 s. ISBN 978-80-247-1832-3.

MATOUŠEK, Oldřich a kol., 2013. *Metody a řízení sociální práce*. 3. vyd. Praha: Portál. 402 s. ISBN 978-80-262-0213-4.

MATOUŠEK, Oldřich a kol., 2014. *Podpora rodiny: manuál pro pomáhající profese*. 1. vyd. Praha: Portál. 176 s. ISBN 978-80-262-0697-2.

MOŽNÝ, Ivo, 2011. *Rodina a společnost*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství. 324 s. ISBN 978-80-86429-87-8.

NOVÁK, Tomáš, 2008. *Vztah otce a syna*. 1. vyd. Praha: Grada. 136 s. ISBN 978-80-247-2079-1.

Občanská poradna Pardubice [online], ©2021. Pardubice: Občanská poradna Pardubice [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: <https://www.obcanskaporadnapardubice.cz/>

PORTÁL, 2004. Problémy spojené s nevhodným působením rodiny. In: *Portál* [online]. Praha: Portál, 15. 9. 2004 [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: <https://nakladatelstvi.portal.cz/nakladatelstvi/aktuality/79042>

PTÁČEK, Radek a Hana KUŽELOVÁ, 2013. *Vývojová psychologie pro sociální práci*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí. 66 s. ISBN 978-80-7421-060-0.

RABUŠIC, Ladislav, 2001. *Kde ty všechny děti jsou?: porodnost v sociologické perspektivě*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství. 266 s. ISBN 80-864-2901-6.

- RADIMSKÁ, Radka a Marcel TOMÁŠEK, 2003. Singles – nový životní styl a jeho genderová specifika v České republice. *Gender, rovné příležitosti, výzkum* [online]. Sociologický ústav AV ČR, 4(1-2), 10-11 [cit. 2021-03-18]. ISSN 1213-0028 Dostupné z: https://www.genderonline.cz/incpdfs/inf-200301-0000_10_003.pdf
- SCHMIDOVÁ, Kateřina, 2011. Rozvody, rozchody rodičů a dětí. In: *Rodiče, děti a jejich problémy*. 1. vyd. Praha: Sdružení linka bezpečí. ISBN 978-80-904920-1-1. Dostupné z: <http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1378730213.pdf>
- SIROVÁTKA, Tomáš, 2003. Rodinné chování a rodinná politika v České republice. In: MAREŠ, Petr a Tomáš POTOČNÝ. *Modernizace a česká rodina*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, s. 38. ISBN 80-86598-61-6.
- SOBOTKOVÁ, Irena, 2007. *Psychologie rodiny*. 2. vyd. Praha: Portál. 224 s. ISBN 978-80-7367-250-8.
- SOUDKOVÁ, Miluše, 2006. *O zdravých vztazích mezi lidmi*. 1. vyd. Brno: Doplněk. 156 s. ISBN 80-7239-196-8.
- TÓTHOVÁ, Jana, 2011. *Úvod do transgenerační psychologie rodiny: Transgenerační přenos vzorců rodinného traumatu a zdroje jeho uzdravení*. 1. vyd. Praha: Portál. 256 s. ISBN 978-80-7367-856-2.
- VÁGNEROVÁ, Marie, 2012. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. 2. vyd. Praha: Karolinum. 536 s. ISBN 978-80-246-2153-1.
- VOJTKO, Jan, 2020. Vztahy jsou... fuška [přednáška]. In: *YouTube* [online]. Praha: FF UK, 30. 8. 2020 [cit. 2021-04-08]. Záznam přednášky dostupný prostřednictvím kanálu uživatele Neurazitelný.cz: <https://www.youtube.com/watch?v=YCRAAd8Cegdo&t=817s>
- ZHÁNĚL, Jiří a kol., 2014. *Metodologie výzkumné práce*. Brno: Masarykova univerzita. 66 s. ISBN 978-80-210-6696-0.

14 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – <i>Dotazník</i>	89
-----------------------------------	----

Dotazník – Rozdělení rolí žen a mužů v českých rodinách a kvalita vztahů v rodině pohledem studentů pomáhajících profesí

Vážené respondentky, vážení respondenti, prosím Vás o vyplnění tohoto dotazníku, který je určen pro studentky a studenty pomáhajících profesí Fakulty zdravotnických studií s českou národností. Vaše odpovědi jsou pro mě důležitým materiálem k vypracování průzkumné části bakalářské práce, jejímž cílem je zjistit, jaké postoje zauímají studenti pomáhajících profesí k rozdělení rolí žen a mužů v českých rodinách a jak vnímají vztahy ve své vlastní rodině. Dotazník je zcela anonymní. Správnou odpověď označte kliknutím, u otevřených otázek svou odpověď prosím napište. Velice Vám děkuji za vyplnění dotazníku.
Edita Dvořáková – studentka oboru Zdravotně-sociální pracovník Fakulty zdravotnických studií

*Povinné pole

Jaká je Vaše národnost? *

Vaše odpověď

Jaké je Vaše pohlaví? *

Žena

Muž

Jaký obor studujete? *

- Porodní asistentka
- Radiologický asistent
- Všeobecná sestra
- Zdravotně-sociální pracovník
- Zdravotnický záchranář

Jaký ročník studujete? *

- 1. ročník
- 2. ročník
- 3. ročník

Jaký postoj zaujímáte k tomuto tvrzení: "Péče o domácnost a děti je výhradně doménou ženy"? *

- Rozhodně souhlasím
- Spíše souhlasím
- Neutrální
- Spíše nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím

Jaký postoj zaujímáte k tomuto tvrzení: "Finanční zajištění rodiny je výhradně doménou muže"? *

- Rozhodně souhlasím
- Spíše souhlasím
- Neutrální
- Spíše nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím

Jaké rozdělení rolí je podle Vašeho názoru nejideálnější? *

- Muž - práce | žena - domácnost
- Žena - práce | muž - domácnost
- Oba práce | větší míra zapojení ženy v domácnosti
- Oba práce | větší míra zapojení muže v domácnosti
- Oba práce | oba rovnoměrné zapojení v domácnosti
- Jiné: _____

Preferovali byste toto rozdělení rolí ve Vaší prokreační rodině? (viz odpověď na otázku č. 6) *

Prokreační rodina je rodina, kterou dospělý člověk sám zakládá.

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Rozhodně ne

Jaké rozdělení rolí je ve Vaší orientační rodině? *

Orientační rodina je rodina, do které se narodíme.

- Otec - práce | matka - domácnost
- Matka - práce | otec - domácnost
- Oba rodiče práce | větší míra zapojení matky v domácnosti
- Oba rodiče práce | větší míra zapojení otce v domácnosti
- Oba rodiče práce | oba rodiče rovnoměrné zapojení v domácnosti
- Jiné: _____

Kdo by podle Vašeho názoru měl vykonávat v domácnosti následující činnosti? *

	Žena	Muž	Oba partneři
Vaření	☐	☐	☐
Nakupování	☐	☐	☐
Uklízení	☐	☐	☐
Péče o děti	☐	☐	☐
Údržba bytu/domu (drobné opravy)	☐	☐	☐
Finanční zajištění domácnosti (více přispívá na chod domácnosti)	☐	☐	☐
Organizace času a společenských aktivit	☐	☐	☐

Myslíte si, že se muži dokážou postarat o své děti stejně jako ženy? *

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Rozhodně ne

Jaký postoj zaujímáte k mužům na rodičovské dovolené? *

- Rozhodně pozitivní
- Spíše pozitivní
- Neutrální
- Spíše negativní
- Rozhodně negativní

Co je důvodem Vašeho negativního postoje k mužům na rodičovské dovolené?
(vyplňují pouze ti, kteří v předchozí otázce zvolili odpověď spíše negativní nebo rozhodně negativní)

Můžete označit více odpovědí.

- Rodičovská dovolená je záležitostí zejména ženy
- Pro péči o dítě je důležitější matka než otec
- Žena má po stránce fyzické i psychické lepší výbavu pro péči o dítě než muž
- Hlavním úkolem muže je finanční zabezpečení rodiny
- Jiné: _____

Myslíte si, že by se partneři měli na rodičovské dovolené vystřídat? *

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Rozhodně ne

Otázka pouze pro muže: Byl byste ochoten jít na rodičovskou dovolenou?

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Rozhodně ne

Otázka pouze pro ženy: Jaké představy máte o své rodičovské dovolené?

Můžete označit více odpovědí.

- Chtěla bych využít celou formu rodičovské dovolené (tj. do doby, kdy dítě dosáhne věku 3 let)
- Mám zájem využít kratší formu rodičovské dovolené
- Chtěla bych se na rodičovské dovolené vystřídat se svým partnerem
- Chtěla bych si při rodičovské dovolené přivydělávat
- Místo rodičovské dovolené bych chtěla pracovat
- Zatím nemám žádné představy
- Jiné: _____

Jak byste charakterizoval/a vztahy mezi Vámi a Vašimi rodiči, popřípadě sourozenci? *

- Vztahy jsou pevné, trvalé a harmonické, soudržnost rodiny není narušena
- Ve vztazích jsou problémy, které ale nenarušují soudržnost rodiny
- Ve vztazích jsou závažné problémy, které narušují soudržnost rodiny
- Jiné: _____

Jak byste charakterizoval/a Váš vztah k rodičům? (pokud některého z rodičů nemáte, políčko nevyplňujte)

	Velmi dobrý	Dobrý	Neutrální	Špatný	Velmi špatný
Matka	☐	☐	☐	☐	☐
Otec	☐	☐	☐	☐	☐

Co je důvodem Vašeho špatného nebo velmi špatného vztahu k rodičům?
(vyplňují pouze ti, kteří v předchozí otázce zvolili odpověď špatný nebo velmi špatný)

Můžete označit více odpovědí.

- Vzájemné nepochopení
- Rodiče se snaží zasahovat do mého života
- Nízká frekvence kontaktů s rodiči
- Rozvod rodičů
- Závislost rodičů (např. na alkoholu, gamblerství)
- Jiné: _____

Jak byste charakterizoval/a proměnu Vašeho vztahu k rodičům od dětství po současnost? (pokud některého z rodičů nemáte, políčko nevyplňujte)

	Vztah se zlepšil	Vztah je stejný	Vztah se zhoršil
Matka	☐	☐	☐
Otec	☐	☐	☐

Co je důvodem toho, že se Váš vztah k rodičům zhoršil? (vyplňují pouze ti, kteří v předchozí otázce zvolili odpověď vztah se zhoršil)

Můžete označit více odpovědí.

- Vzájemné nepochopení
- Rodiče se snaží zasahovat do mého života
- Nízká frekvence kontaktů s rodiči
- Rozvod rodičů
- Závislost rodičů (např. na alkoholu, gamblerství)
- Jiné: _____

Vyhledal/a jste někdy buď sám/sama nebo s nějakým členem rodiny kvůli vztahovým problémům nebo konfliktům v rodině odbornou pomoc? *

- Ano
- Ne

O jakou službu se jednalo? (vyplňují pouze ti, kteří v předchozí otázce zvolili odpověď ano)

Můžete označit více odpovědí.

- Psychologická poradna
- Psychiatrická ambulance
- Občanská poradna
- Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy
- Rodinná mediace
- Jiné: _____

Co je podle Vašeho názoru nejdůležitější pro kvalitu vztahu? *

Vaše odpověď _____